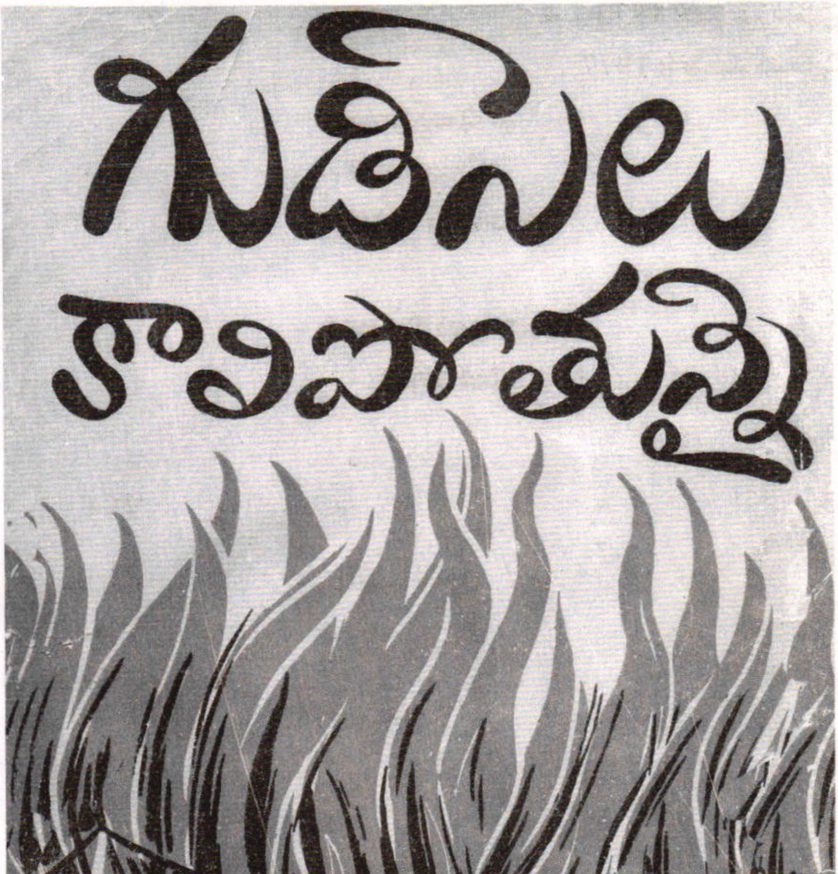
గుడిసెలు
కాలిపోతున్నై
బోయి భీమన్న

ప్రథమ ముద్రణ: 1973
ద్వితీయ ముద్రణ: 1977

ప్రగతి ఆర్ట్ ప్రింటర్స్
కాపీలు: 1500
హైదరాబాదు : 500 004

హక్కులు రచయితవి

వెల: రూ॥ 9/-

ప్రతులకు

సుఖేలా నికేతన్,

ఐ.సి. 85, ఇర్రం మంజిల్ కాలనీ,

హైదరాబాదు - 500 004

దండోరా

సాయంత్రమయింది. పొద్దు కుంకింది. చీకటి కమ్మింది. అప్పటికిగాని వదల్లేదు పని నుంచి కూలీలను ఖామందు.

పని నుంచి తమ గుడిసెలకు పోతున్న కూలీలు దారిలో దొరికిన ఒక ఎండు కొబ్బరాకును తుంటగా కట్టి, దాని వెలుగు సహాయంతో దారి చూచుకొంటూ ముందుకు సాగారు.

ఆ తుంట కూలీలతో ఆడుతూ, పాడుతూ యాత్ర సాగించి, ఆ కూలీ పేటను వాళ్ళ గుడిసెలను చూచి విస్తుపోయింది.

"దేశ సంపదను సృష్టిస్తూ, జాతి జాతినే పోషిస్తున్న కూలీలు తలదాచుకొంటున్న పేట ఇంత ఇరుకుదా! ఇది నరకం కంటె మురికిది కదా! ఈ చీకటి ఆకటి పాగ గుడిసెల్లోనా ఈ జాతి జీవన దాతలు, ఈ నిస్వార్థ శ్రమ జీవులు నివసిస్తున్నది! ఛీ! అసహ్యం! వీటిని తగలబెట్టి పారేస్తాను" అనుకొన్నదా తుంట!

"మురికి సందులు, ఇరుకు గుడిసెల
మూల్గుచున్న దరిద్రమున్, గన
తగులబెట్టగ బుద్ధి పుట్టెను
తల్లి! నా కపుడు–"

"చేతకాని నరుడు సిగ్గు నెగ్గను లేక
పాడు గుడిసెలందు బ్రతుకుగాక
చలము గల్గి, చేత బలమున్న చిచ్చేల
ఓగు గాల్చి, బాగ నోము రాదు?"

అలా అనుకొని, ఒక గుడిసె చూరు తన సమీపంలోకి రాగానే – కొబ్బరాకుల వెలుగు రూపంలో వున్న ఆ సర్వమానవ సమతా జ్యోతి దానికి అంటుకొని – అన్యాయానికీ, అధర్మానికీ, మానవుడు మానవుణ్ని పెట్టే హింసకూ జీవ నిదర్శనాలైన ఆ గుడిసెల్ని మొత్తం తగలబెట్టి పారేసింది!

కాలిపోయిన ఆ గుడిసెల స్థానంలో మేడలు లేస్తాయని ఆ దివ్యశక్తి ఆకాంక్ష, పాపం!

ఈ ఘట్టం – నేను నా చిన్నప్పుడే వ్రాసి, 1955లో ముద్రించిన "దీప సభ" కావ్యంలోది!

ఇది ఢిల్లీలోని కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ వారి కవితా సంకలనం (ఏంథాలజీ)లోకి స్వీకరించబడింది కూడ.

అయినా–

స్థానిక తెలుగు సాహితీ రథ సారథుల దృష్టికి గాని, ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వ రథచోదకుల దృష్టికి గాని ఆనలేదు! గుడిసెలు మారలేదు!

అరణ్య రోదన మేనా?

కవి ఎంత ఏడ్చినా అది అరణ్య రోదనమేనా?

వేద ఋషులు, వాల్మీకి, వ్యాసుడు, కాళిదాసు, వేమన్న – వీళ్ళందరి ఏడుపూ నా ఏడుపులా అడవిగాసిన వెన్నెలేనా?

మానవ జీవిత ప్రగతికి ఆనంద రాయబారులైన ఈ కవుల ఉద్బోధ – స్వార్థ, లౌకిక, ధన మోహిత, మానవ రూప గోమాయు మనస్తత్వపు బూడిదలో పోసిన పన్నీరేనా?

కావచ్చు!

మనిషి – తన స్వార్థానికి కలిసివచ్చే మాటను తప్ప – మరొక మాటను వినడు – అది ఎంతటి వేద వాక్యమైనా సరే!

అందుకే నేను చెపుతున్నాను – మనిషికి నీతులు చెప్పవద్దు, బ్రతికే మార్గం చూపండి అని!

దైనందినం నిరాశా నిస్పృహలకు బానిసలైపోతున్న యువకులకి క్రమశిక్షణ, గురుభక్తి, దైవభీతి వగైరా చెత్తబోధలు చెయ్యకండి! బ్రతుకు తెరువు కల్పించండి!

అందుకు చెపుతున్నాను నేను–

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై! మానవులారా, మానవత్వం కేసి మరలండి!

"గుడిసెలు కాలిపోతే మాకేం అనుకోకండి! ఇప్పుడు కాలిపోతున్నట్టివి వట్టి గుడిసెలే కాదు ఆ గుడిసెల్లోని గొర్రెల అజ్ఞానమూ, అబలత్వమూ, చీకటి, మురికి కూడ కాలిపోతున్నై!

కాలిపోతున్న గుడిసెల స్థానంలో మళ్ళీ గుడిసెలే లేస్తాయిలే – అని అనుకోకండి! ఇక అలా జరగదు. జరగబోదు!

మురికిపేటల నిర్మూలన (Slum clearance) పేరుతో గుడిసెల్ని పీకిపారేస్తున్నాం – వాళ్ళకు ఆ సమీపంలో మరో వసతి చూపడం లేదు! ఆ గుడిసెల్లోని నోరులేని మూగజీవాలు – దిక్కు కనిపించక, పేవుమెంట్ల పైకి చేరుతున్నారు! దేవుడి గుడుల ముందు మూగుతున్నారు! సర్వాంతర్యామి అయిన శివుడిలా ఎక్కడబడితే అక్కడ వాళ్ళే కనిపిస్తున్నారు!

ఈనాడు మన దేశంలోని సగంలో సగం మందైనా సాక్షాత్తు ఆ ఆదిభిక్షువు అపరావతారాలు!

ఎంతమందికని భిక్ష పెడతాం? నూటికి తొంభై తొమ్మిది మందిని ఛీకొట్టి పొమ్మం టున్నాం! పూర్వమైతే ఆకలి చావులు చచ్చేవాళ్ళు. ఇక ముందు అలా చస్తారనుకోకండి! వాళ్ళ హక్కులేమిటో వాళ్ళూ గుర్తించుకొంటున్నారు! మన కంటే వాళ్ళే మెజారిటీ అవుతున్నారు. పరిస్థితిని తారుమారు చెయ్యగలరు!

నిర్మాణం లేని నిర్మూలనం

ఆ మధ్య, రాత్రి మట్టి (Night soil)ని తట్టలతో మోసుకు పోవడాన్ని ప్రభుత్వం – ముఖ్యంగా మైసూరు ప్రభుత్వం – నిషేధించింది!

ఓహో! పాకీవాళ్ల పట్ల ప్రభుత్వాని కెంత ప్రేమ – అని లోకం విస్తుపోయింది! అయితే–

ప్రభుత్వ నిషేధాన్ని రద్దుచేయవలసిందిగా – అంటే, తమ పాత వృత్తినే తమకు వుంచవలసిందిగా – వాళ్ళు హైకోర్టులో రిట్ పిటీషను దాఖలు చేసుకొన్నారు?

ఏమిటీ వింత?

వాళ్ళు నిజంగానే – ''మారనివాడు'' కవితలో నేను వర్ణించినట్లు – నిజంగానే మారనివాళ్ళా? నిజంగానే అంతటి మూర్ఖులా?

కాదు!

మరెందుకు తమ సొంత వృత్తినే, ఆ నీచ వృత్తినే, కావాలని కోరుకొంటున్నారు?

మరో వృత్తి చూపబడలేదు కాబట్టి!

అంతకు ముందు గీత కార్మికుల్నీ, స్వర్ణకారుల్నీ ప్రభుత్వం ఏంచేసింది? వాళ్ళ వాళ్ళ వృత్తులకి ఎసరుపెట్టి – మరో ప్రత్యామ్నాయ వృత్తి చూపకుండానే వాళ్ళందర్నీ పేవుమెంట్లమీద వదిలేసింది! అలానే తమను కూడ చేస్తుందేమో అనే భయం, వాళ్ళందరి కంటే నిస్సహాయులైన పాకీవాళ్ళకు కలగడంలో ఆశ్చర్యం ఏముంది?

''ఈ పాకీవాళ్ళను ఫలానా వృత్తి నుంచి తొలగించి, ఫలానా వృత్తిలోకి బదిలీ చేస్తున్నాం'' అని ప్రభుత్వం చెప్పివుంటే – వాళ్ళు దాన్ని ఆనందంతో స్వీకరించి వుండే వాళ్ళు కాదా?

నిర్మూలనమే కాని, నిర్మాణం చేతకాని ఈ నాటి ఎర్రటేపు బర్రె ప్రభుత్వాన్ని సామాన్య ప్రజలు నమ్మడం ఎలా?

అందుకే–

''ఏ వృత్తి అయితే ఏమిటి? బ్రతకడం ముఖ్యం! బ్రాహ్మలు తోళ్ళ వ్యాపారం చెయ్యడం లేదా? దేశంలో లక్షలాదిగావున్న తోళ్ళ, చెప్పుల, బూట్ల కంపెనీలు, షాపులు ఎవరివి?'' అన్న ప్రశ్నకు ఏమిటి జవాబు?

సోషలిజం పేరుతో – మురికి పేటల్ని రద్దుచేస్తామన్న నీతుల నినాదాలతో పేదల్నీ, వెనకబడ్డ కులాల గొర్రెల్నీ వృత్తి, వసతి హీనుల్ని చేసి, బిచ్చగాళ్ళను చేసి, ఆకటిచావులు చావింపించాలనే దురుద్దేశం ఈనాటి ప్రజా (ధనిక) స్వామిక ప్రభుత్వానికి లేదనడానికి రుజువేమిటి?

నిరుద్యోగులు, బిచ్చగాళ్ళు

''అమ్మా!'' బిచ్చగాడి అరుపు.

''పోయిరా!'' ఇల్లాలి జవాబు!

''పోయి, మళ్ళీ ఎప్పుడొస్తాను? పెట్టేదేమిటో ఇప్పుడే పెట్టు!'' బిచ్చగాడి ఆజ్ఞ; ఏ ముంది పెట్టడానికి?

బియ్యం దొరక్క, బ్లాకులో కొనుక్కొనే డబ్బు లేక, తామే ఏమీ వండుకోలేదే!

''అమ్మా!'' మరో బిచ్చగాడి అరుపు!

ఈ బిచ్చగాళ్ళు సంసారులు కంటె మెజారిటీ అయిపోతున్నారు! నాయకులారా, పాలకులారా గుర్తిస్తున్నారా?

ఒకో పంచవర్ష ప్రణాళిక పేదల పాలిటి ఒకో మహా పంచాననంలాతయార యింది?

''దేశమంతా నిరుద్యోగులు కావడానికి ఇంకా ఎన్ని పంచవర్ష ప్రణాళికలు కావాలో చెపుతారా?'' అని ఆ మధ్య పార్లమెంటులో ఒక సభ్యుడు ప్రశ్నించాడు. ప్రశ్న తమాషాగా వున్నట్టనిపించినా, వాస్తవ పరిస్థితినే ప్రతిబింబించడం లేదా?

దేశంలో నేడున్న దుస్థితి కంతకూ కారణం ప్రజాదృష్టిలేని పంచవర్ష ప్రణాళికలే అని నా ఉద్దేశం, కాదనగలరా?

ప్రజలతో నిమిత్తం లేని, ప్రజల సమస్యలపట్ల సానుభూతి లేని, ప్రజల్ని మనుషులుగా గుర్తించని అధికారులూ, ధనికులూ, రాజకీయ నాయకులూ తమ కోసం వేసుకొన్న ప్రణాళికల్లా కనిపిస్తాయవి!

దేశాన్ని సర్వనాశనం నుంచి రక్షించాలంటే – ఈ పంచవర్ష ప్రణాళికల్ని రద్దు చెయ్యడమో, పూర్తిగా మార్చివెయ్యడమో జరగవలసి వుంది.

ప్రజల్ని దృష్టిలో పెట్టుకొనే ఏ ప్రణాళికలైనా రచించబడవలసి వుంది.

మతం ఎవరికి?

"It is the poor who need religion. Hope is the spring of action. Religion affords this hope. Therefore, mankind finds solace in the religion, and that is why the poor cling to religion"

(మతం కావలసింది పేద వాళ్ళకు. ఆశే జీవిత సారధి. ఆశను కలిగిస్తున్నట్టిది మతం. అందుకే మానవజాతి మతం ఒడిలో ఓదార్పును పొందుతున్నది. పేదవాళ్ళు మతాన్ని పట్టుకు పేలాడడానికి కారణం అదే.)

ఇది డాక్టర్ అంబేడ్కరు చెప్పింది కాదు, ఆయనకు తన అధ్యాపకుడైన జర్మన్ ప్రొఫెసరు వింటర్ నిట్జి చెప్పినట్టిది. (Thus spoke Ambedkar, Page 156-57)

అంటే ఏమిటి?

మతం పేదలకే గాని, ధనికులకు అవసరం లేదు అని!

పేదలంటే ఎవళ్ళు? ఈనాటి భాషలో చెప్పాలంటే – పేదలంటే హరిజనులు, గిరిజనులు, వెనుకపడిన కులాల వాళ్ళు, ఇంకా అజ్ఞానంలో కూరుకుపోయి వున్న శూద్రాదులు. అన్నికులాలకూ చెందిన స్త్రీలు!

ఈ పేదలే ఇంకా అజ్ఞానాంధకారంలో మునిగివున్న వాళ్ళు! వీళ్లే ఈనాడు మతాన్నీ, భక్తినీ నిలబెట్టి వుంచుతున్న వాళ్ళు! రాబందుల వంటి మతాధిపతులకూ, బాబాలకూ పాదసేవలు చేస్తున్న వాళ్ళు!

మతమూ, భక్తీ నిర్మూలించబడితే తప్ప మానవజాతికి ముక్తి లేదని నేను చెపుతున్నదందుకే!

ప్రజలారా, ఆలోచించండి?

కుల పిశాచం

"You will remember the case of an Air hostess who was rejected when her caste was known, but selected when it was not known!....." (Justice R.R. Bhole in his paper on the problem of untouchability and its solution)

కులం తెలియక ముందు గౌరవించబడి, తెలిసిన తర్వాత అవమానించబడే సందర్భాలు వేలు లక్షలు ఏర్పడుతూనే వున్నై ప్రతిరోజూ ఈ మన సమాజంలో!

"కుల వ్యవస్థ నిర్మూలించబడనిదే ఈ భారత సమాజానికి ముక్తి లేదు" అన్నాడందుకే డాక్టర్ అంబేడ్కరు. అందుకోసం "కులనిర్మూలన" అనే ఒక మహాగ్రంథాన్నే సృష్టించాడు! అది నిరుద్ధ కులాల వారికంటె, అగ్రకులాల వారే పారాయణ జేసుకోవలసిన నిజమైన ఆధునిక వేదం!

"The generation gap, of which so much is being talked, is nothing but a myth.... the real gap which is highly desirable is woefully lacking among the present youth.... They are not coming forward to annihilate the concept of caste... They are worshipping the political leaders and cine stars! - The youth of today are in no way better than the elders of yesterday.....!" అన్నారు న్యాయమూర్తి శ్రీ ఆవుల సాంబశివరావుగారు, ఆ మధ్యలో ఒక సభలో మాట్లాడుతూ.

హరిజన, గిరిజన వగైరా బలహీన వర్గాలకు ఈనాటికీ జరుగుతున్న అన్యాయాలను గురించి విచారం ప్రకటిస్తూ, ప్రభుత్వం న్యాయం చెయ్యలేకపోతున్నదని అంటూ, "Mass awakening" (ప్రజా జాగృతి) కావలసి వున్నదనీ, ఈ అన్యాయాలను కాంగ్రెసు వారంతా సాంఘిక సంస్థల సహాయంతో ఎదుర్కొనవలసి వున్నదనీ – ఆ మధ్య A.I.C.C. సభలో హెచ్చరించి వున్నారు మన ప్రధాని శ్రీమతి ఇందిరాగాంధీ!

The President, Sri V.V.Giri, underlined the need to amend Article 17 of the Constitution to provide for imposition of capital punishment to those who practised untouchability....

Inaugurating Dr. B.R.Ambedkar College of Arts, Commerce and Science at Hyderabad - deviating from the text of his speech... with a raised voice.... the President said that every one was born from his mother's womb and would go to the funeral pyre just like anyone, and in these phases of human life there was no distinction between caste and creed....

"The entire nation should exhibit its solidarity in blotting out this evil and stand by Harijans in resisting denial of human rights to the weaker sections of society. If untouchability or any disability based on caste is being practised in any part of the country by any one, the perpetrators of such practice should be branded as the biggest enemies of society and dealt with as such" he said.

(The Deccan Chronicle, 16-9-1973)

ఇవన్నీ ఇక్కడ ఎందుకు ఉదాహరిస్తున్నానంటే – నాకు పిచ్చెక్కి కాదు! ఇలాంటి ఉద్బోధలు పూర్వం చేసిన, ఇప్పటికీ చేస్తున్న మహానీయులంతా నా కంటె చాల గొప్ప వాళ్ళు కావడంవల్ల!

మూడు పీడలు

నేను పిచ్చి వాణ్ణైతే–

ఆత్మవత్సర్వభూతాని

అహం బ్రహ్మాస్మి

సర్వే జనా స్సుఖినో భవంతు

నిన్నువలెనే నీ పొరుగువాణ్ని ప్రేమించు

వగైరా బోధలు చేసిన వేద బ్రుుషుల నుంచి – నేటికీ అవే బోధలు చేస్తున్న మన రాజకీయ, సాంఘిక, మత ప్రభువుల దాకా అందరూ పిచ్చివాళ్ళే! కాకపోతే, మానవ స్వభావం తెలియని అమాయకులు!

బోధలకు బుద్ధీ, నీతులకు నిజస్వభావమూ మారవు.

మరెలా?

''మేలుకో! బలాన్ని కూడగట్టుకో! ఆందోళన చెయ్యి!'' అన్నాడు అంబేడ్కర్.

''ప్రజలు మేలుకోవాలి'' అన్నది ప్రధాని ఇందిరాగాంధి!

ఈ మేలుకోవడం ఎలా?

మతానికీ, దేవుడికీ, భక్తికీ కట్టుబడిపోయి వున్నంతకాలం ప్రజలు మేలుకోలేరు. యుగయుగాలుగా ప్రజల్ని అంధకారంలో వుంచుతున్నట్టి మత్తు, మోసం ఈ మూటిదే?

మానవ జాతిని పుట్టుకతోనే పట్టుకున్న పీడలు ఈ మూడూ. ఇవి మనిషిని ఏ విధంగానూ పెరగనివ్వడం లేదు.

అందుకే మతం నుంచీ, దేవుడి నుంచీ, భక్తి నుంచీ విమోచన పొందవలసిందిగా నేను ప్రజల్ని ఉద్బోధిస్తున్నాను.

నా గ్రంథమూ - నేనూ!

కేవలం సాంఘిక, మత, రాజకీయ విమర్శకు సంబంధించిన రచనలను మాత్రమే ఈ సంపుటిలో చేర్చాలని మొదట అనుకున్నాను. దీనికి "గుడిసెలు కాలిపోతున్నై" అనే పేరు పెట్టిందందుకే.

అయితే - నేను అనుకొన్న దొకటైతే - జరిగిందొకటైంది.

నాదొక విచిత్రమైన మనస్తత్వం. వంద పేజీల పుస్తకం ప్రెస్‌లో ఇస్తే, అది ప్రెస్ నుంచి బైటికి వచ్చేటప్పటికి రెండు వందల పేజీలవుతుంది!

ఈ గ్రంథం కూడా అలానే పెరిగింది!

"అమ్మో, దున్నలు" కవితనుచేర్చమన్నారు కొందరు మిత్రులు. "వాల్మీకి వనిత అయివుంటే" కవిత లేకపోతే ఎలా అన్నారొకరు. "రసాద్వైతం?" గుర్తుచేశారొకరు. "మారనివాడి మాట?" అన్నారింకొకరు!

అందుకని-

ఇంతవరకు నేను ఆకాశవాణితో సహా అనేకానేక కవిసమ్మేళనలలో చదివి, బాగున్నాయనిపించుకొన్న గద్య కవిత లన్నిటినీ ఇందులో చేర్చడానికే నిర్ణయించుకొన్నాను. చాలా వరకు చేర్చాను.

ఈ కవితా సంపుటిలో నేను ఒక్కొక్కరికి ఒక్కొక్క రూపంగా కనిపించే ప్రమాదం వుంది.

"బోయి భీమన్న అంటే ఎవరు, ఏమిటి"? అని ఇప్పుడిప్పుడే ప్రశ్నించుకోవడం ప్రారంభించిన తెలుగు సహృదయులకు ఇప్పుడు నేను పూర్తిగా అర్థం కాని పరిస్థితి ఏర్పడవచ్చు కూడ.

నన్ను కొందరు నాస్తికుడనవచ్చు. మతమూ, భక్తీ, పూజలూ, భజనలూ మనిషికి అనవసరం అంటున్నానేకాని - విశ్వచైతన్య శక్తి లేదనడం లేదు. ఈ సత్యాన్ని రసజ్ఞులు గుర్తించగలరు.

సర్వలోకాలనూ, సర్వజీవులనూ ఒకే సూత్రాన నడిపిస్తున్న శక్తిని గురించీ, చావు పుట్టుకల నిజస్థితిని గురించీ పరిశోధన జరపగల మేధావితా, తీరికా కలవారు ఆ పని చేయవచ్చు. సరైన సమాధానం దొరకని సంఘటనలను దైవానికో, కర్మకో అంటగట్టడం మాత్రం పట్టి ఆత్మవంచన, లేక మోసం!

నేను ప్రజల్ని మేలుకొల్పే వైతాళికుణ్ణి.

ఇంతవరకూ – మత ప్రవక్తలు, నీతి బోధకులు, ధర్మశాస్త్ర కర్తలు వగైరా అందరూ కూడ ప్రజల్ని నిద్రపుచ్చుతూనే వచ్చారు. ఈ నిద్ర ఇంకా ఇలానే కొనసాగితే మొత్తం మానవజాతే దీర్ఘ నిద్రపోయే ప్రమాదం వుంది.

మతానికో దేవుడా?

రామాయణ కాలంనాటి మానవుడికి, నేటి మానవుడికీ స్వభావంలో కాని, ప్రవర్తనలో కాని తేడా ఏమైనా వున్నదా?

అంతేకాక, మానవుడు క్రమేణా అన్ని విధాలా దిగజారి పోతూ వస్తున్నాడు కదా? మతాలూ, మతాధిపతులూ, ధర్మశాస్త్రాలూ చేస్తున్న బోధలన్నీ ఏమైపోతున్నై? ఆ బోధలకూ, నేటి సమాజంలోని మానవుడి ప్రవర్తనకూ సంబంధమేమైనా వున్నదా? పెద్దలలో కాని, పిన్నలలో కాని నీతి, నిజాయితీ స్వార్థాన్ని మించి కనిపిస్తున్నాయా? కనిపిస్తున్న దైవభక్తి అంతా మూఢ భక్తో, మోసమో కదా?

అందుకే – మతాన్నీ, భక్తినీ ముందు తొలగించి పారవెయ్యవలసిందిగా యువకుల్ని హెచ్చరిస్తున్నాను.

బియ్యంలోని పురుగు బియ్యపు గింజలాగే వుంటుంది. ఆకుల్లోని పురుగు ఆకులాగే వుంటుంది. ఏ పదార్థం నుంచి పుట్టే జీవం ఆ పదార్థాన్ని పోలి వుంటుంది.

పర్వత శిఖరం మీది రాతి అణువూ, నదీ తీరంలోని మట్టి అణువూ, ఆ మట్టి నుంచి పుట్టే పచ్చిక అణువూ కాలవ్యవధికిలోబడి ఒక్కటే కదా?

దేశ కాల పరిస్థితులకు లోబడి, మానవ జాతి అంతా ఒకటే అయినప్పుడు, ఇన్ని మతాలెందుకు? ఒకో మతానికి ఒకో దేవుడా?

పరస్పర విరుద్ధాలైన సిద్ధాంతాలను కల్పించి, నీతులు బోధించి, మానవజాతిని కుల మత వర్గాలుగా చీల్చి పారవేసిన ప్రవక్తలూ, మతాధిపతులూ నిజానికి మానవ జాతి పురోభివృద్ధికి ద్రోహం చేసిన వాళ్ళే కావడం లేదా?

అందుకే – కుల మతాలను నిర్మూలించమంటున్న నా మీద, సత్యావిష్కరణ చెయ్యవలసిన బాధ్యత కూడ వుంది. ఈ సంపుటిలో ఉత్తమ సాహితికీ, ఉన్నత తత్వానికీ

సంబంధించిన రచనలను కూడ చేర్చడానికి హేతువదే! మట్టి నుంచి మణిమానసం దాకా వివిధ దృక్పధాలను ప్రజలకు చూపవలసిన బాధ్యత నాది.

ఒకో దృక్పధానికి ఒకో రూపంలో కనిపిస్తాను నేను. ప్రకృతి లాంటి నా అనేకత్వంలో పరమ చైతన్యం లాంటి ఏకత్వాన్ని సహృదయులు గుర్తించగలరు - ''మారని వాడు''లో మహా శివుణ్నివలె.

ఇక - ఈ సంపుటిలోని కవితలను గురించి నేనేమీ చెప్పదలచుకోలేదు, అవి దేని కదే పరస్పరం సంబంధం లేని స్వతంత్ర రచనలు. అయితే - అవి అరణ్యాలు కావు, ఉద్యాన వనాలు. సహృదయులు స్వేచ్ఛగా విహరించగలరు.

వన్య వ్యవస్థ

మనం పిండీ గిండీ కలవని సిసలైన ఆవుపాలకు నోచుకోని శిశువులం. కనీసం అ ఆ లైనా ఉచితంగా నేర్చుకోడానికి నోచుకోని బాలలం!

సామర్థ్యాన్ని బట్టి బలంగా క్రికెట్ బంతిని విసరడానికి కూడ అవకాశం ఇవ్వబడని పేదవర్గాల విద్యార్థులం. భవిష్యత్తు అంధకార బంధురంగా కనిపిస్తున్న ఫస్టుక్లాసు గ్రాడ్యుయేట్లం!

వేలు పోసి ఉద్యోగాలు కొనుక్కోలేని పేద విద్యావంతులం. లక్షలతో పదవులు బేరం చేసుకోలేని నిజాయితీ సంఘ సేవకులం!

కులం పేరుతో, మతం పేరుతో, రాజకీయ పార్టీల పేరుతో అడుగడుక్కూ మోసగించబడుతున్న ప్రజలం! పేద గొర్రెలం!

ఈనాడు మానవ సమాజంలో వర్ణవ్యవస్థ అమల్లో లేదు. వర్గవ్యవస్థకు అవకాశం లేదు. వన్యవ్యవస్థ మాత్రం స్వైర విహారం చేస్తున్నది.

వన్యవ్యవస్థ అంటే జంతువుల సమాజం.

మానవులను నేను మూడు తరహాలుగా విభజిస్తున్నాను - (1) పులులు (2) నక్కలు (3) గొర్రెలు.

ఈ మూడు తరహాలూ ఎలా ఏర్పడుతున్నారంటే - వాళ్ళను నేటి సమాజమే అలా తయారుచేస్తున్నది. పురుషార్థాలు పునాదిగా వర్ధిల్లిన వైదిక సమాజం వర్ణవ్యవస్థ

అనే రోగంతో పతనమైపోయిన తర్వాత, ఇంతవరకు దాని ఉద్ధరణే జరగలేదు. అది వన్యవ్యవస్థగా తయారై పరస్పరం పీక్కు తింటున్నది. (పురుషార్థాలను గురించిన నా వివరణను రాగవాసిష్ఠం, ధర్మం కోసం పోరాటం వగైరా గ్రంథాలలో చూడగలరు).

సోషలిస్టు సమసమాజం ఏర్పడాలంటే ఈ వన్య వ్యవస్థ ముందుగా నాగరిక మానవ వ్యవస్థగా మారవలసి వుంది.

నా పరిసరాలూ - నేనూ

నేను రసానంద వాదిని. రసాద్వైతిని. సృష్టిలోని ప్రతి అంశంలోను సౌందర్యాన్ని చూస్తాను. రసాస్వాదన చేస్తాను. ఇది నా ప్రకృతి. ఇది నా ప్రవృత్తి.

అయితే -

నేను అడవిలో తపస్సు చేసుకోవడం లేదు. మానవ సమాజం మధ్య కష్ట సుఖాలను అనుభవిస్తూ వున్న వాణ్ని.

కనుక -

సుఖాలనుభవించే మనస్తత్వం కలవాడిని కనుక, కష్టాలను చూస్తూ కళ్లు మూసుకోలేను.

నా చుట్టూ చిరునవ్వులు, పువ్వులు, నృత్యం, సంగీతం, ఉత్సాహం, ఉత్సవాలు ఎల్లప్పుడూ వెల్లివిరుస్తూ ఉండాలి. తద్విరుద్ధమైన ఆకలి, దైన్యం, ఏడ్పు, మురికిపేటలు, గుడిసెలు, దేవురింపులు వగైరా చెత్తను, శిధిలను నేను భరించలేను.

నేను ఆనందంగా వుండాలంటే - నా చుట్టు ప్రక్కల అంతా, అందరూ ఆనందంగా వుండాలి.

అయితే - నేను చెయ్యగలిగిందేమిటి?

నేను సంఘ సేవకుణ్నయితే - మానవుడి నేటి పాతిత్యానికీ, అతడిలో పెట్రేగిపోతున్న పైశాచిక ప్రవృత్తికీ వ్యతిరేకంగా గాంధీజీవలె సత్యాగ్రహోద్యమాన్ని నడిపి వుండే వాణ్ని.

నేను రాజకీయ సేవకుణ్నయి వుంటే - నేతాజీ వలె విప్లవోద్యమాన్ని లేవదీసి వుండే వాణ్ని.

సాంఘిక, రాజకీయ రంగాలలో వేడి నెత్తురు పొంగులెత్తే నిజాయితీగల యువకులు పూనుకుంటేే తప్ప, మానవుడు మారడు. సమాజం పాపక్షాళితం కాదు.

ఈనాడు – ఒక్క గొర్రెలు తప్ప – తక్కిన రెండు తరహాల వాళ్ళూ పాపాన్ని పంచదారలా ఆరగిస్తున్న వాళ్ళే. వాళ్ళు తింటున్న ప్రతిముద్దా తోడి కష్టజీవుల నెత్తురు చెమట్లతో పటపట్లాడుతున్నట్టిదే. వాళ్ళు చెపుతున్న ప్రతి మాటా అబద్ధాల మూటే. వాళ్ళు చేస్తున్న ప్రతి పనీ మోసాల ఖనే.

కోటి విద్యలూ కూటి కోసమే అయినా – లంచాలు పట్టడం, లాభాలు గుంజడం ఈ రెండే నేడు మహా విద్యలుగా గద్దె లెక్కి కూర్చున్నై.

దేవుడికే నా కున్నపాటి హృదయం వుంటే?

"The fundamentals of Hindu Society like Chaturvarna and the theory of Birth and Re-birth, had to be knocked down and caste system abolished. హిందూ సమాజపు ప్రాథమిక సూత్రాలైన చాతుర్వర్ణ, పునర్జన్మ వంటి వాటిని పూర్తిగా నిర్మూలించి పారవెయ్యాలి. కుల వ్యవస్థను రద్దు చెయ్యాలి'' అన్నారు దేశ రక్షణ మంత్రి శ్రీ జగ్జీవన్‌రాం – ఆ మధ్య విశాఖపట్నంలో ఒక సభలో మాట్లాడుతూ.

(The Deccan Chronicle. 1-10-1973)

ఇవే మాటలు వందల వేల సంవత్సరాలుగా మహర్షులు చెపుతూనే వస్తున్నారు. ఫలితం మాత్రం శూన్యం. కారణం? పులులూ, నక్కలూ!

మనం బైటకి అడుగు పెట్టగానే – మనకు ఎదురయ్యే శకునం ఏమిటి? బిచ్చగాళ్ళు, రోగులు, చింకిపాతల కూలీలు, మురికి మొగాల పేదలు!

ఈ నాటి మానవులలో ఎంత వేదన! ఎంత బాధ! ఎంత దుఃఖం!

నా తోడి మానవుల బాధల్నీ, యాతనల్నీ, దారిద్ర్యాన్నీ చూస్తుంటే – నా హృదయమే ఇంతగా విలవిల లాడిపోతున్నదే! ఈ సృష్టికి, కనీసం ఈ మానవ సృష్టికి అదినాథుడైన భగవంతుడనబడే వాడే ఒక డుండి వుంటే – అతడి హృదయం ఏమైపోవాలి?

నాకున్న హృదయంలో లక్షోవంతు అయినా భగవంతుడి కున్నదా?

కనీసం మానవ సమాజం నుంచి దారిద్ర్యాన్ని, రోగాన్నీ అయినా – ఒక్క వరద హస్తంతో అతడు రూపుమాప లేడా? లేకపోతే – అతడి కర్తృత్వం దేనికి? అస్తిత్వం దేనికి?

అందుకే, నేను చెపుతున్నాను–

దైవం అనబడే దొక ఆదిమవాస అనాగరిక అజ్ఞాన భావన! దానిని ఇంకా. పట్టుకొని వేళ్ళాడడం అభివృద్ధి నిరోధక మూర్ఖత్వానికి నిదర్శనం!

సృష్టి దానంతట అది జరుగుతున్నది. నశిస్తున్నది.

ఎవరి సుఖం కోసం వాడు కృషి చేసుకోవడం, అడ్డం వచ్చే వాణ్ని అణిచి వెయ్యడం – ఇదీ జీవ స్వభావం! అదే మానవ స్వభావం!

బలం కలవాడే రాజు

Struggle for existence

Survival of the fittest

మొండివాడు రాజు కంటె బలవంతుడు

రాజ్యం వీర భోజ్యం

వగైరా సామెతలన్నీ పుట్టింది ఈ పరమసత్యం నుంచే!

వేదకాల మందు వేటాడి చంపిరి

దస్యుజాతి నరుల దారుణముగ,

నరుల హింస కంటె నాజీజ మేమిటి?

వాస్తవమ్ము నార్ల వారి మాట!

అంటూ పూజ్యులు డాక్టర్ నార్ల వెంకటేశ్వరావుగారు వ్రాసిన పద్యం వెనుక వున్న సత్యం ఇదే కదా!

నేటి సాహిత్య విమర్శకులు

మారనివాడు కవితను రేడియోలో విని – "బోయి భీమన్న అంతటివాడు తన కవితకు వస్తువుగా ఒక విశాలతర విషయాన్ని కాక, పేద హరిజనుణ్ని ఎందుకు ఎంచుకొన్నాడో ఆశ్చర్యంగా వున్నది" అని వ్రాశారు కొందరు సమీక్షకులు. నాకు ఆ మాత్రం ప్రాముఖ్యం ఇచ్చినందుకు వారికి నేను కృతజ్ఞుణ్ణే. కాని –

పేద హరిజనుడు కవితా వస్తువుగా పనికిరాడా?

"హరిజనుడు పేదవాడే కావచ్చు. కవితకు మాత్రం పేదవాడు కాదు. అతడు సాక్షాత్తు పరమశివుడు?" అని అట్టి వారికి నేను మనవిచేస్తున్నాను.

"తోడి మానవుని జీవిత సమస్యలు
సూటిగా కాలేవా కవితా వస్తువులు?"

అంటారు ప్రజాకవి శ్రీ మాలకొండయ్యగారు. నిజానికి అవే కవితా వస్తువులు కావాలి. కానివి కవితలు కావు, కాష్ఠాలు.

సాధారణంగా ఈనాడు – కవులకు ఔచిత్య జ్ఞానం లేనట్టే, విమర్శకులకు కవిత్వ జ్ఞానం లేదు. పత్రికలలో ప్రకటనలు, వీధులలో నినాదాలు – ఇదే కవిత్వం నేటి విమర్శకులకూ, చదువరులకూ కూడ?

నేటి చదువరులు ఎడతెగని ప్రయాణికులు. విందులు, అందాలు, ఆనందాలు ఎరగరు వాళ్ళు. స్టేషనులలో దొరికే వేడి చారు, సాంబారు, తైరు మెతుకులే వాళ్ళకు జీవధార, ప్రాణప్రదం! మరి – వాళ్ళకు, పాపం, ఏవో నాలుగు నినాదాలు, పది ప్రకటనలు వరసగా ఏకరువు పెట్టే కవి నామక వెండరు (Vendor)లే మహాకవులు, కవితా బాబాలు.

సినీ తారల్నీ, నినాదాల కవుల్నీ, రేసు గుర్రాల్ని ఆరాధించే వాళ్ళు మేడిపండులోని పురుగులు కాగలరే కాని, గొంగళి పురుగులోని సీతాకోక చిలుకలు కాలేరు!

ఈనాడు పత్రికలే వాఙ్మయ పరమేశ్వరాలు. అవి ఊర్వశీ రంభా మేనకాది అప్సరసలు; ఓ వర్ధమాన యువకుల్లారా, వాటి కపట ప్రేమ ధృతరాష్ట్ర కౌగిళ్లలో చిక్కుకోకండి! అవి పెత్తందారీ ఏనుగులు! అవి తినే చెత్తలో–

పెత్తనమున ఏనుం గిల
చెత్తను తినవలసె, చీమ చిన్న తనమునే
హత్తుకొని తినును చక్కెర–

అంటూ, ఎప్పుడో ఏ ఆధ్యాత్మిక కవో చెప్పిన సత్యాన్ని గుర్తించి – మీరు కూడ ఆ చెత్తలో ఒక పరమ చెత్త కాబోకండి!

మోసమా? మూర్ఖత్వమా?

అయితే – అదంతా చెత్త అని అనడానికి కూడ వీలు లేదు.

వాస్తవికత నుంచి, సత్యం నుంచి, జాగృతి నుంచి, ధర్మం నుంచి, ధర్మం కోసం పోరాటం నుంచి ప్రజల దృష్టిని మరల్చడానికి పెత్తందారీ వర్గాలు, కులతత్వం వర్గాలు చేస్తున్న తీవ్రయత్నంలో ఇదొక భాగం కావచ్చు!

పడక కుర్చీల–గోల్డ్ ఫ్లేక్ సిగరెట్ల – స్కాచ్ విస్కీల – నినాదాల రచయితలను విప్లవ యుగకర్తలుగాను, మడిగట్టుకొన్న సనాతన సమాధుల్ని జీవత్ బ్రహ్మలుగాను వర్ణిస్తూ – ఒకటే డబ్బా వాయించే పత్రికలు, విమర్శకులు, ప్రసార వేదికలు చేస్తున్న ప్రచారం అంతా నిజమనుకోవద్దు, అందులో మూర్ఖత్వానికి మించిన మోసం వుంది.

గొర్రెల్ని శాశ్వతంగా గొర్రెలుగానే వుంచడం, గుడిసెల్ని ఎల్లప్పుడూ గుడిసెలు గానే అట్టిపెట్టడం ఆ మోసం!

ధనిక వర్గానికి చెందిన యువకులలో కొందరు ఈ మోసానికి తోడ్పడే నిమిత్తం మీకు నాయకత్వం వహించడానికి రావచ్చు. పేద వర్గాల యువకుల్లారా, జాగ్రత్తగా వుండండి!

దెయ్యాలు వేద పఠనం చేస్తాయి! బహు పరాక్!

అది మోసానికి పరాకాష్ఠ అయితే –

మూర్ఖత్వానికి పరాకాష్ఠ ఇది చూశారా?

ఆస్తికుల, భక్తుల పరమ భాగవత దృష్టితోనే చూడండి–

కేవల శక్తిస్వరూపిణి అయిన, మహాశివుణ్ని కూడ అలక్ష్యం చెయ్యగలిగిన, దున్నపోతుల్లాంటి రాక్షస పురుషుల్ని ముక్కచెక్కలుగా నరికిపోసిన మహాదుర్గను ఆరాధించడానికి కదా దేవీ నవరాత్రులు జరుపుకొనేది?

వాటిని ఈనాడు ఎలా జరుపుతున్నారు? శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి వారి చిలిపి సెక్సు సినిమా పాటలతో కాదా? రణ దుర్గకు శృంగారాన్ని వినిపిస్తున్నారు? ఇది నిజానికి దేవికి అపచారమూ, దైవానికి ద్రోహమూ కాదా?

ఇది భక్తా?

మూర్ఖత్వానికి పరాకాష్ఠ కాదా?

అందుకే – ఈ చెత్తనంతా తగలబెట్టమంటున్నాను. మరమ్మత్తుకు లొంగనంతగా చెడిపోయింది మన సమాజమూ, మతమూ, భక్తీ! పూర్తిగా నిర్మూలించకుండా సామాజిక నవ నిర్మాణం సాధ్యం కాదు.

మానవుడు నేటి పైశాచిక పథం నుంచి, తిరిగి మానవతా మార్గానికి మారాలంటే – అందుకు యువకులు నడుం కట్టవలసిందే.

గుడిసెలంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది

''గుడిసె లంటే జ్ఞాపకం వచ్చింది'' – అన్నారు శ్రీ తిరుమల రామచంద్ర. ఆయన గొప్ప విద్యాంసుడు, బహు భాషావేత్త, రచయిత, జర్నలిస్టు మాత్రమే కాక, నాకు చిరకాల మిత్రుడు కూడ.

''అది 1925. అప్పటికి నా వయస్సు 12. తిరుపతిలో, శ్రీ వేంకటేశ్వర సంస్కృత కళాశాలలో చదువుతున్నాను... ఒకనాడు ఆ దగ్గరలోని హరిజనవాడకు నిప్పంటుకొన్నది. సవర్ణు లెవళ్ళూ ఆర్పడానికి వెళ్ళలేదు. ఏభైయేళ్ళ నాటి మాట. అంటు జాడ్యం ఏ మాత్రమూ సడలని రోజులవి...

''ఆ మంటలు, ఆ ప్రజల హాహాకారాలు చూచి నేను భరించలేకపోయాను. హాటికేసి పరిగెత్తాను. నా వెనకనే – నాకు వలెనే జుట్టూ, ఊర్ధ్వపుండ్రాలూ ధరించి వున్న నా సహ విద్యార్థులంతా పరిగెత్తుకువచ్చారు.

'మే మంతా ఆ గుడిసెల్లో దూరి, దొరికిన కుండా మండా పుచ్చుకొని, ఆ మంటల్ని ఆర్పసాగాం. అప్పుడు కొందరు సవర్ణ పెద్దలు కూడ ధైర్యం చేసి మాకు తోడు వచ్చారు. కొన్ని గంటలు పనిచేసి మంటల్ని ఆర్పేశాం.

'మేము ఆ పనిచేసి మైల పడ్డామని కొంతమంది సవర్ణ పెద్దలు మమ్మ్మ తిట్టి పోసినా – మా గురువు గారైన శ్రీమాన్ గిరిధరాచార్యులవారు మాత్రం మానవతా దృష్టిని ప్రదర్శించి మమ్ము ఆశీర్వదించారు. ఇప్పుడీ మంటలు చూచి, ఆ మంటలు జ్ఞాపకం వచ్చాయి–''

జనరేషన్ గేప్ అంటే ఇదీ! యువకులు ముందుకుపోవడం అంటే ఇదీ!

ఏభై యేళ్ళ నాటి యువకుల్లో అట్టి అభ్యుదయ భావాలు, కార్యదీక్ష, ధైర్యసాహసాలు ఈనాటి యువకుల్లో ఉన్నాయా?

యువకులు - భావ విప్లవం

భావ విప్లవం, జాతి సమైక్యం, కుల నిర్మూలన, సమ సమాజ స్థాపన, శ్రేయో రాజ్య సిద్ధి - ఈ పంచ లక్ష్యాలనూ సాధించాలంటే, అందుకు ఒక్క యువకులే సమర్థులు.

యువకులంటే - ఎన్నికల జ్వరమూ, పదవుల పిచ్చి, అధిక ధనాశా వంటి రోగాలున్న సోషల్ వర్కర్లూ, చోటా లీడర్లూ కాదు.

స్వార్థం లేని యువకులు.

నేను రచయితను కనుక - అట్టి నిస్స్వార్థ వీరయువతరాన్ని ఉద్బోధించగలను. అదొక్కటే కవిగా నాకు చేతనైన పని.

ఈ పని నేను నా చిన్నప్పటి నుంచీ చేస్తూనే వున్నాను.

ఈ కవితలలో ఒక్క పంక్తి అయినా, ఒక్క హృదయం గల యువకుడినైనా యోధనాయకుడుగా మార్చగలిగితే - అంతకంటె నాకు వేరే ధన్యత ఏంకావాలి?

ఇందులో - నా రచన లన్నిటికీ స్వభావ సిద్ధాలైన - రసమూ, ధర్మమూ, తత్త్వమూ ఒక్కొక్క చోట అంతర్వాహినిగా, ఒక్కొక్క చోట గట్లొరసు కొంటూ ప్రవహిస్తూ వుంటాయి. పరిణత హృదయులు గుర్తించగలరు.

జిజ్ఞాసను, జ్ఞాన పిపాసను, విశ్వజనైక దృష్టిని, మానవ బాధ్యతను ఎదిగే బాల మనస్సులలో ప్రజ్వలింప జెయ్యడమే నా ఏ రచనకైనా లక్ష్యం. ఇవన్నీ ఎందుకంటే సమ్యక్ సుందరమైన ఆనందం కోసం.

నీ ప్రక్కవాడి క్షేమం నీ క్షేమానికి అవసరం. నీ గాదెలో గింజలు భద్రంగా వుండాలంటే నీ పొరుగు వాడు పస్తులు పడ గూడదు.

ఇంతవరకు ఏది ఎలా జరిగినా - ఇక ముందు మాత్రం గొర్రెలు గొర్రెలుగా వుండవు. గుడిసెలు గుడిసెలుగా వుండవు.

జరగవలసిందేమిటి?

అనేక విధాలుగా చెక్క ముక్కలైపోతున్న ఈ దేశాన్ని, ఈ జాతిని రక్షించాలంటే-

1. పార్లమెంటు, కేంద్ర ప్రభుత్వం మాత్రమే డైరక్టుగా అన్ని రాష్ట్రాలను పరిపాలించాలి.

   రాష్ట్ర శాసన సభలూ, రాష్ట్ర మంత్రి వర్గాలూ వుండకూడదు. అంటే, పూర్తిగా Unitary Type కేంద్ర ప్రభుత్వం ఏర్పడాలన్నమాట.

   అప్పుడే - భాష, ప్రాంతం, సంప్రదాయం, జీవిత పద్ధతి వగైరా భేదాలతో ప్రజలు కొట్టుకుచావడం నిరోధించబడుతుంది. దేశం చిన్న చిన్న రాజ్యాలుగా మళ్ళీ విడిపోయే ప్రమాదాల నుంచి రక్షించబడుతుంది.

   కేంద్రం అప్రతిహత బలదర్పాలు కలదై వుండాలని డాక్టర్ అంబేడ్కర్ కూడ ఆనాడు ఉద్ఘాటించి వున్నాడు.

2. ఉత్పత్తి, పంపిణీ, రవాణా వగైరా సాధనాల నిర్వహణ - ఆయా సాధనాలను నడిపే రైతుల, కూలీల, ఉద్యోగుల ప్రాతినిధ్యపు అజమాయిషీలో కొనసాగాలి. యాజమాన్యం ప్రభుత్వం చేతిలోనే వుండాలి.
3. విద్య హైస్కూలు స్థాయి వరకు కఠినమైన క్రమశిక్షణతో బోధించబడాలి. కాలేజీ, యూనివర్సిటీ విద్యపై ఆయా విద్యార్థి ప్రతినిధుల అజమాయిషీ వుండాలి. ఏ స్థాయిలోను ప్రయివేటు యాజమాన్యం అనుమతించబడగూడదు.
4. భిక్షాటన పూర్తిగా నిషేధించబడి, కఠినంగా అమలుపరచబడాలి. వీధుల్లో రోడ్లమీద ఎక్కడా ముష్టివాళ్ళు, రోగులు కనిపించగూడదు.
5. చిన్న చిన్న పల్లెటూళ్ళు రద్దుచేయబడి, అన్ని ఆధునిక సౌకర్యాలతోను పట్టణాలు అభివృద్ధి చెయ్యబడాలి. పల్లెటూళ్ళు యథాతథంగా వున్నంతకాలం కుల మత విభేదాలు నశించవు.
6. అసలు మానవజాతిని సర్వనాశనం నుంచి ఉద్ధరించాలంటే - మతాన్ని, భక్తిని బహిరంగంగా ప్రదర్శించకుండా, ప్రచారం చెయ్యకుండా నిషేధించాలి.
7. సంప్రదాయం, వంశధర్మం వంటి చిలక పలుకుల్ని ప్రోత్సహించకూడదు. యువకులు గతాన్నే పట్టుకొని ప్రేలాడుతూ వుండడం మానాలి.

మానవుడు బ్రతకడం ఎందుకు?

మానవ జీవిత లక్ష్యం మధురంగా బ్రతకడం. ఈ లక్ష్య సాధనకు–

(1) మతం, వర్గం, స్వార్థం లేని సమాజం ఏర్పడాలి.

(2) కూడు, గుడ్డ, కొంప ప్రతి మనిషికీ లోటులేకుండా లభించాలి. అలా లభించ డానికి మతం, వర్గం, స్వార్థం అడ్డవస్తున్నాయి కనుక, వాటిని నిర్మూలించాలంటున్నాను.

మత పట్టుదల కల ప్రతివాడూ నాస్తికుడే నా దృష్టిలో. బహు విధాలుగా వున్న సృష్టి కంతకూ తండ్రి ఒకే భగవంతుడనే సత్యం తెలియని మూర్ఖుడతడు. భగవంతుని సమభావం మీద విశ్వాసం లేని వాడతడు.

మానవజాతి సమస్తాన్నీ ఏక కుటుంబంగా కలిపి వుంచవలసిన మతం ఎక్కడికక్కడ ముక్కలుచేసి పారేసింది.

వందల వేల సంవత్సరాల క్రితం – అప్పటి పరిస్థితుల కనుగుణంగా, ఎవరో తమ వంశం వాడు చెప్పిన మాటే ఈ నాటికీ వేదమా?

మానవ చరిత్రలో మతం చిందించి నంత మానవ రక్తాన్ని మరే క్రూర రాక్షస మూక అయినా చిందించిందా?

మతరక్త పిపాసువు, మానవతకు పరమ శత్రువు.

ఇక, వర్గం మాట–

వర్గ రహిత సమాజం కావాలంటూ, వర్గ వైరాన్ని ప్రోత్సహించడం అర్థరహితం.

ధన స్వామికంలో ధన నాయకుడు ప్రభువైనా, ప్రజాస్వామికంలో ప్రజా నాయకుడు ప్రభువైనా, కార్మిక నియంతృత్వంలో కార్మిక నాయకుడు ప్రభువైనా, చేసే పని ఒక్కటే. తన చుట్టూ కొందరు స్వార్థపరులూ, కఠినులూ అయిన గ్రహాలను కూడగట్టుకొని, అధికారాన్ని హస్తగతం చేసుకొని, మిలిటరీ సహాయంతో ప్రజల్నీ, ప్రజ్ఞానుల్నీ అణచివుంచడం! భావ వికాస స్వేచ్ఛను అరికట్టి, తానే అధికార పీఠానికి అతుక్కుపోవడం!

రాజ్యం వీర భోజ్యం అనే సూక్తిలోని ఆంతర్యం ఇదే. ఆనాడు వీరుడు అనే పదానికి నేటి పర్యాయపదం రౌడీ.

ఆనాడూ, ఈనాడూ, ఏనాడూ రాజ్యం రౌడీదే.

అందుకే – వర్గతత్వం మానవాభ్యుదయానికి శత్రువంటున్నాను.

ఇక – స్వార్థం ప్రజాస్వామ్యానికే వేరు పురుగు. తాను సుఖంగా బతకడానికి చాలి నంతకు మించి, అదనంగా ధనం సంపాదించే వాడు ప్రజ్ఞావంతుడే. కాని, దాన్ని తనకోసమే దాచుకొనేవాడు మాత్రం మానవ ద్రోహి, దైవద్రోహి.

బాల్యావసరాలు, విద్య, ఉద్యోగం, వైద్యం, వృద్ధాప్యావసరాలు – వీటి బాధ్యతను ప్రభుత్వమే వహించవలసి వుంది – అది నిజంగా ప్రభుత్వం అనిపించుకోగల అర్హత గలదైతే!

ఇవన్నీ సాధ్యమా?

సాధ్యమే – ఒక్క నిజమైన జనరేషన్ గేప్‌సి సమాజం సాధించగలిగితే!

సంప్రదాయం అనే మురికి చింకి పాతల్ని తీసిపారేసి, మతం అనే తరతరాల బురదను విజ్ఞానపు వేడి నీటిలో కడిగి వేసుకోగలిగితే!

అంకితం చరిత్ర

ఒక సాయంకాలం నేను, సుప్రసిద్ధ చిత్రశిల్పి అయిన శ్రీ పి.టి.రెడ్డిగారి చిత్రశాలలో కూర్చుని, టీ త్రాగుతూ, ఆయన వేస్తున్న "గుడిసెలు కాలిపోతున్నై" గ్రంథం ముఖ చిత్రాన్ని పరికిస్తుండగా – మిత్రులు శ్రీ తిరుపతిగారూ, అప్పారావుగారూ నన్ను వెతుక్కొంటూ అక్కడికి రావడం చూచి, ఆశ్చర్యపోయాను.

(ఆ ఇద్దర్నీ నేను వెతుక్కొంటూ పోయిన సందర్భాలే కాని, వారిలో ఏ ఒక్కరూ నన్ను వెతుక్కొంటూ వచ్చిన సందర్భాలు నాకు జ్ఞాపకం లేదు!)

(పైగా – అక్కడ, ఆ సమయంలో వారు నన్ను పట్టుకోవడం – నాకు హాలీవుడ్ క్రైం పరిశోధక సన్నివేశాలను జ్ఞప్తికి తెచ్చి, నేను మరీ చకితుణ్ని అయాను. అదే అక్కడి కక్కడ మేం అనుకొన్నాం కూడ!)

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై అనే ముఖ శీర్షికను అప్పారావుగారు మొట్టమొదటగా చూచిందక్కడే!

చిత్రాన్ని తీసుకొని, అప్పారావుగారి కారులోనే బ్లాక్ మేకర్ వద్దకు వెళ్ళి, అక్కడ దాన్ని ఇచ్చి, మా ఇంటికి వచ్చాం.

అప్పుడాయన ,అన్నారు – "మీ గ్రంథ నామం చూచినప్పుడు నాకొక వుద్దేశం కలిగింది" అని!

వెంటనే నే నన్నాను – "ఈ గ్రంథంలోని, ఈ శీర్షికతోగల రచనను నేను వ్రాసిన ఆ క్షణంలో నా మనస్సులో ఒక వ్యక్తి మెరిశాడు" అని!

ఆ తర్వాత మా సంభాషణ తమాషాగా నడిచింది. చిత్రమేమిటంటే – ఏనాడో నా మనస్సులో మెరిసిన వ్యక్తీ, అప్పారావుగారి వుద్దేశంలో వ్యక్తీ ఒక్కడే కావడం!

ఆ వ్యక్తే తొలిసారిగా జాతీయ గుడిసెల సంఘాన్ని స్థాపించి, గుడిసెల కొక వ్యక్తిత్వాన్ని కల్పించి, గుడిసెల వాళ్ళకు ఒక పోరాట శక్తిని ప్రసాదించిన కార్మిక నాయకుడు శ్రీ జి.వెంకటస్వామిగారు!

పగలంతా కూలి నాలి చేసుకొంటూ, రాత్రుళ్ళు గుడిసెల్లో తలదాచుకొంటూ, దిక్కు మొక్కూ కనిపించక, దీనంగా హీనంగా బ్రతుకులు సాగించే నిరుపేదలకు ఒక రక్షకుడుగా అవతరించిన వాడు శ్రీ వెంకటస్వామి గారు.

అందుకే–

"ఈ గ్రంథాన్ని వెంకటస్వామి గారికి అంకితం ఇస్తే–" అని అప్పారావుగారు అంటున్నప్పుడు–

"చాల బాగుంటుంది" అనేశాను నేను, ఆయన మాటను మధ్యలోనే అందుకొని!

గుడిసెలే గుడిగంటలు

ఈ గుడిసెల వాళ్ళను, ఈ నిరుపేద జీవుల్ని సముద్ధరించడానికి పుట్టిన నిజమైన నిస్వార్థ నాయకుడు వెంకటస్వామిగారు. ఆయనకు ఈ కావ్యం అంకితం కావడం – శ్రీకృష్ణుడికి రుక్మిణి అంకితం కావడం! అంత వీరోచితం, అంత సహజం!

ఈ సహజ సమాగమాన్ని సమకూర్చి పెట్టిన శ్రీ అప్పారావు మహాశయులకు నేను సర్వదా కృతజ్ఞుణ్ణి!

శ్రీ వెంకటస్వామిగారి జన్మస్థలం హైదరాబాదులోని గౌలీపురా, జన్మతేదీ 1929, అక్టోబరు 5. తండ్రి శ్రీ మల్లయ్యగారు, తల్లి శ్రీమతి పెంటమ్మగారు.

నైజాం రాజ్య కాలంలో ఉరుదూ అధికార భాషగా వుండేది. ఎవరైనా సరే – చదువుకోవాలనుకుంటే ఉర్దూ భాష మీడియంగా చదువుకోవలసిందే. వెంకటస్వామి గారు కూడ ఉర్దూ మీడియంగానే విద్యాభ్యాసం చేశారు. ఉర్దూలో మంచి ప్రావీణ్యం సంపాదించారు. తెలుగు ఎలానూ మాతృభాషే. ఇంగ్లీషులో వారి వైదుష్యమంతా స్వయం కృషి ద్వారా సాధించుకొన్నట్టిదే!

పువ్వు పుట్టగానే పరిమళిస్తుందో, లేదో! చిన్నప్పటి నుంచీ కూడ వెంకటస్వామి గారిది మాత్రం నాయక స్థానమే. విద్యార్థిగా వున్నప్పుడే నిజాం నిరంకుశ పాలనను ప్రతిఘటించి ఉద్యమాలు నడిపించిన యువ యోధుడీయన. (1946)

జి.వెంకటస్వామి అనే పేరుతో అవినాభావ సంబంధంగల పేర్లు (1) The National Huts Union (2) The Indian National Trade Union Congress. హైదరాబాదులో జాతీయ ట్రేడ్ యూనియన్ కాంగ్రెసు స్థాపించబడిందంటే, దానికి వెంకటస్వామిగారే సూత్రధారి. 1961 నుంచి మూడేళ్ళపాటు దానికి ఆయనే అధ్యక్షుడు ! ఇక్కడ ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమానికే ఆయన జీవగఱ్ఱ.

ఇక, గుడిసెలంటే – గుడిసెలకు ఒక వ్యక్తిత్వం కలిపించిన వాడే వెంకటస్వామిగారు. గుడిసెల వాళ్ళకు ఈయనే వెలుగు, వేగు జుక్క!

ఈ గుడిసెల సంఘం సభ్యత్వం 75 వేలట! 50 లక్షల రూపాయలకు మించి విలువచేసే ఇళ్ళ స్థలాలను ఈ నిరుపేదలకు ఆయన సేకరించి పెట్టాడంటే – ఆయనను మించిన నిజమైన ప్రజాసేవకుడు, సరియైన కార్మిక నాయకుడు మరెవరు అన్న ప్రశ్నకు జవాబు వెతుక్కోవలసిందే కదా!

పేదలకు, ధనికులకు మధ్యగల అంతరాలను నిర్మూలించడానికి, పేదలను సమ సమాజ స్థాయికి పెంచడానికి సహకార రంగాన్ని కూడ వెంకటస్వామిగారు సాధనంగా చేసుకొన్నారు. పేదల కోసం ఆయన ఏర్పరచిన సహకార సంఘాలు అనేకంగా సహకారోద్యమ మాధవీలతకు ఆయన మధుర సహకారం.

1959లో, జెనీవాలో జరిగిన అంతర్జాతీయ కార్మిక సంఘ సమావేశానికి భారత ప్రతినిధిగా హాజరై, వెంకటస్వామిగారు – ఏతత్సమావేశానికి తమ అమూల్య సలహాలను

ఇవ్వడమే కాక ఆయా దేశాల పర్యటనలో తాము సేకరించిన అనుభవాలను తమ ట్రేడ్ యూనియన్ ఉద్యమాన్ని ఉన్నత స్థాయిలో తీర్చిదిద్దడానికి పూర్తిగా వినియోగించారు. 1972లో ట్రేడ్ యూనియన్ మహాసభల సందర్భంగా రష్యా దేశ పర్యటన జరిపారు.

వెంకటస్వామిగారి హేతువాదం

భారత రాష్ట్రపతి నుంచి పద్మశ్రీ బిరుదాన్ని తీసుకోవడానికి 1973 మార్చిలో నేను ఢిల్లీకి వెళ్ళి, దాన్ని తీసుకొని, మా నాన్న పల్లయ్య గారు స్మృతి పథానికి తగలగా, అక్కడి నుంచి హరిద్వార్ వెళ్ళాను.

తాను ఎప్పటికైనా హరిద్వార్ వెళ్ళి, ఆ ప్రాంతాల అడవుల్లో తపస్సు చేసుకొంటానని మా నాన్న తన శిష్యులతో అంటూ వుండేవారు. అప్పటికి నేను చాల చిన్న పిల్లవాణ్ని. ఆయన కోరిక తీరనే లేదు.

నా పద్మశ్రీని మా నాన్నకు అంకితం చేసి, ఆయన కోర్కెను Posthumous గా అయినా తీరుద్దామనే వింత భావం నాలో కలిగింది.

అందుకే – హరద్వార్ వెళ్ళాను. అక్కడ సంధ్యా సమయంలో మహాశివుడికి జరిగే దీపోత్సవంలో పాల్గొని, మా నాన్నకు పద్మశ్రీని అంకితమిస్తూ వ్రాసిన పద్యాలను ఒక దీపకుండికలో వుంచి బ్రహ్మ కుండంలో వదిలేశాను.

ఓహో, ఆ గంగా వేగంలో ఆ హారతి దీపాల అపూర్వ సుందర దృశ్యం!

మా నాన్న ఊహించి వుండిన హరిద్వార్‌ను, అక్కడి గంగను, శివాలక పర్వతాలను, మనసాదేవిని, హృషీకేశ ఆశ్రమాలను చూచి, తిరిగి ఢిల్లీ వచ్చి – శ్రీ బి.ఎన్.మూర్తి నండూరి విఠల్ గార్లకు అతిథిగా వుంటూ, ఒక సాయంత్రం సరదాగా ఆంధ్రా గెస్టు హౌసుకు వెళ్ళగా–

అక్కడ కనిపించారు శ్రీ జి.వెంకటస్వామిగారు – శ్రీ కె.రాజమల్లు, ముత్యాలరావు మొదలైన మిత్రుల ఇష్టాగోష్ఠిలో.

''పద్మశ్రీ మీ నాన్నగారికి అందిందా?'' అన్నారాయన, నా యాత్ర వివరాలు విని, తమాషాగా!

హేతువుకు అందని, నిలవని ఏ విషయమూ వెంకటస్వామి గారికి నచ్చదు. ఆయన ఎంతటి ప్రజాసేవకుడో, అంతటి హేతువాది అన్న సత్యం నేను గ్రహించిందప్పుడే.

ఆయనను నేను పదిహేనేళ్ళుగా ఎరిగివున్నా – ఆయన కేంద్ర మంత్రి అయిన తర్వాత, అదే ఆయనను మొదటిసారి చూడడం. ప్రజల – ముఖ్యంగా పేదల, కార్మికుల హక్కుల కోసం, వారి అభ్యుదయం కోసం నిరంతర కృషి, పోరాటం – ఇదే ఆయన నిత్య కార్యక్రమం. ప్రజల దైనందిన జీవిత పురోగతికి తోడ్పడని సెంటిమెంట్లు, ఆచారాలు, విశ్వాసాలు ఆయనకు కిట్టవు. అట్టి వాటికి ఆయన పూర్తి వ్యతిరేకి కూడ.

అది కదా నిజమైన నాయకత్వానికి వుండవలసిన లక్షణం!

శ్రీ వెంకటస్వామి గారు విశ్వ మానవతకు ప్రతీక. దీన జనోద్ధరణకు అపర అంబేడ్కరు. మానవాభ్యుదయం విషయంలో రాజకీయం లేని నిష్కావ్రతుడు. ధైర్యానికీ, స్థైర్యానికి సవ్యసాచి, సుఖ దుఃఖాలకు అతీతుడైన శుద్ధ కర్మయోగి.

''దేశం ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యాన్ని సాధించి, సాంఘిక విప్లవం సంభవించనిదే హరిజనులకు, దుర్బల వర్గాలకు విముక్తి సాధ్యం కాదు'' అన్నారు శ్రీ వేంకటస్వామిగారు ఆ మధ్య ఒక సభలో మాట్లాడుతూ (ఆంధ్రప్రభ, 4-10-73).

ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం, సాంఘిక విప్లవం – ఇదే ఆయన నిరంతర కృషికి లక్ష్యం. కబుర్లవల్ల సాధ్యపడే లక్ష్యం కాదిది. అందుకే ఆయన ప్రజల మధ్య నిల్చి పనిచేస్తున్నది.

డాక్టర్ బి.ఆర్.అంబేడ్కర్ ఎడ్యుకేషనల్ సొసైటీని స్థాపించి, దానికి అధ్యక్షుడుగా వుండి, దాని ఆధ్వర్యాన హైస్కూళ్ళను, కాలేజీలను, తదితర అభివృద్ధి సంస్థలను నెలకొల్పుతూ, హరిజన సేవా, శ్రామిక జనసేవా చేస్తున్న నాయకుడు, ముఖ్యంగా పదవిలో వున్న నాయకుడు యావద్భారతంలోను ఒక్క వెంకటస్వామిగారు కాక మరొకరెవరు?

భారత కేంద్ర ప్రభుత్వంలో ఇప్పుడు వెంకటస్వామిగారు కార్మిక శాఖా డిప్యూటీ మంత్రి, ఆయన ప్రజాసేవాసక్తికి, ఆత్మ శక్తికీ అంకితం ఈ నా విప్లవ కావ్యం.

వేదమా? అరణ్యమా?

ఈ పీఠిక ఒక అరణ్యంలా వున్నట్టుంది కదూ?

భావం ఎలా వస్తే అలా అక్షరగతం చేశాను. ఇది ఒక రకమైన (Stream of Conscience) చింతనా ప్రవంతి. ఇది వేదం లాంటిది. దీన్ని ఒక క్రమంలో ఛ్రేిజ్ఞీ చెయ్యాలంటే ఒక వ్యాసుడంతటివాడు కావలసిందే. అందుకు తావంతా ప్రయత్నించవలసిందిగా సహృదయ పాఠక మహాశయుల్ని కోరుతున్నాను.

కవితా గ్రంథానికి రాజకీయ పీఠిక వ్రాశాను. గ్రంథంలోని వివిధ రచనలలో నేను వెలిబుచ్చిన భావాలకు ఇది కొంత వివరణ.

జానపదుని జాబులు, పాలేరు, కూలిరాజు, ధర్మంకోసం పోరాటం వంటి గ్రంథాలు సాంఘిక ప్రయోజనం కలిగినట్టివే. సాంఘిక, రాజకీయ విషయాలను కవితా వస్తువులుగా స్వీకరించి నట్టివి. ఆ కోవలోది ఈ గ్రంథం.

నేను ప్రధానంగా కవిని. వస్తువేదైనా – దాన్ని కవిత్వీకరించడం నా జీవ ధర్మం, అయితే– ఈ గ్రంథంలో నేను దర్శించిన కొన్ని మత, సాంఘిక, రాజకీయ సత్యాలను సూటిగా చెప్పక తప్పలేదు.

"The poet is not as others are... He looks at the world and has views on what he sees. He regards his fellow men and has something to say. He contemplates nature ... in forming these views and in the literary finesse of presenting them, he is set apart from his fellows..." అంటున్నది. The Sunday Standard (7101973) పత్రిక, తన సంపాదకీయంలో – సమాజం నడుమ కవి యొక్క సంగ నిస్సంగ ద్వైదీ బాధ్యతను గురించి.

ఒక్కొక్కప్పుడు – ముఖ్యంగా ఈనాడు, కళాత్మకంగా చెప్పితే సమాజం గ్రహించలేనప్పుడు, కఠినంగా చెప్పవలసి వస్తుంది. తప్పదు మరి.

వేదం భగవంతుడి ఊపిరి అయితే –

ఇది నా ఊపిరి!

భగవంతుడు వేదకాలంనాడే కాదు. ఈనాడు కూడ వున్నాడు. కాగా, వేదం ఈనాడు కూడ పుడుతుంది. నా నుంచి కూడ పుడుతుంది.

"నేనేది చెపితే అది వేదం" అన్నా నందుకే.

సూర్యగతిని బట్టి వాయు సంచారం మారేటట్టే – దేహ స్థితిని బట్టి భావ సంచారం మారుతూ వుంటుంది. పిడుక్కీ, బియ్యానికీ ఒకటే మంత్రం కాదు, కారాదు.

ఆనాటి భగవంతుడూ, ఈనాటి భగవంతుడూ ఒక్కడే కావచ్చు. అతడి వూపిరిలో మాత్రం దేశ కాలాల తేడావుంటుంది. వుండక తప్పదు. ఆనాడది వేదం. ఈనాడిది వేదం.

ఇప్పటికైనా ప్రజలు, ముఖ్యంగా యువకులు, ఈ సత్యాలను గుర్తించి, కాలానుగుణమైన మార్పును సాధిస్తే మానవజాతి మనగలుగుతుంది. లేకపోతే – తను ఆరాధిస్తున్న సమాధులలో తాను కూడ ఒకటై పోతుంది.

జ్ఞానోదయమా! ఈ మానవజాతి కళ్ళు తెరిపించు! యువకుల్లారా! మేల్కొనండి! మీ తాతల సమాధుల్ని వదిలి, ఇటు అభ్యుదయంలోకి రండి!

హిమానీ
భాగ్యనగరు

బోయి భీమన్న
10-10-1973

ఎందరికో - వందనాలు

మానవ సమాజంలో ఒక మూల పేరుకు పోయిన దైన్యాన్నీ, దారిద్ర్యాన్నీ, మూర్ఖత్వాన్నీ, దుఃఖాన్నీ కాల్చిపారవెయ్యాలంటే – మరో మూల వికటాట్టహాసం చేస్తున్న స్వార్థాన్నీ, సంకుచితత్వాన్నీ, దౌర్జన్యాన్నీ, ధనిక వర్గ నాయకత్వాన్నీ కూడ కాల్చివెయ్యక తప్పదు.

ఒక గుడిసె కాలిపోతే, దాని స్థానంలో మరో గుడిసె లేవగూడదు. గుడిసెల స్థానంలో శుభ్రమైన మంచి గృహాలు ఆవిర్భవించడమే ప్రగతి. సమాజ భావనలో ఒక తీవ్ర విప్లవం వచ్చినప్పుడే ఈ లక్ష్యం సిద్ధించడం.

ప్రజలలో తరతరాలుగా పాతుకుపోయిన పాత భావాలను, ఆచారాలను, సంప్రదాయాలను తుడిచివేసి, ఆధునిక విజ్ఞానానికి అనుగుణంగా మానవుని ఆలోచనా సరళిని మార్చేదిగా ఉండాలి అట్టి విప్లవం. అట్టి అభ్యుదయ లక్ష్యంతో ప్రత్యేక సందర్భాలలో వ్రాసి, కవి సమ్మేళనలలో గానం చేసి, ప్రజల ప్రశంసలను అందుకొన్న కవితలను ఒక చోట చేర్చిన గ్రంథమిది. ఆది నుంచీ నా పట్ల అపార వాత్సల్యం కల సరస్వతి ఈ గ్రంథంపై తన అమూల్య శుభాకాంక్షలు వర్షించింది. అది నా అదృష్టం.

తెలుగులో కవితకు కేంద్ర సాహిత్య అకాడెమీవారి 1975వ సంవత్సరపు జాతీయ బహుమానం ఈ గుడిసెలకే లభించింది. నేనింతవరకు ఎంతో కవితా సృష్టిచేసి వున్నాను. ప్రకటించివున్నాను. గుడిసెలలో పుట్టి, గుడిసెల మధ్య పెరిగిన నాకు "గుడిసెలు" కవితకే జాతీయ బహుమానం రావడం చిత్రం. ఇందులో సరస్వతి ఉద్దేశించిన సామాజిక సాంస్కృతిక విప్లవ రహస్యం ఏదో ఇమిడివున్నదనుకోవాలి. అవును. సరస్వతికి సమస్తమైన ప్రజలూ సరిసమానులైన బిడ్డలే కదా!

ఆ బహుమానాన్ని 1976 ఫిబ్రవరి 21వ తేదీన ఢిల్లీలో ఏర్పాటైన కేంద్ర సాహితీ సదస్సులో అందుకొన్నాను – సకుటుంబంగా వెళ్ళి.

మతపిచ్చి పోతేనే ప్రగతి

"It is the Priesthood that has been largley responsible and standing in the way of progress by misinterpreting religion to the public. This is true of every religion including Islam." Begum Abdullah, (The Hindu, Sunday 20, 1977, Page iii)

ప్రపంచంలో ఎక్కడైనా సరే సామాన్య ప్రజలు మూర్ఖత్వంలో మునిగి ఉండడానికి మత పెద్దలే కారణమని పదే పదే నేను చెప్పడం కాదు – మేధావులూ, సంస్కర్తలూ అయిన వారెందరో నొక్కి చెపుతూనే వున్నారు. ''మతములన్నియు మాసిపోవును, జ్ఞాన మొక్కటి నిలిచి వెలుగును'' అనీ, ''మంచియన్నది మాల అయితే మాలనే అగుదున్'' అనీ ఎలుగెత్తి చాటిన గురజాడను గురువుగా భావించే వాళ్లైనా, ఆచరణలో అనుసరిస్తున్న వాళ్లెంతమంది?

సమాజంలో నిజాయితీ లోపించడానికీ, హేతువు వెలివేయబడడానికీ విజ్ఞానంతో కాలు కదిపి సమాజం ముందుకు సాగలేకపోవడానికీ మూలకారణం మతంలోని అభివృద్ధి నిరోధకత్వమే. ఈ సత్యాన్నే మళ్ళీ మళ్ళీ చెప్పాని గుడిసెల్లో. అగ్రకులాలకు మతం ఒక రక్షణ కవచం. గుడిసెలైనా మేల్కొని ఈ కశ్మలాన్ని కాల్చిపారేస్తాయని నా ఆశ.

–భీమన్న

అంకితం

గుడిసెల కొక వ్యక్తిత్వం కల్పించి
వాటిని గోపురాల ఎత్తుకు పెంచి
గుడిసెలలోని పిరికి గొర్రెలను
సింహ కిశోరాలుగా మార్చిన
శ్రీ జి. వెంకటస్వామి గారికి!

పేదల పాలిటి పెన్నిధి అయి
కార్మిక లోకానికి ఉదయ భానుడయి
హరిజనులకు అపర అంబేడ్కరు అయి
అభ్యుదయానికి నాయకుడయిన
శ్రీ జి. వెంకటస్వామి గారికి!

ప్రజలే పరమాత్మగా
ప్రజా సేవే పరమ తపస్సుగా
సామ్యవాద దేశికుడైన
సమ్యక్ కళా పోషకు డైన
శ్రీ జి. వెంకటస్వామి గారికి!

–భీమన్న

❋ ❋ ❋

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై

గుడిసెలు కాలిపోతున్నై !
ఓహో, కాలిపోతున్నై !

ఎవరి గుడిసెలో, పాపం !
మాల మాదిగలవే అయివుంటై !
గుడిసెలు మరెవరి కుంటై ?

చాలా మందికే వుంటై లే
అసలు ఈ దేశ ధర్మమే అంత !
అయితే – ఈ గుడిసెలు
ఏడాది కొకసారైనా కాలిపోతుంటై !

ఒకసారి కాలిపోయిన గుడిసెలు
మరి మళ్ళీ కాలిపోవడానికి,
ఎక్కడి నుంచి వస్తుంటై ?

అవును – నిజమే !
ఎక్కడి నుంటి వస్తుంటై ?

అదే మన ధర్మంలోని రహస్యం
ధర్మ సంస్థాప నార్థం
ఈ గుడిసెలు
మళ్ళీ మళ్ళీ అవతరిస్తుంటై !

పోతుంటై
పుట్టుకొస్తుంటై !

ఈ విప్లవలయం సాగడం
ఎంత వరకు ?
రహస్యం గుడిసెల వాళ్ళకు తెలిపే వరకు !

❋ ❋ ❋

2. గుద్ది పారేస్తాం

అభ్యర్థి గారికి స్వాగతం !
గతం కాదండీ, మీకు మా -
అదే నండి, అదే - వోటు కాగితం
మా వోటు కాగితా లన్నీ మీకే నండి !

మా అంటే గౌరవవాచకం కాదండి, బాబు !
అది బహువచనం
మీ ఏక వచనమే
మా బహువచనం !

మీ రొక్కరు -
మేం లక్షా పదివేల వోటుకాగితాలం !
మా వోట్లన్నీ మీకే నండి
మా గుడిసెలన్నీ మీవే నండి !

మీ రేం చెప్పక్కర్లేదు -
మీరు చెప్ప దలచిం దంతా
మాకు కంఠతా గానే వుందండి !

మీ (ఎన్నికల) గుర్తా ?
మీ గుర్తు తెలియక పోవడ మేమిటి ?
గుర్తుపట్టి గుద్దడమేగా ?

ఓ, మా వాళ్ళకు తిక్క రేగాలే గాని –
ఒకే గుద్దడం గుద్ది పారేస్తారు
ఇక వెళ్ళిరండి, బాబు !
మేం ఇంకా గంజి కాచుకో లేదు.

3. కల్తీరాజ్యపు దేవుడు గారు

దేవుడుగారా ? నమస్కారం !
మస్కా కాదండీ, న మస్కా –
ఆ తర్వాత "రం" వుంది లెండి !
రండి, కూర్చోండి.

కింద కూర్చోలేరా ?
అయ్యో, మరెలా ?
సింహ, మయూర, వృషభ, గరుడ,
కీర, మరాళ – వంటి వేమి లేకపోయినా
కనీసం మూషికం లాంటి ముక్కాలి పీటైనా
లేదా అంటున్నారా ?

ఇప్పుడు మాకు అలాంటి
బూర్జువా సంప్రదాయా లేం లేవండి
ఇప్పుడు మాదంతా మార్వాడీ సోషలిజం !

పర్వాలేదు, చతికిల బడండి కింద
ఇదిగో దిండు, చేరబడండి గోడకి.

చక్రం, శూలం, శిలువ, చంద్రవంక,
నామం, విభూతి, పిలక, గెడ్డం,

గళ్ళలుంగీ, నెక్‌టై, కుచ్చుటోపీ-
అదేం వేష మండోయ్, బాబు !
విశ్వమతోన్మాదు లందరికీ
ఏకైక ప్రతినిధా ఏమిటి మీరు ?

ఇడ్లీ, గోంగూరా, కోడి గుడ్డా,
ఉప్పు చేపా, మేక మాంసం, ఆవగాయా,
పాలకోవా, పకోడీ - అన్నీ కలిపి దంచి
ముక్కటంలో ఊరబెట్టి, ఎండగట్టిన
మా జాతీయ పిండివంట రెడీగా వుంది
కొంచెం ఆరగించి వెళ్ళండి !

ఒరే, రాం రహీం జాన్ నాయుడు శాస్త్రీ !
మన కల్తీ పురుషు జమీందారుగారు
దేవుడుగారు ఈ పూట ఇక్కడే తింటారు -
కాళ్ళకు టించరైడిన్ ఇచ్చి
స్నానానికి ఫినాల్ తోడు !

* * *

4. ఎక్కడికి పోతున్నారు

ఎక్కడికి పోతున్నారు వీళ్ళు ?
పూర్వం గుడికి పోయే వాళ్ళు
ఆ మధ్య బడికి పోయే వాళ్ళు
ఇప్పు డెక్కడికి పోతున్నారు వీళ్ళు ?

ఎక్కడికో పోతున్నారు –
మరేం చేస్తారు ?
గ్రామ దేవతల నుంచి బాబాల దాకా
చిత్తం పూజల మీద – ప్రజల మీద కాదు,
టీచర్ల నుంచి ప్రొఫెసర్ల దాకా
దృష్టి జీతం మీద – చేతం మీద కాదు !

మరి – తల్లి దండ్రులు లేరా అంటే –
ఉన్నా లేనట్టే,
వాళ్ళ ఇరవై నాలుగు గంటలూ
వృత్తి ఉద్యోగ సేవలకే చాలవు.

ఇక ఏం చేస్తారు ఈ పసివాళ్ళు ?
ఎక్కడికో పోతున్నారు, పాపం !
పూలనూ, పండ్లనూ విసిరేసి

పుస్తకాలనూ, ముద్దుమురిపాలనూ చించేసి
గతం తెలియక, భవిష్యత్తు కనిపించక
వర్తమానం పొమ్మని పొగ పెడుతుండగా -
పాపం - ఏం చేస్తారు ?

గుండెలను బండలు చేసుకొంటూ
ఆ రాళ్ళతో జేబులు నింపుకొంటూ
వాటిని ఇటూ, అటూ - దారిపొడుగునా
కనిపించిన దాని కేసెల్లా విసిరికొడుతూ
నిరాశతో, కోపంతో, పిచ్చిగా
పోతున్నా రెక్కడికో !

మంచి, చెడ్డ తెలియని అమాయకులు !
లక్షణమైన శిక్షణకు నోచుకోని అనిరుద్ధులు !

* * *

5. నా వారసత్వపు హక్కులు

విశ్వాన్నే ఆర్యం చెయ్యా లనుకొని,
తాను కులంలేని వాడైనా, బ్రహ్మర్షి అయి
నమ్మదగ్గ భార్యకోసం
నానా దేశాలూ వెతుకుతున్న వశిష్ఠుడికి
ఆ మాలమాదిగ పిల్ల అరుంధతే దొరక్కుండావుంటే !

ఇద్దరి నుంచి అద్దరికి తరింప జేస్తూ
మానవ సేవా పరాయణ అయిన మత్స్యగంధి -
ఆనాడు అరుంధతి మనుమడైన పరాశరుడు
మోహంతో మీద చెయ్యేసి నప్పుడు -
కోపంతో మూతిపళ్ళు రాలగొట్టివుంటే !

సంతు లేకుండానే వితంతువు లై పోయిన
అంబికా అంబాలికా సోదరీ మణులు
అత్తగారి ఆజ్ఞల్ని ధిక్కరించి
పరపురుషుడైన వ్యాసుణ్ని తిరస్కరించి
పాతివ్రత్యాన్ని ప్రదర్శించి వుంటే !

వేద వ్యాసుడు పుట్టేవాడే కాదు,
మహా భారతానికి కథే వుండేది కాదు !

ఆర్యజాతి వ్యక్తిత్వానికే ఆదిపురుషుడు
వ్యాసుడు మాలమాదిగ వాడే కదా ?
ఈనాడు అతడు అగ్రవర్ణం వాడు,
అతడి వంశం వాణ్ని నేను అంత్యజుణ్ని !
ఇదే – మన భారతీయ సమాజ ధర్మం
నేటి దాకా సాధించిన పురోగమనం !

ఈ శ్మశానాన్ని ఎందుకు తవ్వుతున్నా నంటారా ?
వేదవేదాంగ వైభవాలపై నాకు గల
వారసత్వపు హక్కులు దొంగిలించబడి
ఇక్కడే పాతిపెట్టబడినై కనుక !
నేను తెలుసుకొని తిరగబడతా నన్న భయంతో
అవి నాకు అందకుండా
నన్ను ఇంతకాలంగా వెలివేసి వుంచారు కనుక !

ఇప్పుడీ హక్కులు నాకేమీ ఉపయోగించవు నిజమే –
కాని – వీటిని త్రవ్వి తీసి,
ఇవి నావని ప్రపంచానికి చూపి,
ఆ తర్వాత – గర్వంగా అవతల పారేస్తాను !
ఠీవితో తలెత్తుకు తిరుగుతాను !

❋ ❋ ❋

6. మతం ఒక పిచ్చి

శివాయ నమః
నారాయణాయ నమః
శక్త్యై నమః
బుద్ధాయ నమః
అల్లాయ నమః
యెహోవాయ నమః
కారల్ మార్క్సవే నమః
మహాత్మా గాంధినే నమః
డాక్టర్ అంబేడ్కరాయ నమః
లైట్ కోసం నమః

ఎవరు స్వామీ తమరు ?
నేనా, నేను –
నేను విశ్వమత సమన్వయ వాదిని !

తమరు హిందువా ?
ఏం, అలా అడుగు తున్నావు ?
క్షమించాలి – ఈ రకం పిచ్చి వుండేది
ఒక్క హిందువుడిలోనే లెండి !

మానవు డంటే ఒక జంతువు
మతం అంటే ఒక రకం పిచ్చి !
ఒకొక్క జంతువుకి ఒకొక్క పిచ్చి
మానవుడుకి మత పిచ్చి !
హిందువుడికి అదనంగా
ఒక విశ్వసమన్వయ పిచ్చి !

ఓయి, నానామత సమన్వయ వాదీ !
కృణ్వంతో విశ్వం ఆర్యం అంటూ
వేదారణ్యాలు వేసిన అరణ్యారోదనం నుంచి -
ఈశ్వర్ అల్లా తేరేనాం అంటూ
జాతి చెవులు పగలగొట్టిన స్వాతంత్ర్యోద్యమం నుంచి -
నీ దాకా ఇంతమంది నిస్సార మతులు
ఈ గంగా గోదావరీ కావేరీ ఒండ్రుమట్టిలో
ఎలా పుట్టారో, విధి వైపరీత్యం !

ఓరీ, మూర్ఖుడా, మతం విషంరా, విషం !
నల్లమం దన్నా డెవడో, అది అబద్ధం !
మతం విషం, ఆత్మనే చంపుతున్న విషం !
నానా విషాలు కలిపిన కషాయం
అమృతం అవుతుందా, బాబూ ?
నీ నానా మత సమన్వయ ప్రయత్నమూ అంతే !
అది విషం, దాన్ని సాంతం నిర్మూలించి పారెయ్ !

మానవ భావన నుంచి
మతాన్ని తొలగించ గలిగితే చాలు
విశ్వమానవ శ్రేయస్సు
సర్వమానవ సమతోషస్సు
సద్య స్సముద్భూత మవుతుంది,
ప్రతిప్రాణీ సంప త్సమృద్ధ మవుతుంది !

మబ్బు విడిచిన సూర్యుడిలా
మానవాత్మ జాజ్వలమాన మవుతుంది !

❋ ❋ ❋

7. నమః స్వామికం

నమస్కార మండీ, నమస్కారం
బంట్రోతు గారికి నమస్కారం
వట్టి నమస్కారం కాదండీ,
ఇదిగో, టీ తాగి రండి !

గుమాస్తా గారికి నమస్కారం
ఆఫీసరు గారికి నమస్కారం
ఐ డైనా, ఇంకా ఏం వర్కండీ ?
అలా బజారుకు పోదాం పదండి !

మెంబరు గారికి నమస్కారం
మంత్రి గారికి నమస్కారం
"ఊర్వశి" చూశారా ?
పిక్చరా ? తారా ? బారూ కూడ !

ఆలయంలో అమ్మవారికి నమస్కారం
గుడిలో శివుడి గారిగి నమస్కారం
కొబ్బరి కాయే కాదండీ –
గొర్రె పోతును కూడ తెచ్చాం !

ఇక్కడింకా ఎవరెవరో ఉన్నారే !
అయ్యా, అందరికీ నమస్కారం :
నా నమస్కారం -
మస్కా పురస్కారం :

ఏదో పేదవాణ్ని, తమ భక్తుణ్ని
నా కున్న పది లక్షలూ
ఫిక్సెడ్ డిపాజిట్‌లో వుండి పోయి -
జేబులో పైసా లేదు, సార్ !

ఈ కాంట్రాక్టు మీ రివ్వక పోతే
ఇక నా చావు ఆకటి చావే !
మీరు ప్రజా సేవకులు,
ఈ ప్రజాస్వామికంలో
నేను కనీసం ఒక నాయకుణ్ని.

కనీసం వచ్చే ఎన్నికల దాకా అయినా
మీరు నన్ను బ్రతికించక తప్పదు !
ఆ తర్వాత - చూస్తారుగా ?
అందరికీ ఒకో నమస్కారం,
ధన లక్ష్మీ పురస్కారం !

* * *

8. బానిసల జాబితా

ప్రభూ ; మా పేర్లను
వోటర్ల జాబితా నుంచి తొలగించి
బానిసల జాబితాలో చేర్పించండి !
చచ్చి, మీ కడుపున పుడతాం !

బానిసల జాబితా అనేది ఇప్పుడు లేదంటారా ?
పూర్వం రాజుల పాలనలో వుండేదే !
ఇప్పు డిది ప్రజల పాలన అంటారా ?
బానిసల జాబితా స్థానంలో
వోటర్ల జాబితా వచ్చిం దంటారా ?

అయ్యో-బానిసలమై వుంటే
ఏ అబ్రహాం లింకన్ వంటివాడి కోసమో అయినా
ఎదురు చూస్తూ బ్రతికే వాళ్ళమే !
ఈ వోటర్ల జాబితా నుంచి
మమ్ము ఏ దేవు డుద్ధరించగలడు !

అదేమిటయ్యా, అలా ఏడుస్తారు ?
వోటంటే ఏమి టనుకొంటున్నారు !
అది మా పాలిటి శని, ప్రభూ!

ఒక ప్రక్క రకరకాల జెండాల వాళ్ళు
మరో ప్రక్క మావూరి ఖామందుల వాళ్ళు
ఈ వోటు అమ్మోరు కోసం
మా ప్రాణాలు తోడేస్తున్నారు
బానిసల కుండే సుఖ శాంతులు సైతం
మా పేద వోటర్లకు లేవు, మహాప్రభో !

ఆ వోట్లేవో – మీ దొరలే వుంచేసుకోండి
మా గుడిసెల్లో మమ్ము బ్రతక నివ్వండి
మేం వెనకబడ్డ వాళ్ళం, బలహీన వర్గాల వాళ్ళం
విలువైన దేన్నీ కాపాడుకోలేం !

ఈ దేశంలో పేదలకు వోటుండడం
పక్కలో పా ముండటమే !
ఈ వోట్ల చెలగాట్లతో మమ్మొల్ని చంపకండి !
దయచేసి, జాబితా మార్చెయ్యండి !

❋ ❋ ❋

9. కులమతాల ఉమ్మడి కాష్ఠం

ఆకాశంలో మంటలు ! మంటలు !
అమ్మో, ఏదో కాలిపోతున్నది
కాలిపోతూ కూలిపోతున్నది
ఇంకేముంది, అంతా బూడిద!

క్షణం ముందు వరకూ-
అదొక కోట్ల విలువైన మహా విమానం
ఇప్పు డది వట్టి మసి, మట్టి !
అందులోని ప్రయాణికులు
కోటీశ్వరులు, కుబేరుని వారసులు
ఇప్పుడు వట్టి పీనుగు పెంటలు !

స్త్రీలు, పురుషులు, బాలలు, వృద్ధులు
హిందువులు, ముస్లింలు, క్రైస్తవులు, బౌద్ధులు
మంత్రులు, ఉద్యోగులు, వ్యాపారులు, చారులు
క్షణం ముందు వరకూ ఎన్నోరకాల వాళ్ళు
ఇప్పు డందరూ ఒకే రకం కళేబరాలు ?
జాతి వృత్తి మ తాతీత మాంసపిండాలు !

ఏది ముఖం, ఏది నడుం, ఏది కాలు, ఏది చేయి
ఏ బుర్ర ఏవరిది, ఏ బొర్ర ఎక్కడిది ?
ఇంతకూ విడివిడిగా ఏమున్న దక్కడ ?
అందరిచేతా విధి అని పిలువబడే ధర్మవ్యాధుడు
విమానం అనబడే ఒక వేట జంతువును
కైమా కొట్టి పెట్టిన ఒకే పోగు అది !
అన్ని మతాలూ, కులాలూ, జాతులూ, వృత్తులూ
కలిసి కార్చిన ఒకే కన్నీటి గుడ్డు అది !

ఒరే, మానవుడా, మూర్ఖుడా, బుద్ధిహీనుడా !
అలా చూడు, ఆ శ్మశాన కాష్ఠ జ్వాలలు !
మానవు డొకడే, మానవత ఒకటే-
ఆ ఉమ్మడి అగ్ని సంస్కార జ్వాలలు
కులమత వృత్తి విభేదాలకు అంత్యక్రియలు !

నేర్చుకో అనుభవం నుంచి
మార్చుకో దుస్తులు !

❋ ❋ ❋

10. భగవంతు డొక కొట్టిన పిండి

నాకు తెలియ కడుగుతాను -
అడగండి ! అడగండి !
నిన్ను తిరుపతిలో చూసాను-
అవునండి, ధర్మదర్శనం క్యూలో ?
నిన్ను శ్రీశైలంలో చూసాను-
అవునండి, శివలింగం కౌగిట్లో ?
నిన్ను కాచిగూడా గుడిలో చూసాను-
అవునండి, ఆంజనేయుడి తోక దగ్గర ?

నిన్ను బాసరలో చూసాను -
అవునండి, సరస్వతి చరణ సన్నిధిలో ?
నిన్ను హరద్వారంలో చూసాను -
అవునండి, గంగాశివుల సంధ్యాతాండవ దీపావళిలో !
నిన్ను నాస్తిక సభలో చూసాను -
అవునండి, త్వమేవాహపు బ్రహ్మాసనం పై !

నీవు ఆస్తికుడివా ?
అవునండి
నా స్తికుడివా ?
అవునండి

నీ వుద్దేశం ?
నాదే నండి
నీ ఆదర్శం ?
నేనే నండి !

దేనికైనా, బ్రహ్మజ్ఞానే సమర్థుడు, స్వామీ !
బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నుడికి
భగవంతు డొక కొట్టిన పిండి !
దానితో అతడు పకోడీలు వండుకు తినవచ్చు
పాయసం చేసుకు తాగవచ్చు
గుమ్మంలో ముగ్గులు కూడ పెట్టుకోవచ్చు !
సర్వసముడైన సామాన్యుడే బ్రహ్మజ్ఞాని
నేనొక సామాన్యుడిని

* * *

11. మనిషే మార్గదర్శకుడు

నేను నిజం అనుకొన్న దానిని
నిష్ఠూరమైనా చెప్పక తప్పదు –

రాముణ్ని దేవుణ్ని చేసి
రామాయణాన్ని పురాణం చేశాం,
బుద్ధుడికి జాతక కథ లంట గట్టి
మనిషికి అందకుండా విసిరేశాం,
నూరుశాతం పురుషుడైన కృష్ణుణ్ని
నారాయణుణ్ని చేసి వదిలేశాం,

ప్రతిభావంతుడైన ప్రతి వాణ్నీ
ఇలా పరమేశ్వరుణ్ని చేసేస్తూ
ప్రజల మధ్యనుంచి తీసేస్తూ వుంటే
ఇక సామాన్యుడు పెరిగే దెలా ?
సంఘాభ్యుదయం జరిగే దెలా ?

మనిషికి మార్గదర్శకుడు
తనకంటె ముందున్న పెద్ద మనిషి ,
భగవంతుడు కాదు.

అందుకే, నేను –
మానవుడై పుట్టి,మహోత్ముడుగా బ్రతికి,
మనుగడ చాలించిన ఏ గొప్ప వాణ్నీ
దేవుణ్ని చేసి దూరం చేసుకోను.

దేవుణ్ని ఆదర్శంగా పెట్టుకోవడం
పులిని చూసి నక్క వాతలు పెట్టుకోవడం.

* * *

12. చచ్చినవాణ్ని సాయ మడిగితే

రామాయణాన్ని, భారతాన్ని, పురాణాలను
సాహిత్య దృష్టితో చదవండి
వాటి కథల్ని నాటకాలుగా, సినిమాలుగా
కళా దృష్టితో చూడండి
ఆయా పాత్రల భక్తి కరుణ శృంగార వాక్యులను
శ్రవణ పేయంగా వినండి
అనుభూతి పొందండి
ఆనందించండి !

కాని – అవి
పాత కథ లన్న సత్యాన్ని మరవకండి.
ఆయా కాలాల్లో అక్కడక్కడ పుట్టి
మంచిగానో, చెడ్డగానో బ్రతికి
నాడే చచ్చిపోయిన వ్యక్తుల కథ లవి,
వా ళ్ళీనాడు బ్రతికి లేరు.

రాముడు త్రేతాయుగంలో పుట్టి
ఆ యుగంలోనే మరణించిన మహారాజు,
మీకాయన ఆదర్శపురుషు డైతే
ఆయన చూపిన మార్గాన్ని స్వీకరించండి.

అంతే గాని
ఈ నాడు రామా అని పిలిస్తే
పలుకుతా డని మాత్రం భ్రమపడకండి.

ఎవరికో, ఎక్కడో పలికా డనో
కనిపించా డనో వచ్చే వార్తలు
మత బోధకుల దంభాలో
మూఢ భక్తుల మనో బింబాలో మాత్రమే,
అవి నిజం కావు, కాబోవు !

"రామ" అనే మాటకు మంత్రశక్తి వున్నదంటే
అది కౌసల్య కొడుకు "రామ" కాదు
ఆత్మారాము డంటే రామాయణం రాముడు కాదు
శబ్ద సామ్యం చంపేసింది జాతి ఆత్మ శక్తిని !

"కృష్ణా" అంటూ ఆనాడు ఏ వ్యక్తి పిల్చినా
కృష్ణుడు ప్రత్యక్ష మయ్యే వీలుంది.
కృష్ణ నిర్యాణం తర్వాత, ఆ మరునాడే
మరది పార్థుడికే దిక్కులేక పోయింది కద ?

ఆనాడు చచ్చిన వాడు
ఈనాడు ఎలా సాయపడతాడు ?

రాముడు, కృష్ణుడు అవతార మూర్తు లంటే -
అసలు విష్ణువునే ఆరాధించ వచ్చుగా ?
చాలించబడ్డ తాత్కాలిక అవతారాల నెందుకు ?
ఒక్కొక్క అవతారం
ఒక్కొక్క పనికోసం వచ్చి పోయి నట్టిది.

వారి వ్యక్తిత్వాల పట్లగౌరవం అంటారా ?
అయితే - అంతకంటె ఎక్కువ పరిధిలో
ఎక్కువ మానవ సేవ చేసిన గాంధీ, అంబేడ్కర్ వంటి
మహితుల్ని కూడ ఆ జాబితాలో చేర్చండి !

వీర పూజ మంచిదే - కాని
మన కష్టాలను, కోరికలనూ తీర్చడానికి
ఏనాడో చచ్చిపోయిన ఆ వీరుల్ని పిలుస్తూ
భజనలు చేస్తూ కూర్చుంటే మాత్రం
ఫలితం ఏమీ వుండదని గుర్తించండి!

ముఖ్యంగా యువకులకి చెప్పుతున్నాను -
మీరైనా భ్రాంతి నుంచి బైట పడండి !
మానవుణ్ని మరో మెట్టుకు పెరగనివ్వండి !

❋ ❋ ❋

13. వద్దు రాంబందులు

ఆంధ్రప్రదేశ రాజ్యంలో ఆమధ్య
ఒక మూడేళ్ళ పాటి రాజకీయ కథ -
అన్నదమ్ముల సంబంధాలకే కాదు
అఖిల భారత జాతీయతకే కాదు
మొత్తం మానవత్వానికే
గొంతు దిగని వ్యథ !

ఆ పరువు మర్యాదల చిత్రవధల కాలంలో
కవులు, కోకిలలూ పారిపోయి
గోవులూ, గోవత్సాలూ నలిగి పోయి
మృత్యువూ, మూర్ఖత్వమూ చెట్టాపట్టాలతో
రాక్ అండ్ రోల్ తాండవం చేస్తున్నప్పుడు -

నక్కలూ, రాంబందులూ పోటీ పడి
ప్రజల్ని ఫలాహారం చేసుకొంటూ -
సాగరాణాం నన్నయాదులనూ
రాయలాణాం పెద్దనాదులనూ
తెలుంగాణాం పోతనాదులనూ
ముక్కలు కోసి, సీక్ కబాబ్ చేసి
ప్రాంతీ యోన్మాద స్వార్థ బ్రాందీతో
నంజుకు తింటున్నప్పుడు -

ఇందిర చకితయై
గిరిజ కుపితయై
సరస్వతి మహితయై
సర్వాంధ్రను ఉద్ధరించడం కోసం

ఆది వరాహమూర్తి ప్రసన్నతలా
రాష్ట్రపతి పాలన అవతరించింది
రాజ్యం అనాగరికం కాలేదని నిరూపించింది !

అబ్బ, ఎంత ఘోరం జరిగింది
ఎంత గండం గడిచింది !

త్రిమూర్త్యాత్మక శక్తిత్రయీ !
నిజంగానే తెలుగు వాళ్ళను ఉద్ధరిస్తావా, తల్లీ ?
అయితే – రాష్ట్రాలలో ప్రజా పాలనకు స్వస్తి చెప్పు !
సరాసరి కేంద్రపాలననే స్థిరీకరించు !

ఈ రాజకీయ రాబందుల, నక్కల
కరుణా కటాక్ష వీక్షణాలు మా కొద్దు !
కేంద్రంలో ఇందిర, రాజ్యంలో గిరిజ
హృదయంలో సరస్వతి చాలు మాకు !

వద్దు రాబందులు –
వద్దు నక్కలు !

* * *

14. ఇల్లు చేరుకోవాలి

ఇంటికి పోవాలి !
ఏమైనా సరే –
తక్షణం ఇల్లు చేరుకోవాలి !

ఇక్కడి హోటళ్ళు మొసళ్ళు
ఇక్కడి వీధులు వ్యాధులు,
ఇక్కడి పురజనులు –
పాపం, వట్టి గిరిజనులు
నోరూ వాయీ లేని హరిజనులు !
ఒక క్షణమైనా ఇక్కడిక వుండలేను
ఏమైనా సరే ఇంటికి పోవాలి !

ఇక్కడికి నన్ను తెచ్చిన పెద్దలు
మళ్ళీ కనిపించ లేదు
పెద్దల స్వభావమే అంత !
పని తీరిన తర్వాత సాక్షాత్తు ఆ
బెమ్మన్న అయినా, వట్టి తిమ్మన్నే !

ఒక మొసలి నోట్లోపడి, విషం తిని
విరేచనాలు పట్టుకొన్న వాణ్ని

బస్సులో ఎలా ప్రయాణం చెయ్యగలను ?
రైల్లో రిజర్వేషను లేదు,
ఇక్కడొక క్షణం వుండలేను !
సొంతూరు జ్ఞాపకం వచ్చేకొలదీ
పొరుగూరు మరీ బాధిస్తోంది !

ఎక్కడెక్కడ తిరిగినా
ఎన్నెన్ని గౌరవాలు పొందినా
తిరుగు లేని తృప్తి కోసం
తరుగు లేని శాంతి కోసం
ఇల్లు చేరుకోవాలి -
ఇల్లు గుయ్యారం గుడిసైనా సరే
ఇల్లాలు గయ్యాళి గంపైనా సరే !

రవికైనా అంతే
కవికైనా అంతే !
దూరం కూడ ఎంతో లేదు, కాని
దారే తోచడం లేదు !

* * *

15. ఒకొక్కడికొకొక్క రోగం

ఓహో, ఊరంతా ఇక్కడే వుందే !
బాబాజీ వచ్చారుగా ?
వస్తే ఏమి టట ?
ఆయన సర్వరోగ నివారణ యోగ ర్షి !
ఒకో చూపుతో, చిరునవ్వుతో, స్పర్శతో,
మంత్రం విభూతి బొట్టు వగైరాలతో - ఆయన
నివారించలేని బాధంటూ లేదుట !

అయితే - ఈ వూళ్ళోవా ళ్ళంతా
ఏదో ఒక రోగంతో చస్తున్న వాళ్లేనా ?

అరే! అరే! అదిగో, అదిగో
గూండా ముండపతి ! రౌడీ రంగపతి !
మన కులపతి ! వా రబ్బాయి మలపతి !
ఊరికే ఊర్వశి - దొరగారి ప్రేయసి !

అదిగో - మన సర్కారు డాక్టరు
అకాడమీ బెస్టు అవార్డు ఏక్టరు
వ్యాయామ కళాకేంద్ర డైరెక్టరు !

దేవుడి లాంటి పంచాయతీ ప్రెసిడెంటు
ప్రతి వుద్యమానికీ ముందుండే స్టూడెంటు
లక్షలు గడించిన ఆ భిక్షాలు
భిక్ష మెత్తుకుంటున్న ఈ వరహాలు !

ఓరి, బాబో ! ఈ అందరికీ ఏవో రోగాలే ?
కుబేరులకూ గజ్జి కురుపులే ?
యములాళ్ళకూ యమ గండాలే ?

ఈ మానవ లోకంలో
ఒకొక్కడి కొకొక్క రోగం !
పైకి బాగానే కనిపిస్తారు
లోపల ఏదో కుళ్లు, ఏవో పుళ్ళు !
అందమైన దంత క్షతాల వెనుక
గార పట్టిన పుచ్చు పళ్ళు !

మన కవిగారు కూడ వచ్చాడే !
ఈయన కేం రోగమో !

* * *

16. నినాదాలు విప్లవం తెస్తాయా

అయ్యా, మహా కవీ !
నీ కవిత్వంతో
మా కడుపులు నిండుతా యంటావా ?

ఎవరా అడుగుతున్నది ?
పిల్లలా ? పెద్దలా ? ప్రజలా ? నాయకులా ?

ఓహో, సోదర సోదరీ మణులారా !
మీరు చేస్తున్న నినాదాలతో అయినా
మీ కడుపులు నిండుతున్నాయా ?
నిజం చెప్పండి, సంతోషిస్తాను !

ప్రతి పండక్కీ మీకు కానుకలు తెస్తున్నది
దేవదూత తాతయ్యేనా ? పిల్లలూ !
నీవు కొట్టిన ఒకొక్క కొబ్బరి కాయకు
ఒకొక్క మార్కు అయినా పడిందా, విద్యార్థీ ?
అన్ని సార్లు కొండకు వెళ్ళావే
పదవి ఎందుకు నిలవలేదు, మాజీమంత్రీ ?

పురాణాల్లోను, సినిమాల్లోనూ తప్ప
దేవు ణ్నెప్పుడైనా చూశావా, భక్తుడా ?
పతే దైవ మంటూ మగవాడు చేసే ప్రచారాన్ని

నిజంగానే నమ్ముతున్నావా, యువ మహిళా ?
పేదరికం పోవాలి, ఉద్యోగం రావాలి అంటూ
ఊరేగింపులు జరిపినంత మాత్రం చేతనే
విప్లవ పరిణామం వచ్చేస్తుందా, యువకుడా ?

మంత్రాలకు చింతకాయలు రాలవు,
నినాదాలతో విప్లవం రాదు
నా కవిత్వం మీ కడుపు నింపదు
నిజం, నిజం, ముమ్మాటికీ నిజం !
మరి–ఇప్పు డేమిటి కర్తవ్యం ?

గరీబీ హటావో అంటూ అరిచి, అరిచి
సోషలిజం రావాలి అంటూ ఎగిరి, ఎగిరి
సమ్మెలు, నిరాహార దీక్షలు చేసి, చేసి
కడుపు నిండక, నోరైనా తడవక
సొమ్మసిల్లి ఎక్కడో పడిపోయి నప్పుడు
నన్ను జ్ఞాపకం తెచ్చుకోండి, మహాశయా !

నా కావ్యాలలో దేన్ని ఎక్కడ ఏ పేజీ తెరచినా
గంటెడు ఓదార్పైనా లభించక పోదు–
గుక్కెడు మధువైనా దొరక్క పోదు !

❋ ❋ ❋

అమ్మో-

దున్నలు ! దున్నలు !

17. యువకులున్నారు జాగ్రత్త

తుపాకి పేలింది !
అదిగో, అటుకేసి పేలింది !
పదండిరా, పదండి
షికారి ఎవడో ఎవడి క్కావాలి ?
వాడు కాల్చిన కోడో, లేడే కావాలి
పదండిరా, పదండి
పైబడి లాక్కొద్దాం, పదండి

మన పాలేళ్ళనీ, పని వాళ్ళనీ పోగుచెయ్యండి
వాళ్ళ పేర్లమీద షేర్లు తీసుకోండి
వా టన్నిటినీ మ నింటికి చేర్చెయ్యండి
దొడ్లో పీపా లున్నై చూడండి
ఒకో చుక్కేసుకు పదండి !

యువకు లున్నారు జాగ్రత్త !
వాళ్ళు న్యాయమంటారు, ధర్మ మంటారు
ఏవో లక్ష్యా లంటూ చస్తారు
బ్రతుకు రహస్యం తెలియని
బడుద్దాయిలు !
యువకుల్ని మాత్రం దూరంగా వుంచండి.

యువక మేళం
మన నోటికి తాళం !

ఒక కోడో, లేడో
మనందరికీ ఏం చాలుతుం దంటారా ?
చాలక పోతే షికారీ లేడా ?
వాణ్నే కాల్చుకు తినేద్దాం
అగస్త్యుడు తినలేదా వాతాపిని ?

పర్వాలేదు, పదండి
ఆలస్యం చేస్తే –
ఇక మన పని పస్తే !
ప్రజాస్వామికంలో అయినా
పై బడి తినే వాడే రాజు,
పదండిరా, పదండి
పంచుకు తినేద్దాం, పదండి !

❋ ❋ ❋

18. మేకతోలు వాతాపులు

ఆస్తికు డంటే –
భయమూ భక్తీ కలవాడు,
చెడు అంటే భయం,
మంచి అంటే భక్తి,

భయం నుంచి పుట్టేదే పరాక్రమం
దానితో అతడు చెడును జయిస్తాడు,
భక్తి నుంచి పుట్టేదే విశ్వజనీనత
దానితో అతడు మంచిని పూజిస్తాడు,

నాస్తికు డంటే –
మంచి చెడ్డలతో నిమిత్తం లేకుండా
మతాన్నే పట్టుకు వ్రేలాడే వాడు,
మనిషిని మనిషిగా గుర్తించని వాడు.

దేవుడు లే డనేవాడు నాస్తికుడు కాడు,
ఉన్నాడనే వాడు ఆస్తికుడూ కాడు,
ఆస్తిక్యం నుంచి నాస్తిక్యాన్ని విడదీసేది
ఆత్మవత్ సర్వభూతాని వైఖరి.

నేటి మతం మతం కాదు,
అదొక రాజకీయ తద్ధితం,
రాజకీయ వ్యాఘ్రం.

ఎంత కాలం గొర్రెవుగా వుంటావే, జనతా ?
సింహం పై తిరగబడి రాక్షసవధ చెయ్యి !
నీతులతో, నినాదాలతో ఊరేగుతున్న
ఈ వేషగాళ్ళు వట్టి మహిషాసురులే కాదు !
మేక తోలు కప్పుకొన్న వాతాపులు కూడ.

❋ ❋ ❋

19. అమ్మో - దున్నలు

దున్నలు, దున్నలు, దున్నలు !
అమ్మో, దున్నలు, దున్నలు !
కారు దున్నలు, కొట్ల దున్నలు
ఉరుక్కొచ్చేస్తున్నై ఊళ్ళమీదికి
అమ్మో, దున్నలు, దున్నలు !

"సర్వ మంగళ మాంగల్యే,
శివే, సర్వార్థ సాధకే,
శరణ్యే త్ర్యంబకే, దేవీ,
నారాయణి, నమస్తుతే !"

ఊళ్ళమీదికి ఉరుక్కొచ్చేస్తున్నై
కళ్ళు మూసుకు దుముక్కొచ్చేస్తున్నై
పంట పొలాలు తొక్కేస్తున్నై
ప్రజలు కృషిని మెక్కేస్తున్నై !
అమ్మో, దున్నలు, దున్నలు !

"సర్వ దేవ మయీాం దేవీం
సర్వమంత్రమయీాం పరాం
ఆత్మానాం చింతయేత్ దేవీం
పరమానంద రూపిణీం !"

త్యాగం వెంట త్యాగం చేస్తూ
ప్రజలు ఎముకల గూళ్లై పోతున్నారు,
ఎముకల గూళ్ళను విరుచుకు తినేస్తూ
దున్నలు కొవ్వెక్కి పోతున్నై
సింహేంద్రిరా ! సిద్ధం కా !

అయ్యయ్యో, అదేమిటి, ఈశ్వరీ ?
ఏమిటా హడావిడి ?
దున్నలా ? ఎక్కడివి ? ఎప్పటివి ?
మతి పోయిందా మహిషాసుర మర్దనీ !

అయ్యో, ఆ చదరంగం బలగా న్నంతా
అలా చిమ్మేస్తున్నా వేమిటి ?
గుర్రాలను రేసుల్లోకి
ఏనుగుల్ని సర్కసుల్లోకి
రథాల్ని మ్యూజియం లోకీ
రాజుల్ని రంభల కౌగిళ్ళ లోకీ
మంత్రుల్ని మాజీ మంటల్లోకీ
అలా విసిరి పారేస్తున్నా వేమిటి ?
ఏమిటి, దున్న లంటున్నావ్ ?
ఎందు కలా కంగారు పడిపోతున్నావ్ ?

నీవు మహిషాసురుణ్ని చంపి
చాల కాల మయింది
అతడి దున్నలదండు గుండెలు పగిలి
యుగాలు గడిచినై
ఇది కలియుగం, ప్రజల యుగం
ప్రజలే ఇప్పుడు స్వయంపాలకులు
ఈనాటి విశ్వరూపం జనం !
ఏవీ, ఎక్కడున్నై ఆ దున్నలు ?
చూపు, విరగ్గొట్టేస్తా వాటి వెన్నులు !

అహ్హాహ్హాహ్హో ! అవా ?
అవి విల్లమ్ములు కావు
గిలకల బద్దం బుక్కా గొట్టాలు,
అవి చతురంగ బలాలు కావు
దసరా వేడుక బుట్ట బొమ్మలు,
అవి సింహనాదాలు కావు
అరణా పైసల కోసం
అఠాణా రాగంలో అడుక్కొనే
పులి వేషగాళ్ళ దేవురింపులు !

నీవు సింహ వాహనవే-కాని
సింహా లెక్కి స్వారీచేసే ఆడపిల్లలు

వందలు, వేలు ఉన్నారీ నాడు -
సర్కసుల్లోను, రంగుల రాట్నాల్లోనూ !

ఒక్క మహిషాసురుణ్ని చంపావు నీవు ;
దెబ్బకు లక్షమంది మహిషాసురుల్ని చంపగల
వీర యువతులు ప్రతి కాలేజీలోనూ వున్నారిప్పుడు !
ఎందుకు వృథా భయం ?
పద, మనదారిని మనం పోదాం !

వృథా భయమా, ప్రభూ ?
నిజమైన భయం నేడే చుట్టుముట్టింది నరజాతిని !
ఆ నాడు మహిషుడితో పాటే
వాడి రాకాసి దున్నలన్నీ చచ్చాయను కొన్నాం
చావ లేదు, శంభో, చావ లే దవి !
అంతులేని మారు రూపాలు ధరించి
అలగా జనం మీద విరుచుకు పడ్డై
విరుచుకు తినేస్తున్నై వాళ్ళ బ్రతుకుల్ని !

అమ్మో, దున్నలు, దున్నలు !
అలాచూడు, భక్తవత్సలా, శ్రీశైల వాసా !
నీకు చెవుడే కాని చత్వారం లేదుకదా ?
అదిగో చూడు, ఆ బీభత్సవం !

అణు ధూళి ధూమ కేతువులు !
ఆ ధాన్యలక్ష్మి చరణ చల న్మంజీర
కింకిణీ రసధ్వనుల మణుల కోసం
జట్టీ వ్యాపార పన్నగాల పన్నాగాలు !

ఆ అమాయక రసమయ ఆనందమయ
సంపత్ స్రష్టల బ్రతుకులపై
పదవీ రాజకీయాల విలయ తాండవాలు !

ఆ రైతుల, కూలీల, శిల్పుల, నిపుణుల
నిరంతర కాయ కష్టంపై
పని దొంగల దోమ తొండాలు !
ఆ నిజాయతీపరుల నిష్పాక్షిక కార్యక్రమాలపై
స్వప్రయోజక కుల తత్వాల కరకు కోరలు
లంచ గొండుల హస్త లాఘవాలు !

అలా, ఎన్నని చెప్పను, ప్రభూ ?
అన్నీ దున్నలు ! అవే దున్నలు ! దున్నలు !
రూపాలు మార్చుకొని
పాపాలు పంచుకొంటున్న కారు దున్నలు !

అవును, దేవీ, అవును, అవును !
అవతారాలు మారినా, అవే దున్నలు!
చావలేదు మహిషాసురుడు.
నశింపలేదు అతడి దున్నల దండు !

లంచాలు, దొంగలాభాలు, మాయ నాటకాలు
పదవీ రాజకీయాల ఇంద్ర జాలాలు,
బ్రాందీ బారులలో
గాంధీ నాయకులకు సన్మానాలు !

మూఢభక్తి ప్రచారాలు
అధికార దుర్వినియోగాలు
ఆత్మ వంచక బక జపాలు,
బలహీనవర్గాల నోళ్ళు చూపి
బలవంతులు కడుపులు నింపుకోడాలు,
నాయకుల నమ్మక ద్రోహాలు
జాతి సేవకుల అంగుడు లేని మింగుళ్ళు,
అశక్తికి అధికార పీఠాలు

ప్రతిభకు ముష్టి మెతుకులు,
ధనంతో జనాన్ని కొనివెయ్యడాలు
జనశక్తి పేరుతో ధనశక్తి ఊరేగడాలు !

నిజం, దేవీ, నిజం !
అవే దున్నలు ! దున్నలు ! దున్నలు !

మహిషాసురుడు చావలేదు
అతడి దున్నల దండు నశించలేదు
సోషల్ వర్కర్ల పేరుతో
సొసైటీని తినేస్తున్నై
దేశోద్ధారకుల ముసుగులో
దేవాలయా లెక్కి కూర్చున్నై
శవాల చుట్టూ రాబందుల్లా
పైసల్ని పసిగట్టి మూగుతున్నై !

రైతుకు కృషిఫలం దక్కడం లేదు
శ్రామికుడికి శ్రమఫలితం అందడం లేదు
ఉద్యోగానికి జీతం డబ్బులు చాలడం లేదు
విద్యార్థికి భవిష్యత్తు కనబడడం లేదు !

అమ్మో, దున్నలు ! దున్నలు !
మంచితనాన్ని తొక్కేస్తున్నై
ప్రతిభను ప్రాసిక్యూట్ చేసేస్తున్నై
ప్రజల దైనందిన కాయకష్టాన్ని
సారాతో నంజుకు తినేస్తున్నై

గొర్రెలను మచ్చిక చేసుకొని
కసాయిలకు అమ్మేస్తున్నై
తామే భోక్తలుగా కూర్చొని
తాజా విందులు ఆరగిస్తున్నై !

దేవీ ! ఎలా !
ఎలా ఈ ప్రజల్ని రక్షించడం !
"చతుర్భుతే, చంద్రకళావతంసే,
కుచోన్నతే, కుంకుమరాగ శోణే,
పుండ్రేక్షు పాశాంకుశ పుష్పబాణ
హస్తే, నమస్తే జగదేక మాత : !"

ఎంతటి కారుదున్న లైనా
నీ సింహం ముందు సున్నాలేగా ?
అవతరించు మళ్ళీ !
ఆదుకో మానవుణ్ని !
నశించనీ దున్నలను
వికసించనీ మానవతా క్రొన్ననలను !

సర్వనారీ సమ్యక్ శక్త్యంశవు నీవు
సహించకు స్వార్థాన్నీ, క్రౌర్యాన్నీ !
మృగం నుంచి మానవుడు జన్మిస్తే –
మానవుడి నుంచి దేవుడు జన్మించవద్దా !

మానవుడు తిరిగి
మృగం కాదలుస్తున్నాడు నేడు
ఇంకా పట్టి పసివాడు
ఏదో మట్టి తినేస్తున్నాడు !

అవతరించు మళ్ళీ, అధిమానవ శక్తీశ్వరిగా !
మేలుకొల్పు విశ్వజనతను సంపూర్ణ మానవతకు !
క్షమించకు కలుపు మొక్కల్నీ, చీడపురుగుల్నీ
నరికి పారెయ్ న్యాయద్రోహుల్ని
పెరికి పారెయ్ ప్రగతి నిరోధకుల్ని !

అదిగో, నా శివ శక్తి
నీలో ఐక్యమై పోతున్నాను నేను
మహాకాళిగా దుష్టుల్ని సంహరించి,
మహాలక్ష్మిగా ఐశ్వర్యాన్ని పెంపొందించి,
మహాసరస్వతిగా ఆనందాన్ని పంచు !

"చతుర్ముఖ ముఖాంభోజ
వన హంసీ వధూ ర్మమ
మానసే రమతాం నిత్యం
సర్వశుక్లా సరస్వతీ !"

❋ ❋ ❋

20. ఇదిగో మోక్ష మార్గం

వెలిగించిన దీపం
ఆరిపోక తప్పదు,
ఆరిపోయే దీపాలను
ఆరాధించను నేను,

అయితే-దీపమే అక్కర లేదా !
ఎందు కక్కర లేదు ?
నిజమైన దీపమై వుండా లది -
మిణుగురు పురుగు కారాదు,

ఈ గుడులన్నీ మట్టివి
ఈ దేవుళ్ళంతా మిణుగురులు
ఈ మతా లన్నీ దొంగల గుహలు
ఈ మనుషులు బుర్రల్లేని బొమ్మలు !

ఏదీ దీపం ?
అసలు దీప మనేదే లే దిప్పుడు !
ఉన్నవన్నీ ఏళ్ళనాటి శిథిలావశేషాలు -
ఒకడి దంతం, మరొకడి కేశం,
ఒక చెదలు తిన్న తాళపత్రం,
ఒక చవుడు తిన్న శిలా శాసనం !

దెయ్యపు మంటల్ని
దీపా లనుకొంటున్న గొర్రెల్లారా !
మీరు ఉరుకు తున్నది
కసాయి ఖానాల వైపు !

ఇదిగో మళ్ళం డిటు !
ఇదీ మోక్ష మార్గం !
కుల, మత, వర్ణ, వర్గ విముక్త మైన
విశ్వైక మానవతా మార్గం !
అరుణ తరుణ గుణ పరీయులకు
ఆనంద రసాద్వైతం !

* * *

21. చీమల పుట్టలు

నల్ల చీమలు, తెల్ల చీమలు
ఎర్ర చీమలు, పచ్చ చీమలు
చలి చీమలు, పులి చీమలు
కండ చీమలు, రెక్కల చీమలు
అబ్బో, ఎన్నెన్ని రకాల చీమలు !
ఎన్నెన్ని రంగుల చీమలు !

ఒకో రంగు చీమలకు ఒకో పుట్ట
ఏరకం చీమలకైనా ఉండే దొకే పొట్ట
ఏ పొట్ట నిండడాని కైనా
కావలసింది ఇన్ని గింజలు
గింజల కోసం గింజుకు చస్తున్నై లంజలు !

నల్లచీమ నోట్లోని బియ్యపు గింజను
తెల్ల చీమ లాక్కొంటున్నది
తెల్ల చీమ పుక్కిట్లోని కాకితం ముక్కను
కండ చీమ పీక్కొంటున్నది
నేల నిండా ఆహారం వున్నా –
అది తింటున్న లమే ఇదీ కావాలంటున్నది !

చీమ కొంచెం సైజు మారితే, అదొక జాతి -
కొంచెం రంగు మారితే, అది మరొక జాతి !
దేశ కాలాలను బట్టి పాత్రల గుణవర్తనలు
మారుతూ వుంటై అని ఎరగని చీడలు !
తక్కిన అన్ని జాతుల మీదా
తన జాతే గొప్ప దనుకొనే పీడలు !

జాతి కో పుట్ట
ఎన్నో పుట్టలు !
పుట్టకూ పుట్టకూ మధ్య
పొట్ట కూటి పోరాటాలు !

తెలివి తక్కువ చీమలు
గింజల కోసం గింజకు చస్తుంటై
అవి పెట్టిన పుట్టలు
పాముల కిర వవు తుంటై !

ఇప్పుడు ఏపుట్టలో చూచినా
వాటి నిండా పాములే !
కనీసం సుమతీ శతకమైనా చదుకోని చీమలు
కలిసి చలిచీమ లెలా అవుతై ?
ఆ పాముల పడగల నీడల్లో ఒదిగి
కప్పల్లా బ్రతుకు తున్నై !

అయ్యో, పాపం, చీమలు
రంగులే రాజ్యా లనుకొంటూ
హంగుల్ని పోగొట్టుకొన్న చీమలు ;

స్వపరాలు లేని చెట్టు చేమలు -
దూర భారాలు లేని దోమలు కూడ
తమకంటె తెలివైన వని
తెలియ లేని చీమలు !
తమలో తాము కొట్టుకు చస్తూ
తమ పుట్టల్ని
పాములకు కట్టబెడుతున్న చీమలు !

❋ ❋ ❋

22. మానవుడు బాగుపడడం

మానవుడు
ఎలా బాగుపడతాడు ?
అంటే – ఇప్పుడు
చెడిపోయి వున్నా డనేగా ?
అవును !

సత్యం, అహింస, న్యాయం, నిజాయితీ
ఇవే కదా మనిషిని
మృగం నుంచి విడదీసే గుణాలు ?
ఇవి ఈనాడు
ఒక్కడిలో అయినా వున్నాయా ?

లేవు, ముమ్మాటికీ లేవు !
అందుకే అడుగుతున్నాను –
మానవు డెలా బాగుపడతాడు ?
ఎప్పుడు మరో మెట్టెక్కు తాడు ?

చెప్పు మంటావా ?
తర్వాత తిట్టుకోవు కద ?
నన్ను నాస్తికు డనవు కద ?
ఉపేక్షించి పోవు కద ?

అయితే – చెపుతున్నాను విను !
మానవుడు బాగుపడడం –
మరో మెట్టెక్కడం –
మతం నుంచి బైట పడ్డప్పుడు !

తాను కల్పించుకొన్న దైవ భ్రాంతి నుంచి
తప్పించుకొని నిలబడి నప్పుడు,
కర్మసిద్ధాంతాన్ని కాల రాచేసి నప్పుడు,
తనను తాను తెలుసుకొని
తన్మయాత్ము డైనప్పుడు !

❋ ❋ ❋

23. పశువే నయం

ఆది శంకరులు –
జ్ఞానా ? భక్తుడా ?
అయ్యో – ఆయన అద్వైతాచార్యుడు కదా ?

మరి, భజగోవిందం మాట ?
అదా, అది మూఢమతుల కోసం.
శివానంద లహరి ?
భక్తుల కోసం.
సువర్ణ ధార ?
ప్రజల కోసం.
సౌందర్య లహరి ?
తన కోసం.

ఇదంతా నిర్గుణోపాస నేన ?
అవును – సగుణ బ్రహ్మ ద్వారా.

ఎవరా బ్రహ్మ ?
నీ వేదనుకుంటే అదే –
నీ కోరిక కల్పించుకొన్న రూపం !
అయితే – ఎంతటి జ్ఞానికి కూడ

ఒక ఇష్టదైవం తప్పదన్న మాట !
అవును, అది మానవుడి బలహీనత !

తనను శత్రువుల నుంచి కాపాడడానికి
తన కోరికలను తీర్చడానికి
ఒక దైవం తనకు కావాలి !

అలా కల్పించుకొన్న దైవం
అభయ హస్తం పట్టాలి,
వరద హస్తం చూపాలి !
మరో కొన్ని చేతుల్ని కూడ మొలిపించుకొని
ఉన్న ఆయుధా లన్నీ పుచ్చుకొని
తన చుట్టూ గస్తీ తిరగాలి !
ఇలువే ల్పయి – వాచ్‌మన్ గా
తన ఇంటనే ఉండిపోవాలి !

అప్పుడు ఇక భయం లే దనుకొంటూ,
బ్రతుకుతాడు మనిషి !
పాపం, మనిషి !
జీవిత ధర్మంలో తనకంటె
పశువే నయ మనిపించే మనిషి !

❋ ❋ ❋

24. నాకు రావలసిన బాకీ

నేను సూర్యుణ్ని కాదు
చంద్రుణ్ని !

నా కున్నది ఎండకాదు
గుండె !

నేను దోషరహితుణ్ని కాదు
దోషాకరుణ్ని !

నా చేతిలోది ఖడ్గం కాదు
కళ !

నేను స్థిరుణ్ని కాదు
హాని వృద్ధులున్న వాణ్ని !

నా సహచరి రాజ్యలక్ష్మి కాదు
ప్రజా వాణి !

నేను మహా నాయకుణ్ని కాదు
మాములు మనిషిని !

* * *

నేను తినేది ప్రజాధనం కాదు
నా కాయకష్ట ఫలం !

నేను కోరేది మీ దయాధర్మ భిక్ష కాదు
నాకు రావలసిన బాకి !

నేను నిలబడింది లంచాల మేడ మీద కాదు
నీతీ నిజాయతీ ధర్మచక్రాల రథం మీద !

ఓ, అహంకార కులాగ్రేసరా !
నా హక్కులేవో నా కిలా పారేయ్ !
హే, పీడిత పిరికి జనమా!
ఇవిగో మీ హక్కులు
అధికారంతో అనుభవించం డిక !

❋ ❋ ❋

25. ప్రపంచ పోటీలు

ప్రపంచంలోని వివిధ జాతుల మానవుల
జవ సత్త్వాలకు, నైపుణ్యాలకు
గీటు రాళ్ళు ఒలింపిక్ ఆట గాళ్ళు !

రకరకాల ఆటలు, పందాలు, పోటీలు !
శక్తి, యుక్తి, బలం, చలం
నేర్పు, ఓర్పు, వేగం, విక్రమం –
శక్తీశ్వర విశ్వరూప సందర్శనం అది !

ఈ విశ్వశక్తి ప్రదర్శనలలో
భీమార్జు నాది విజేతలకు
ఎన్నో వెండి బంగారు పతకాలు !

అందులో ఒకటీ మనకు రాదు !
ఈనాడు ఒక్క భీముడు కూడ మనకు లేడు !

అయ్యో, ఎందుకు లేడు ?
మా గిరిజన గూడెంలో
ప్రతి వాడు ఒక అర్జునుడే !

మా హరిజన వాడల్లో
ప్రతి వాడూ ఒక భీముడే !
ఇక్కడ ఇంతమంది మహాయోధు లుండగా
అక్కడ విశ్వశక్తి పోటీలకు
సైంధవులూ, శిఖండులూ,
పేడి కూడ తోడులేని ఉత్తర కుమారులూ
ఎలా వెళ్ళి నట్టు ?
భారత వీరజాతి కింత
ఘోరావమానం ఎందుకు తెచ్చి పెట్టినట్టు ?

అవన్నీ రాజకీయాలు !
భారత ప్రజాస్వామిక రాజకీయాలు !

ఈ మన రాజకీయాలలో
పైరవికే కాని ప్రతిభకు చోటు లేదు !
ఆశ్రిత పక్షపాతానికీ, బంధుప్రీతికీ తప్ప
శక్తి సామర్థ్యాలకు దిక్కు లేదు !

ఒలింపిక్ ఆటల పోటీలకు
అంతర్జాతీయ సాంస్కృతిక సమారోహాలకు
మనవాళ్ళు వెళ్ళడం -

అక్కడ మనజాతి గొప్పను చూపడానికి కాదు
విదేశ యాత్రా కండూతిని తీర్చుకోడానికి !
అవన్నీ రాజకీయాలు !
రావు మనకు కనీసం మెర్సీ పతకాలు !

అంతేనా ?
దుష్ట రాజకీయ దున్నల గిట్టల కింద
భారత కళా సంపదల కేదారాలు
మట్టి గొట్టుకు పోవలసిందేనా ?
ఇక మనం ఎందుకూ పనికి రామా ?

అయ్యో రామా, ఎందు కంత నిరాశ ?
మనకున్న శక్తులు మనకూ వున్నైగా !
లంచాలు తీసుకోవడంలో
కంచాలు ఖాళీచెయ్యడంలో
బిచ్చ మెత్తుకోవడంలో
ప్రపంచ పోటీలు పెడితే
పతకా లన్నీ మనకే రావా ?

లంచగొండి తనం
మన జాతీయ క్రీడ కాదా ?
దానికి నోబెల్ ప్రైజు ఇస్తే
ప్రతి ఏడాదీ అది మనకే రాదా ?

పురుష సూక్తపు జాతి వాళ్ళం,
సూక్తాన్ని బట్టీ పట్టి
బట్టీ సారాను త్రాగుతున్న వాళ్ళం,
పురుషత్వాన్ని ఇతర జాతులకు వదలి
పురుగుల్లా బ్రతుకుతున్న వాళ్ళం,
రామాది పురుష లక్ష్యాలను చించేసి
రాజకీయాల పెంట కుప్పలపై
రామబందులుగా విహరిస్తున్న వాళ్ళం,
ఎవరికైనా తీసిపోతామా ?

పెట్టమనండి పోటీ పందాలను
ఒక్క దగాకోరు తనంలో !
ఈ భూప్రపంచాన్నే కాదు
త్రిలోకాలనూ జయించగలడు
మనలో ఏ ఒక్కడైనా సరే
కూలీ మొదలు కోటీశ్వరుడి దాకా !

పురుష సూక్తులు పూర్వకాలం వాళ్ళకు
పౌరుషాలు పరాయి వాళ్ళకు !
మన వేదాలు అపౌరుషేయాలు
అ పౌరుషమే మన ధర్మం !
పర బ్రహ్మ నపుంసక లిగం,
భారతీయుడు పుంలింగ మెట్లా ?

కోడి పందాల జాతి మనది
మనమే పొగరెక్కిన కోడి పుంజులం
మనలో మనం సుందోప సుందులం
ఇతరుల ముందు కుక్కిన పేనులం !
మాయా వాదానికి వారసులం
మనుష్యుల్ని మాయచెయ్యడంలో
త్రిలోక ఛాంపియనులం మనమే !
లంచం, మంచం, భిక్ష, కక్ష –
ఇదీ ప్రస్తుతం
మన గుణ కర్మల వ్యవస్థ !

నిరాశ పడకండి,
సోదర భారత యువకుల్లారా !
మనకున్న శక్తులు మన కున్నై !

కొత్త నీతులు సృష్టించండి
క్రొత్త పుంతలు తొక్కండి !
వినకండి తలిదండ్రుల మాటలు
చించి పారెయ్యండి పాఠ్యగ్రంథాలు
కాపీలు కొట్టి పాసవ్వండి
రికమండేషనులతో అధికారులు కండి !

పని చెయ్యకుండా జీతాలు తీసుకోండి,
చేసిన పనికి లంచాలు గుంజుకోండి !

అమ్మేసుకోండి క్రింది ఉద్యోగాల్ని
కొనేసుకోండి మీది పదవుల్ని !
వెధవ ఒలంపిక్ పోటీలు –
మనమే పెడదాం ఇందుల్లో కొత్త పోటీలు !
బంగారు, వెండి, కంచు, గడ్డి
అన్ని పతకాలు మనకే వస్తై !

మనకు సిగ్గు లేదు –
అక్కర లేదు !
మగ వాళ్ళం కాం –
అవును, కాం !
హాకీ అనే కూపంలో
కూపస్థ మండూకాలం –
సరే, కాలం !
ఆ కూపం కూడ కూలిపోయింది –
పోతే పోయింది !

ఓహో, యమ ధర్మ రాజా !
డిస్మిస్ చేసెయ్ నీ భటుల్ని !
నీకూ నాలుగు రాళ్ళు సంపాదించి పెడతాం
వేసెయ్ ఆ ఖాళీలలో మమ్మల్ని !
నీ లోకపు సందడి అంతా
మా దేశపు నల్ల ధనమేగా ?
అవినీతి జిందాబాద్ !
శక్తిసామర్థ్యాలు ముర్దాబాద్ !

26. చీకట్లో అర సున్న

చీకట్లో అర సున్న
కనిపిస్తుం దంటాడు మా వాడు !

చిమ్మ చీకట్లో
గాలి వాన చీకట్లో
కరెంటు పోయిన నగర వీధి చీకట్లో
వధువు సిగ్గుపడ్డ శోభనంగది చీకట్లో
కాళరాత్రి చీకట్లో కూడ
కనిపిస్తుం దంటాడు అర సున్న !

వెధవ అరసున్న – ఎవడి క్కావాలిరా ? అంటే
కావలసిన వాళ్ళకే అంటాడు !
కవి కంటె చాల చిన్నవాడు
కవి సృష్టించిన అందాలకు
అర్థాలు చెప్పుకొంటూ బ్రతికేవాడు
కవిని బట్టీపట్టి పండితుడైన వాడు
కవినే విమర్శిస్తున్నా డీ నాడు !

అయితే – చీకటిని సృష్టించిన వాడూ కవేగా ?
అందులో ఏముందో, ఏం లేదో

ఋషి కనుక తన కక్కరలేక పోవచ్చు !
పదిమందితో పోటీపడి బ్రతకవలసిన
పండితుడి కక్కర లేదా ?
ఈ లోకంలో మనిషికి మిగిలిం దేమిటి ?
చీకటి ఒక్కటేగా !

చీకట్లో దేవులాడవలసిన వాడికి
నెల వంక లాంటి అరసు నైనా
కనిపించక పోతే –
ఆ వెనుక పొదల్లో మెరిసే
ఆకలి పులి కళ్ళ నుంచి
తప్పించుకోవడం ఎలా ?
పాపం, నిజానికి, ఈనాడు
లోకంలోని ప్రతి మనిషి
ప్రజాస్వామికంలోని వోటరులా
చీకట్లోని అరసున్నే !

❋ ❋ ❋

27. మానవు లెక్కడున్నా

మా బస్సుకు ఆక్సిడెం టయింది !
కంట్రోలు తప్పి, దేనికో గుద్దుకొని,
పేలి, కాలిపోయింది !
చితికిన పండునుంచి గింజల్లా
చెల్లా చెదురై పోయాం మేం !

అమ్మో, ఆ ప్రక్కకూర్చున్న కాటుక కళ్ళు !
లే దనకుండా ఎక్కించుకునే ఆ కండక్టరు !
ఎందరో తన శకటం కింద పడి చస్తున్నా
తాను మాత్రం బ్రతికేవుంటున్న డ్రైవరు !
అంతమంది ప్రయాణీకులు !
ఏమై పోయారో ఆ అర్ధరాత్రి చీకట్లో !
ఎవరైనా మిగిలారో లేదో !

ఆ కాలిపోతున్న బస్సు మంటల వెలుగులో
ముక్కుకు సూటిగా పోయాం మేం !
మే మంటే ఎవరు ? నేనే !
నాతో మరెవరో వున్నారన్న భ్రాంతి !

ఏ మంట మా యాత్రకు అగ్ని సంస్కార మైందో
అదే మాకు వెలుగు చూపించింది,
అదే ఆరి చీకట్లో ముంచింది !

మబ్బు కమ్మిన ముసుగు చీకట్లో
నడిచాం, నడిచాం, ఎటో, ఎంతదూరమో !
సొమ్మసిల్లి పడిపోయాం, ఎక్కడో, ఎంతసేపో !
మేం కన్ను తెరిచిందే మా జన్మభూమి అయింది !
ప్రొద్దు పొడిచిందే మాకు తూర్పుది క్కయింది ;

నాతో మరెవరో వున్నా రన్నది భ్రాంతా ?
కాదు, నిజంగానే వున్నా రక్కడ పడి !
నలుగురూ ఒకరి కొకరు కొత్తవాళ్ళు
నలుగురూ నాలు గూళ్ళ వాళ్ళు !

కన్నీటి కంఠాలతో మూలుగుతున్నారు వాళ్ళు –
వృద్ధుడు కూతురు కోసం
బాలిక తండ్రి కోసం
యువతి భర్త కోసం
యువకుడు ప్రియురాలి కోసం !
ఎవరే దిక్కుకు పోయారో !
అసలు బ్రతికున్నారో లేదో !

ఎందుకు బ్రతి కుండరు ?
మనం బ్రతికి లేమా ?

బస్సులోని అందర్నీ కుదిపేసి
నాల్గు దిక్కులకూ తరిమింది ఆక్సిడెంటు !
ఎవరో కొత్తవాళ్ళం నలుగురం
ఈ దిక్కున కలవడమూ ఆక్సిడెంటే !

కన్నీరు నించి ఏం లాభం ?
కలిసి వున్నవాళ్ళమే కుటుంబం !
ఇప్పుడు మేం అయిదుగురం ఒక కుటుంబం,
మేం కన్ను తెరిచిన ఇదే మా జన్మ భూమి !
మాకు లాగే మా వాళ్ళంతా
ఎక్కడెక్కడో వున్నారు !
మానవు లెక్కడున్నా మా వాళ్ళే
మా వాళ్ళున్న భూము లన్నీ మా భూములే !

❋ ❋ ❋

28. ముగ్గురు భార్యలు

నాకు ముగ్గురు భార్యలు,
దశరథుణ్ని మాత్రం కాదు నేను.

పెద్దామెకు భక్తుణ్నీ కాదు
చిన్నామెకు సేవకుణ్నీ కాదు
నడుమామె పట్ల నిర్లక్ష్యతా లేదు
నేను పోషలిస్తును.

ఆ ముగ్గురూ ఒకే గుత్తిలోని మూడు పువ్వులు
ఒకే కాలంలోని మూడు అవస్థలు !

త్రి సంధ్యా రాగోజ్వల వదన గాయత్రి
సూర్యుని చుట్టూ వలె -
ఆ మూడు ముఖాల గుత్తీ
నా చుట్టూ తిరుగుతూ వుంటుంది
నా ఒకో అభిరుచికి
ఒకో ముఖం పెదవి కలుపుతూ,

అయితే-ఆ ముగ్గురూ
ఎంత వయ్యారులో

అంత గయ్యాళులు,
ఒక్కొక్కరితో
ఒక్కొక్క అవస్థ,
ఒకో అవస్థ ఒకో లోక వ్యవస్థ !

నా భార్యలు
లోకానుభవ గుణ ధుర్యలు
కాలాను గుణ మాధుర్యలు !
కాని–గుమ్మంలో తాము
ఒకరిపై ఒకరు దూసిన కత్తులు
గుండెల్లో మాత్రం
మూడు లోకాలకూ ముగ్గు రమ్మలు.

ఇక–నేను–ఈ ముగ్గురితో
త్రి కాల బాధితుణ్నే అయినా -
కాలేశ్వరుణ్ని కనుక -
దేశకాల పాత్రోత్తర పరమాత్మను గా
బ్రతికి వుంటున్నాను !
ఒక భ్రాంతిమ దలంకార రసావర్తం
నా ఇతివృత్తం !

❋ ❋ ❋

29. గద్దలూ, ఉండేలు బద్దలూ

సంగీత సాహిత్యాలు
చిలకా గోరింకల్లా బ్రతకాలి !

గోరింక కాదు -
పావురం అన మంటున్నా రెవరో !
కళా రంగం కూడ
రాజకీయ కదనరంగ మేనా ?

రామ చిలక ఆనందానికి రాయల్ అంబాసిడర్ !
శుక సందేశా లెన్నో శుభోదయా లైనై !
కపోత సందేశ మొక్క టైనా
కత్తికి కారుణ్యాం నేర్పగలిగిందా ?

కత్తి లేకుండా కాకరకాయ కూడ
గొంతు దిగ దంటున్నారు కదూ !
అంతే నండీ, అంతే
గోరింక లంతా పావురాలు కండి !
గొప్పగొప్ప శాంతి సందేశాలతో
గొంతులు కొయ్యండి
గొంతుకలో వేసుకోండి !
కనీసం–చిలకల్ని అయినా
చిత్తంలో భద్రపరుచుకోండి !
పైని గద్ద లున్నై
క్రింద ఉండేలు బద్ద లున్నై !

* * *

30. కవిత వల్ల ప్రయోజనం

మనిషికి చదువు అవసరమా !
సుఖంగా బ్రతకడానికి
చదు వక్కర లేదు.

ఇదిగో, ఈ మేడ ఎవరిది ?
అదిగో, ఆ కోట ఎవరిది ?
ఈ సిటీలోని ఆస్తిపరులలో
ఎవరి పనిని వారు చేసు కొంటూ
స్వతంత్రంగా జీవిస్తున్న వారిలో
చదువుకొన్నవా ళ్ళెంత మంది ?

సుఖంగా బ్రతకడానికి
చదువే అక్కర లేదు,
సాహిత్యం దాకా ఎందుకు ?

ఉజ్వలంగా బ్రతకడానికి
విద్య అవసరం –
యూనివర్సిటీ విద్య కావచ్చు,
ఇంద్రజాల విద్య కావచ్చు !

ఆనందంగా బ్రతకా లనుకొన్నప్పుడే
అవసర మవుతుంది సాహిత్యం !
సాహిత్యంలో కవిత
సాహిత్యంలో అమృతం !

కవిత ఒక భోగవస్తువు ,
అది ఎవరో ఒక కొందరికే !
జనానికి కావసింది
చవుక బియ్యపు దుకాణం ,
రత్నాల షాపు కాదు !
జనాభ్యుదయానికి కావలసినవాడు
రాజకీయ విప్లవకారుడు,
కవి కాదు.

రామాయణం చదువడం
రాముడిలా నడువడానికి కాదు,
హరిశ్చంద్ర నాటకం చూడడం
సత్యం పలకడం నేర్చుకోడానికి కాదు ,
సర్కసు చూడడం సరదాకు
లా చదువడం బ్రతకు తెరువుకు.

బుద్ధుడు, క్రైస్తు, మార్క్స్, మహాత్ముడు,
అంబేడ్కరు వంటి మానవోద్ధారకులలో
ఒక్కడూ కవి కాదు ,
రచనను విప్లవ వ్యూహ రచనగా
విన్యసింప జేసేవాడు
రాధా మనోరథుడైనా
రాజకీయ రథ సారథే !

కవిత ఒక అద్వితీయమైన అమృతం !
కవి తానే మంథరమూ, వాసుకీ అయి
దైత్యులూ, ఆదిత్యులూ తానే అయి
తానే పాల్కడలీ, మహాకూర్మమూ అయి
చుట్టుముట్టే విషాన్ని తానే కంఠగతం చేసుకొని

అమృతాన్ని సృష్టించి, అరచేతిలో పెట్టుకొని,
ధన్వంతరిగా తానే అవతరిస్తాడు
గుండె గుండెనూ తడతాడు
ప్రతి సరసుడికీ పంచుతాడు !
బిచ్చగా డైన దాత, భక్తుడైన భగవంతుడు
ఎవడైనా వుంటే – అతడే కవి !

అయితే -
దాత వల్ల ఏమిటి ప్రయోజనం ?
మన అన్నదాన సిద్ధాంతం
ఆకలి తీర్చగలిగిందా కోటి కొకరి కైనా ?
భగవంతుడి వల్ల ఏమిటి లాభం ?
మన భక్తవత్సల విశ్వాసం
రక్షించ గలిగిందా దేశాన్ని దాస్యం నుంచి ?

ఎవడి దయాధర్మ భిక్షా వద్దు
నీకు ఉప్పు, పప్పు, బియ్యం కావలిస్తే
సూపరుబజారుకు వెళ్ళి!
ఉద్యోగం, ప్రమోషను, పర్మిట్టు కావలిస్తే
అయ్యగారి కిచను గార్డెనుకు వెళ్ళు !

సర్వం పోయినా చువకడబ్బు కావా లనుకొంటే
రేసులు, లాటరీలు, బ్రాకెట్లు చాల వున్నై !
ఏ వృత్తికీ, ఉద్యోగానికీ పనికిరాక పోతే
రాజకీయమో, సాంఘిక సేవో లేదా ?
తృప్తిగా తిని, తాగి, ఆనందించా లనుకొంటేనే
ఇటు నా వద్దకు రా !
ఇదిగో, కవిత !

❋ ❋ ❋

31. నాకు పేదరికం లేదు

నాకు తిండి దొరక్క పోతే
నేను పస్తు లుండను ,
ఉపవాసాలు చేస్తాను !
నాకు పేదరికం లేదు.

నాకు బట్ట దొరక్కపోతే
నేను చింకి పాతలు కట్టను,
దిగంబ రోద్యమం నిర్వహిస్తాను!
నాకు పేదరికం లేదు.

నాకు కొంప దొరక్క పోతే
పేవుమెంట్ల పై కూర్చోను,
శ్రీ శుక మహర్షినే అవుతాను !
నాకు పేదరికం లేదు.

* * *

32. అందరూ - నేనూ

అందరూ పైకి చూస్తు న్నప్పుడు
నేను క్రిందికి చూస్తాను !

పచ్చని చేలు, పైరు పాటలు, తోటలు,
రైతు బిడ్డలు, నదీ కాంతలు, కళలు !
ఆనందం విరుస్తుంది నాలో,
ఆకాశానికి పొంగుతుంది అమృతం !
అందరూ క్రిందికి చూస్తు న్నప్పుడు
నేను పైకి చూస్తాను !

చుక్కలో, చంద్రుడో, సూర్యుడో,
మబ్బులో, మెరుపులో, మాయా శూన్యమో !
అమృతం కురుస్తుంది నాపై !
ఆనందం విరుస్తుంది నాలో !

నే నెక్కడ చూస్తే అక్కడ
అమృతం కురుస్తుంది,
ఆనందం విరుస్తుంది !

నిజానికి –
క్రింద నుంచి విరిసేదంతా
పై నుంచి కురిసేదే,
పై నుంచి కురిసే దంతా
క్రింది నుంచి విరిసేదే !

* * *

33. పాత్రతో పనిలేదు

నే నిక మానేస్తా !
ఏమిటి ?
కవిత్వం వ్రాయడం !

అరే, నవ్వుతున్నారే !
నవ్వండి, నవ్వండి !
నే నేదో దుర్యోధను ణ్ననుకోకండి !

పాపం, దుర్యోధనుడు !
వాడే సరసుడై వుంటే
ద్రౌపదే నవ్విం దనుకొంటే
ఆమెను ఆరాధించే వాడు !
విరసంతో విషం నింపుకొని
పగపట్టి పామై పోయాడు, పాపం !

ఇంతకూ – మీరు నవ్వడం –
అలవా టైన వాణ్ణి
ఎలా మానగల నని కదూ ?

ఆకాశంలో గేయంగా ప్రవహించే వాణ్ని
దూకి, పద్యంలో పడ్డాను !
అక్కడి నుంచి గెంతి, గద్యం మీద పడ్డాను !
ఇక్కడి నుంచి ఇక -

మరీ నవ్వుతున్నారే !
వెండిదో, గాజుదో, మట్టిదో
పాత్ర ఏ దైతే ఏం అంటున్నారా ?
అవును, మధువు కదూ కావలసింది !
జానపద సుధా సముద్రాన్ని అంతా
మట్టి ముంతతో ముంచుకు తాగడం లేదా ?

కావచ్చు-నాకూ జ్ఞాపకం వున్నై
అంటగూడని అమృత హస్తాల నుంచి
దోసిలిపట్టి దాహం తీర్చుకొన్న రోజులు ;
నిజమే-మీ రనేది !

కవిత్వం ఒక ప్రక్రియకు ప్రేయసి కాదు
ఒక భాషకు బందీ కాదు
ఒక స్వేచ్ఛా సుందర మధుర భావన అది !

కవిత్వం వ్రాసేదీ, చదివేదీ కాదు
ఆస్వాదించి, ఆనందించే దది !

ఇంతకూ–నాకు ఒక పాత్రతో పనిలే దంటారు ?
నిత్యం మధు వందిస్తూనే వుంటా నంటారు ?
సరే, కానివ్వండి !
మీ మాటే సాగనివ్వండి !

❋ ❋ ❋

34. ఆనంద రాయబారులు

ఏవేవో, ఎన్నెన్నో లోకాలోకల నుంచి
అ పూర్వసౌందర్య మాధుర్యాలను
మనిషికి మచ్చు చూపించ వచ్చిన
ఆనంద రాయబారులు కవులు !

స్వర్గం నుంచి అప్సరల పెదవులతో
కల్ప వృక్షాల కల్లును
మందారాల మధువును –

వై కుంఠం నుంచి భోగ భాగ్యాలను
మనోవైభవ లీలా విలాసాలను –

కై లాసం నుంచి శివానంద లహరులను
కళానంద శోభా పారవశ్యాన్ని –

గోలోకం నుంచి రాధా రాగ సౌభాగ్యాన్ని
రసానంద పారమ్యాన్ని –

ఇలా – ఎన్నెన్నో, ఏవేవో
బహి రంత రాభ్యంతర

దివ్య భవ్య నవ్య లోకాల నుంచి
అనే కానేక సౌందర్యాలను, రసాలను
మాధుర్యాలను తెస్తారు కవులు
మనిషికి మచ్చు చూపించడానికి.

ఆత్మ సాఫల్యానికి
ఆనంద రాయబారి కవి.

ఏ లోకం నుంచి తాను వచ్చాడో
ఆ లోకంలో, తమ రాజ్యంలో
మానవాత్మ సౌఖ్యానికి, శ్రేయానికి
ఏయే సౌకర్యాలు, సౌలభ్యాలు
మాహాత్మ్యాలు ఉన్నాయో చెపుతాడు కవి ,
మచ్చు చూపుతాడు కవి !

అందరినీ విను
అన్ని మచ్చులూ చూడు
ఏది నచ్చితే దాన్ని తీసుకో !

ఏ సౌందర్య మైనా
స్వర్గ సుధను అందివ్వగలదు ,
ఏ భోగ విలాస మైనా

వైకుంఠాన్ని రుచిచూపగలదు ,
ఏ నట న్న వాలక అయినా
ఆనంద గంగలో ఓల లాడించ గలదు ,
ఇన్ని మచ్చులు
నీ ఎన్నిక కోసం !

అభిరుచులు అనేకం
ఏ రుచికి ఆ పదార్థం !
నచ్చిన దాన్ని స్వీకరించు
అనుభవించు !
నచ్చక పోతే నిరాకరించు,
నిరశించకు !
నీ కక్కర లేకపోతే తోసెయ్ ,
తీసెయ్యకు !

వసంతంలా పూచినా
వర్షంలా ప్రవహించినా
ఎండలా మండినా
చలిలా కొరికినా
ఏ కవి ఏరూపంలో వచ్చినా –
ఆతడు వేషధారి కాక
నిజమైన కవే అయినప్పుడు
నీకు భయం అక్కర లేదు.

అన్నీ చూడు
ఎన్నుకో నీ అభిరుచిని బట్టి !

ఒక్కటి మాత్రం గుర్తుంచుకో -
మళ్ళీ మళ్ళీ చదవా లనిపించేది సాహిత్యం
మళ్ళీ మళ్ళీ వినా లనిపించేది సంగీతం
మళ్ళీ మళ్ళీ చూడా లనిపించేది శిల్పం
ఈ కళా కమనీయ సంసారమే కవిత !

బెంగలను బాధలను తొలగించి
నిరాశా నిస్పృహలను ఊదేసి
మనస్సును ఉత్తేజ పరచి
ఆత్మను అలరించేది కవిత !

కూడు, గుడ్డ, కొంప
అవి భౌతి కావసరాలు,
సంగీతం, సాహిత్యం, శిల్పం
ఇవి ఆత్మావసరాలు ,
ఈ త్రివేణి సంగమ సంసార సుధను
హృదయాని కందిచ్చే వాడే కవి :
కవు లందర్నీ చూడు ;
నన్ను కూడా చూడు !

* * *

35. విత్తనాల మడి

కాల ప్రవాహం లో
ప్రతిక్షణమూ ఒక అల !
అది లేచి పడడమే వర్తమానం !

బ్రహ్మ క్షేత్రంలో
ప్రతి కణమూ ఒక బీజం !
అది వికసించడమే జీవితం !

కాల గర్భంలో
గతం ఎలా ప్రసుప్తమో
భవిష్యత్తూ అలానే ప్రసుత్తం !

వర్తమానం అనే ఉభయ భారతి
గతాన్ని నిద్ర పుచ్చుతూ -
భవిష్యత్తును లేపుకొంటూ పోతుంటుంది
విరామం లేకుండా -
నమస్సు కనో, నాస్తా కనో
మధ్యలో పని వొదిలి పోకుండా !

ఉన్న దెక్కడికి పోతుంది ?
లేని దెక్కడి నుంచి వస్తుంది ?

''తమసులో దాగి కాన్పించ దంతె కాని
లేని దన్నది విశ్వాస లే దొకింత''
అన్నాను నేను నా ''దీపసభ'' కావ్యంలో
ఒక పాతికేళ్ళ క్రితం !
చదువ లేదు కదూ నీవు ?

మా తాతయ్య నేడు లేడు,
నూరేళ్ళ క్రితం కూడ లేడు !
అటు అనంత కాలంగా లేడు ,
ఇటు అనంత కాలంగా లేడు !
ఈ మధ్యలో –
చటుక్కున ఎక్కడి నుంచి వచ్చినట్టు ?
తటుక్కుమని ఎక్కడికి పోయినట్టు ?

వర్షం కురిసింది –
ఎక్కడి నుంచి కురిసింది ?
బిందువు ఆకాశంలో ఉంది.

గడ్డి మొలిచింది -
ఎక్కడి నుంచి మొలిచింది ?
బీజం భూమిలో వుంది !

వెలు గెక్కడి నుంచి వస్తున్నది ?
ఆరి, ఎక్కడికి పోతున్నది ?
అది ఎక్కడి నుంచీ రాదు
ఎక్కడికీ పోదు
అది అక్కడే వుంది !

పిలవగానే ప్రత్యక్ష మయ్యే నౌకరు
అంత వరకూ ఎక్కడ వున్నాడు ?
అక్కడే వున్నాడు !
కనిపించకుండా వున్నా డంతే !

ప్రవాహానికి భూమి లాగే
కాల ప్రవాహానికి ఆధారం బ్రహ్మ.
ప్రవాహా లనేకం
కాల ప్రవాహా లనంతం !
ఈ అన్నిటికీ బ్రహ్మ ఒక జీవ క్షేత్రం -
ఒక విత్తనాల మడి !

ఈ నిరంతర కాల వేగంలో
ప్రతి క్షణమూ ఒక వర్తమానం,
క్షణంలోని ప్రతి అలా ఒక వేకువ,
అలలోని ప్రతి బిందువూ ఒక సర్గ !

బిందువు లోని పరమ బీజాణువులు
అనంతకోటి జీవరాసులు !
ప్రతి జీవిదీ ఒక ప్రత్యేక కార్యపరిధి !
ఒక ప్రత్యేక జీవితం !

బీజ క్షేత్రం నుంచి వచ్చిన అంకురం
పెరిగి, పూచి, పండి, బీజమై –
మళ్ళీ వచ్చిన చోటికే వెళ్ళి పోతుంది !
ముందూ అది బీజమే
తర్వాత అది బీజమే !
గతమూ బీజమే
భవిష్యత్తూ బీజమే !

అయితే–భవిష్యత్తు నుంచి గతానికి
బీజాణువు లేచి పడే టప్పుడు
కమనీయమైన ఆ కదలికలో
జిగేలు మన వచ్చు ఎన్నో రంగులు !

ఎన్నో రుచులు, వాటి వాసనలు !
ఆనందం పంచవచ్చు
అన్యోన్యాలింగనాలతో !
పూర్ణా ద్వైత పర బ్రహ్మ నుంచి
పుష్పించ వచ్చు రసాద్వైత జీవబ్రహ్మ !

వెలుగు అదెంత గొప్పదైనా
ఆరిపోక తప్పదు !
చీకటి ఎక్కడి దక్కడిదే ,
సచ్చిదానంద యోగ సమాధి !

చీకటి గృహస్థు –
వెలుగు అతిథి !
చీకటి పొలం –
వెలుగు పైరు !

సృష్టిలోని ప్రతి పరమాణువూ
ఒక జీవ ద్వీపం !
అంతకు ముందూ అది శక్తే,
ఆ తర్వాతా అది శక్తే,
శక్తి సత్యం, దీపం శివం ,
వాటి విలాస విన్యాసం సుందరం !

సౌర కుటుంబానికి సూర్యుడే యజమాని ,
మానవ జీవితానికి మధుమాసమే దొరసాని !
విశ్వం నిండా అనేక లోకాలు, కుటుంబాలు ,
రకరకాల జీవులు, కాలాలు !
జీవిత కాలం -
జీవిని బట్టి విరచితం !
మల్లెకు ఒక రోజు
మనిషికి ఒక శతమానం !
సూర్య గమనం ఆగిపోతే -
కాల ప్రవాహం నిలిచి పోదా ?
అప్పుడు -

భవిష్యత్తు పుట్టదు
వర్తమానం గిట్టదు
ప్రాణం ఆడదు
అజరామర స్థితి !
కాల గమనం ఎదురు మళ్ళితే ?
అప్పుడు జీవులు -
గతం నుంచి పుట్టుకు రావచ్చునా ?

మనిషి సమాధి నించి వృద్ధుడుగా పుట్టుకు వచ్చి
ప్రౌఢుడై, యువకుడై, బాలుడై

శిశువై నవ్వుతూ, ఏడుస్తూ
తల్లి గర్భంలో పిండమ్మై, బీజమ్మై
ప్రణయమ్మై, ప్రణవమ్మై
పరమ భావమ్మై పోవచ్చునా !

పుట్టిన బీజం గిట్టి బీజమ్మై పోయినప్పుడు
వృద్ధుడుగా పుట్టుకొచ్చే ప్రశ్న ఎక్కడది ?
బాల్య యౌవన వార్ధక్యాలు భౌతికరూపం తోడివి !
అవి రగిలి, రాలి, మిగిలిన బీజాణువు
తనే స్వయంభు వైన బ్రహ్మాణువు !
అది మళ్ళీ అంకురించవలసి నట్టిదే
కాల గమనం ఎటు మళ్ళినా !

అందువల్ల – సృష్టిని అర్థం చేసుకో !
ఆశ్చర్య పడవద్దు దేనికీ !

గులాబి తీగ–గులాబి పూలే ఎందుకు పూస్తున్నది ?
గుర్రం– గుర్రం పిల్లనే ఎందుకు కంటున్నది ?
తేటి ఎందుకు మధుమత్త మవుతున్నది ?
తేనెటీగ ఎందుకు శ్రమపడుతున్నది ?

నీ ప్రగతి నీ బీజగతం ,
నీ ప్రాభవం నీ కృషి స్థితం !
పరబ్రహ్మ అని మనం అంటున్న దంతా
ఒక పరమానంద బీజ క్షేత్రం !
బీజం భువనేశ్వరం !
భావం బ్రహ్మబంధురం !

భావం భవ్యతరం అయ్యే కొలదీ
భవం భాగ్యవంతం అవుతూ వుంటుంది !
విత్తనం చెట్టైతే ఎంతో
చెట్టు విత్తన మైనా అంతే !

❋ ❋ ❋

36. వాకిట్లో వసంత లక్ష్మి

ఒక ప్రక్క –
పంపులో నీళ్ళు లేవు
మార్కెట్లో కూరలు లేవు
జేబులో పైసలు లేవు !

మరో ప్రక్క –
వసంత లక్ష్మి వచ్చి
వాకిట్లో నిలబడింది !
ఏమి టలా చూస్తావు ?
ఒత్తేసుకో కళ్ళల్లోని దైన్యాన్ని !
హత్తేసుకో వసంత లక్ష్మి హృదయాన్ని !

గతరాత్రి చచ్చిపోయింది పాత ఏడాది,
దాని చితినుంచి పుట్టుకొచ్చింది కొత్త ఉగాది !
పాత కన్నీళ్ళు రాలిపోక పోతే
కొత్త వెలుగులకు చోటెక్కడిది ?

మన కే మున్నదో, ఏం లేదో
పండగ కేం తెలుస్తుంది ?
పండగకు కావలసింది గుండె !
అది మన కుంది, చెప్పు స్వాగతం !

కాలి పోతున్న గుడిసెల్ని కాలిపోనీ !
వాటి సమాధులే పునాదులుగా
లేచే భవనాలకు రూపం కల్పించుకో !

పాత ఏడాదీ ఏడాది క్రితం
కొత్తగానే పుట్టింది కాదా ?
పుట్టడం కాదు ముఖ్యం
పుట్టుక సార్థకం కావాలి !
కాలిపోయిన గుడిసె స్థానంలో
మరో గుడిసె లేస్తే ఏం లాభం
అభ్యుదయం ఎలా సాధ్యం
అని కదూ నీ ఆలోచన ?

•

వందలు వేలు ఉగాదుల్ని
మనమే వ్యర్థం చేసుకున్నాం,
లోపం ఉగాదిది కాదు.
అది ప్రతిసారీ నవ్వుతూనే వస్తున్నది,
మనమే దాన్ని ఏడ్పించి పంపేస్తున్నాం !

మన కష్టాలు మనకే వుండనీ,
మన సుఖాలను మధులక్ష్మికి పంచు !

నిత్య కల్యాణం పందిరి కింద
నెరసిన తలలూ వుంటై,
పచ్చ తోరణం ప్రణయ పంక్తిలో
పండిన కలలూ వుంటై !

మల్లె పూల తీగల కింద
మంటి పెల్లలు కెలక్కు !
కాకుల లోక గోలకు విసిగి
కోకిల్ళను తరిమి కొట్టకు !
ఎంతో గడ్డి తింటే కదా
ఒక సేరు పాలివ్వడం గొడ్డు ?
వన జ్యోత్స్నవు నీవు

వద్దు మృత్స్నా పరిశోధన !
నవోదయ లక్ష్మితో కలిసి
నవజీవన ప్రణాళికలు నిర్మిస్తాం !
నాదోపాసనతో కీటకమే
నవ భ్రమర మవుతున్నప్పుడు
రసోపాసనతో మానవుడు
రాజేశ్వరుడే ఎందుకు కాడు ?

మనది రసాద్వైతం, మనమే ఆనంద బ్రహ్మ ?
ఎందుకు చూస్తా వలా ఉగాది పచ్చడిలా ?
తీపితో చేదూ, చేదుతో వగరూ
కాపురాలు చెయ్యక తప్పదు !
అవిగో వస్తున్నె పంపులో నీళ్ళు !
ఇక కడిగి కళ్ళకద్దుకో వసంత లక్ష్మి కాళ్ళు !

❋ ❋ ❋

పాపం ప్రజలు

37. ఒక వోటు పోయింది !

వోటరు గారికి నమస్కారం !
మస్కా కాదండి, బాబు !
దేవుడు గా రన్నట్టే అన్నారే !
ఆయ నెవ రంటారా ?
మా గ్రూపు నాయకుడు గారు లెండి !
మస్కా అంటే ఆయనకు తెగ ఇష్టం -
నాకూ ఇష్టమే అనుకోండి !

అన్నట్టు - పంటలు బాగున్నాయా ?
పెద్ద పిల్లకు పెళ్ళి చేశారా ?
అవును, మీ కంతా మగ పిల్లలే కదూ !

పెద్దవా డెక్కడ పని చేస్తున్నాడు ?
ఉద్యోగమే దొరక లేదా !
మరి, నన్ను చూడలేదేం ?
చూశారా ? ఎప్పుడూ ?

అవునండోయ్, అవును !
టాక్సీలకు తెగ తగలేశాం కదూ ?
అప్పుడు మీ రిచ్చిన పార్టీ ఏం మజాగా వుంది !
ఇంకా పని ఏం కాలే దన్న మాట !

ఇప్పు డువుద్ది లెండి !
ఎన్నిక లయాక, ముందు మీ పనే చూస్తా !
మంత్రి ఛాన్సు కూడ వుంది లెండి !
అన్నట్టు – నాన్నగా రెలా వున్నారు ?
పోయి నాలుగే ళ్ళయిందా !
అయ్యో, ఒక వోటు పోయిందే !

❋ ❋ ❋

38. రోడ్డూ దొర బిడ్డే

దయచెయ్యండి, దయచెయ్యండి !
ఎంత కాలానికి ! ఎంత కాలానికి !
మళ్ళీ నిలబడ్డారా యేమిటి ?
అయి దేళ్ళుగా కూర్చునే వున్నారుగా !

నిజమే, పాపం -
ఒకటే కూర్చోవడం కదూ !
బొజ్జ బాగా పెరిగింది !
కాళ్ళకు నీరు కూడ చేరిందే !

అది నీరు కాదు, బీరా ?
నిప్పు లాంటి తాటి చిగురులో
పుట్టి పెరిగిన మీకు
బీరేం ఖర్మండీ ?

అందుకే ఇప్పుడు మళ్ళీ నిలబడుతున్నారా ?
హోదా మామూలు బీరు నుంచి
స్కాచ్ విస్కీకి పెరగా లంటారా ?
కట్టుకొంటున్న మేడలు పూర్తి కావా లంటారా ?

నిజమే సుమండి !
ఇన్ని పంచవర్ష ప్రణాళికలు మా కోస మని వేసి
కొన్ని వేల కోట్లు మా పేర ఖర్చు పెట్టారు కదూ ?
మా గుడిసెలు ఎలాగున్న వలాగే వుండిపోయాయి !

కనీసం ఆ ఇసక రోడ్డైనా
పోనీ – ఆ కరెంటు తీగైనా
మీ వూరు చివరింటి దాకా వచ్చిందే కాని
మా పేటలోకి అడుగు పెట్టగలిగిందా ?
అబ్బో, అది మాత్రం దొరబిడ్డ కాదూ ?

మా గుడిసెలు ఇక కోలుకోవు లెండి !
వీటి ఆకలి చచ్చిపోయింది !
మీ మేడలు బకాసురుడి జఠర జ్వాలలు !
కోట్లే కాదు, బూట్లే మింగి అరుపుకోగలవు !

మీరు కట్టించిన ఇసక ప్రాజెక్టులు కూలిపోతే
పోతే పోతారు యెదవ రైతుకూలీ గొర్రెలు !
యముడి గారి దున్నలన్నీ దూకి ఢీ కొట్టినా
కూల గూడదు మీ అసలు సిమెంటు మేడలు !

ఇవిగో పట్టుకు పొండి, మా వోట్లు !
మీ రైనా తొడుక్కోండి రత్నాల కోట్లు !

కొట్టండిరా, గుడిసెల గొర్రెల్లారా !
జై కొట్టండి, మన శార్దూలం గారికి !
శార్దూలంగారు ఎన్నికల్లో గెలవాలి !
వారు మంత్రో, ముఖ్యమంత్రో కావాలి !
వారూ, వారి పార్టీవారూ కుబేరులై -
మా బిచ్చగాళ్ళ దోసిట్లో దాన కర్ణులు కావాలి !

❋ ❋ ❋

39. దుక్కి టెద్దువు కాదు

అన్నం పుట్టించే వాడు
తానే అన్నమై బ్రతికే వాడు
జాతికి వెన్నెముక అయిన వాడు – రైతు !

రైతు వెన్నెముకే వజ్రాయుధం
అతడు నిరంతర నిత్య దధీచి !
తనను తాను త్యాగం చేసుకొంటూ
విత్తనానికి వెలు గిస్తున్న జీవజ్యోతి !

దివిలో సూర్యుడు –
భువి మీద ఆర్యుడు !
ఏ కోరికా లేని వాడు
ఎల్ల కోరికలూ తీర్చేవాడు !
సూర్యుడు జీవన దాత
ఆర్యుడు జీవిత నేత !

దినకరుడు కార్మికుడు
ధాన్యకరుడు కర్షకుడు
ఆ పై వాడితో ఈ క్రింది వాడు
వియ్య మందే కత
నరుడి నాగరికత !

ఈశ్వరుడికి ఒకే ఎద్దు
రైతుకు రెం డెద్దులు !
విష్ణువుకు ఒకే చక్రం
రైతుకు రెండు చక్రాలు !

బ్రహ్మ చతుర్ముఖుడు
రైతు బహు ముఖుడు !
మానవుడి సమస్యలు శతాధికం
ఒకో సమస్యను
ఒకో ముఖంతో పరిష్కరిస్తాడు రైతు !

త్రిమూర్తులకు ప్రతినిధులు
పరస్పరం ప్రతిబింబాలు
ఈ దినకర ధాన్యకరులు !
మానవుని అభ్యుదయానికి
మధు మయూఖులు, మహాత్ములు !

అవును నిజమే, మహాత్ములు !
లోక మాన్యులు, నేతాజీలు,
రాం మోహనులు, వివేకానందులు !
గాంధీజీలు, అంబేద్కరులు,
ఝాంసీ లక్ష్మలు, దువ్వూరి సుబ్బమ్మలు !
వాల్మీకులు, వ్యాసులు, రవీంద్రులు,
బుద్ధులు, శంకరులు, మార్క్సులు !
వేమన్నలు, భీమన్నలు, బ్రహ్మం గార్లు !
ఒక్కొక్కడూ ఒకొక్క మహా యుగాన్ని
చెమ టోడ్చి పండించిన మహా కర్షకుడు,

పనే పరమాత్మగా,
ప్రతీ పనీ ప్రజా శ్రేయంగా,
పని చేసిన ప్రతిక్షణమూ
ఒక పండుగ రోజుగా,
పండిన ప్రతి గింజనూ
పలికిన ప్రతి మాటనూ
విశ్వ సంక్షేమం కోసం యజిస్తూ,
నిన్ను నీవు యజించుకొంటూ,
నిర్వికారంగా, నిష్కామ యోగివై
శ్రమిస్తున్న అన్నా ! రైతన్నా !
సృష్టి స్థితి దేవతవు నీవు
సాక్షాత్తు నీవే జీవ జగత్తువు !

ఒక్కజాతి భారాన్నే కాదు
నానా జాతుల భారాలను, దూరాలను కూడ
విశ్రాంతి లేకుండా మోస్తున్న నీ వెన్ను
వంగి, కుంగి, చిక్కి, శిథిల మైపోతున్నా
ఆదుకొనే నీతి ఏ జాతికీ లేదన్న
ఖిన్నత నీకు వద్దన్నా !

క్విట్ ఇండియా అన్నాడు గాంధీ
వైదొలగి పోయింది పారతంత్ర్యం !
క్విట్ పవర్టీ అన్నది ఇందిరా గాంధీ
తోక ముడిచేస్తుం దిక పేదరికం !

పాతికేళ్ళకా ఈ నినాదం అంటావా ?
పాతికేళ్లైనా నిండకుండా
ప్రతిజ్ఞలు నెరవేర్చ గల వారెవరు ?
ఇప్పుడైనా వచ్చింది నినాదమే !
పని ఇంకా ప్రారంభం కావలసే వుంది !

అయితే – వ్యవసాయ మహాశయా !
క్విట్ ఇండియా ఉద్యమం వెనుక
అశేష ప్రజాసైన్యం వుంది –
క్విట్ పవర్టీ ఉద్యమం వెనుక
కనీసం నీ వొక్కడవైనా ఉన్నావా ?

ఏ ముళ్ళ మొక్కల్ని పెరికి పారెయ్యా లన్నా
ఏ పళ్ళ తోటల్ని పెంచా లన్నా
ఏ దరిద్రాలను నిర్మూలించా లన్నా
ఏ సౌభాగ్యాలను నిర్మించా లన్నా
నీవు కచ్చ బిగించకుండా
ఏ మువృద్ధి ?

ఇదం బ్రాహ్మం, ఇదం క్షాత్రం అంటూ
నీ తొళ్ళికే తుపాకిగా
నీ మాటే తూటాగా
ముందుకు నడు !

సమ్యక్ కృషితో, సంకల్ప సిద్ధుడవై
సంప త్సృధను
సమంగా పంచి యిడు !

నీవు దుక్కిటెద్దువు కాదు,
జీవజ్జగతికి నలుమోముల పెద్దవు !
ఇక వద్దు నిద్ర,
అందుకో రాజ ముద్ర !

* * *

40. నిరంకుశాః ప్రౌడ్యాసరాః

పాట తయా రైందా, కవి గారూ ?
అయిం దండి, అయినట్టే నండి !

ఏదీ, ఇలా పత్రండి !
ఇదిగో నండి –
పల్లవి కుదిరితే, పా టెంత లెండి !

పది వారాలు కష్టపడి
ఒక పల్లవిని కుదిర్చా రన్న మాట !
మా నాయుడుశాస్త్రి కంటె నయమే లెండి !
ఏదీ వినిపించండి !

"నీ కాటుక కంటి నీరు
చనుకట్టు పయిన్ బడి జారు !"

బ్రహ్మాండంగా వుందండి ?
ఎక్కడో విన్నట్టు కూడ –

వుందాండి ?
ఎక్కడో విన్నట్టు కూడ వుందాండి ?

అదేనండి నిజమైన గొప్ప కవిత్వం !
విన్న ట్లుండడం కంటె –
వినే వుండడం ఇంకా గొప్ప కవిత్వ మండి !

అంత పాండిత్యం మా కెందుకు లెండి !
కావలిసింది సెక్సు –
పచ్చి సెక్సు
మాకు కాదండోయ్, ప్రజలకు !

స్పాంజిని నీళ్ళలో ముంచి పిండి నట్టుగా
పాటలో ప్రతి మాటనూ
సెక్సులో ముంచి పిండాలి మరి !

ముఖ్యంగా క్లాస్ ఫోర్ వుంది చూశారూ –
ఆ గుడిసెల వాళ్ళు వాళ్ళ జన్మలో
తెల్ల తోలును మోకాళ్ళు దాటి చూసుండరు !
ఇక – కుర్రకారు సరే సరి –
వాళ్ళకు ఏ దెక్కడుందో తెలీదు !

దృశ్యాల్లోనే కాదు, పాటల్లో మాటల్లో కూడ
కొంగుల, కుచ్చెళ్ళూ తొలుగుతూ వుండాలి !
తెర మీద తడి బట్టలు ఎంత నీళ్ళు కారిస్తే
అంత చొల్లు కారుస్తై మన ప్రేక్షకుల నోళ్ళు !

ఇళ్ళల్లో వాస్తవంగా అనుభవించలేక కాదు ,
అనుభవించడాని కక్క డేముంది ?
ఆకలితో ఆవు రావురు మంటూ వచ్చి
మన హాళ్ళలో కుత తీర్చుకు పోతారు , పాపం !
మరి, వాళ్ళకు నిరాశ కలిగిస్తే ఎలా ?
మనది బిజినెస్సే కాదండోయ్, కవీ జీ !
ప్రధానం సేవ ! దరిద్ర నారాయణ సేవ !

ఎన్ని దరిద్రాల కైనా తట్టుకోవచ్చు ,
సెక్సు దరిద్రం మహా దుర్భర మండి !
పిండండి, వండండి, వడ్డించండి
ఎంత సెక్సునైనా తాగేయ గలరు
మన ఆధునిక ప్రేక్షక మహా జనులు,

ఎడారు లండీ, బాబు, ఎడారులు !
మీ తొలకరి జల్లు లేమూలకు ?
కురిపించండి కుంభ వర్షాలు !
అప్పుడు కదా మన కుర్ర రైతులకు
కాడెలు భుజాల దాకా లేవడం !

అందుకే - చూపండి మీ మగసిరి !
సిరితో నింపండి మా బాక్సులు మరి !

❋ ❋ ❋

41. వర్షాల కమిటీ

వర్షాలు పడడం లేదు !
అవును, ఎందువల్ల పడడం లేదో ?
బహుశా, అవి –
మరెవరి వలలోనో పడివుంటై !

ధర్మరాజు పరిపాలనలో
నెలకు మూడు వర్షా లట !
కావచ్చు –
ఆ నాడు ఒక్కడే ధర్మరాజు !
ఈ నాడు
అందరూ ధర్మరాజులే – యమ !

పాపం పండుతున్నది
పైరు ఎండుతున్నది !
ధరలు ఆకాశానికి
ధర్మం పాతాళానికి !
న్యాయానికి స్థానం లేదు
స్థానానికి న్యాయం లేదు !
కంచెలు చేలను మేసేస్తున్నై
లంచాలు కంచెలను కాజేస్తున్నై !

ఆ నా డంతా దుర్భిక్షం
నాటికీ నేటికి, కూడ
మనల్ని వదలకుండా వున్న దొక్కటే – భిక్షం !

ప్రజల దీపాలతో
ఇక్కడ దేవుడు ఊరేగుతున్నాడు,
దేవుడి (గుడిలో) దీపంతో
అక్కడ పూజారి ఇల్లు సర్దుకొంటున్నాడు !
ప్రజల సంగతి దేవుడికి తెలుసు
దేవుని రహస్యం పూజారికి తెలుసు
ఈ ఇద్దరూ అధికారులకు అలుసు !

ఇంతకి – వర్షాలు ఏమైనై ?
అవి ఎవరి వలల్లో పడినై ?
ఆ ఎవరు ఎవరు ?
ఆ వలలు ఎవరి కలలు ?

ఏది ? ఎవరు ? ఎప్పుడు ? ఎందుకు ?
వగైరా లక్ష ప్రశ్నలతో
ప్రశ్నావళి జారీ అయింది !
ప్రజాభిప్రాయం కోరబడింది !
అనావృష్టి, అతివృష్టి కూడ
అధికారులకు అపరంజి వృష్టే !

వర్షాల దర్యాప్తుకు ఒక కమిటీ,
వలల దర్యాప్తుకు ఒక కమీషన్ !

ప్రజల వద్దకు పెద్దల పాదయాత్రలు,
విమానాలపై నాయకుల పర్యటనలు !
వాటి కయ్యే ఖర్చు లెక్కల మోళీ లో
కరువు నివారణ నిధులు ఖాళీ !
చివరకు తయారైన రిపోర్టు ముద్రణకు
రైతుపై అదనపు పన్నులు.

నోరు లేని బెల్లం ముక్క చుట్టూ
ఎన్ని ఈగలు ! దోమలు ! చీమలు !

ఇంతకూ–అవి ఏవి ?
అవి అంటే ?
అవే–ఆ వర్షాలు ? ఆ వలలు ?
ఒహో, అవా ?
వాటి సంగతి రిపోర్టులో వుంది !

రిపోర్టులో ఏం వుంది ?
ఏం వుందో వెతకటానికి
ఒక ప్రత్యేక డైరెక్టరేటు
వచ్చే ఎన్నికల లోగా
ఏర్పడబోతూ వుందిట,

ఒక ఐఏఎస్ డైరక్టరు క్రింద
ఏనమండ్రు డిప్యూటీలు,
ఆరుగురు అసిస్టెంట్లు,
నలుగురు సూపర్నెంట్లు
ఇద్దరు క్లార్కులు
ఒక ప్యూను ?

ఖర్చు ఎక్కువగా వున్నదని
అసెంబ్లీలో ప్రతిపక్షాలు గోలపెడితే
ప్యూను పోస్టు రద్దుచేయబడ వచ్చుట !
ప్రజా ప్రభుత్వం
ఇన్ని మహత్కార్యాలు సాధిస్తుంటే
ప్రజ లేం జేస్తున్నట్లూ ?
వరుణ దేవుడికి
కప్ప కన్యను బేరం పెట్టి
వర కట్నాలు చెల్లిస్తున్నారు !

హోమాలు, ఊరేగింపులు ,
ఖర్చుల కోసం భిక్షా పాత్రలు ,
చందా పుస్తకాలు, వసూళ్ళు !
వసూళ్ళ కోసం
వర్షం ముందు తూనీగల్లా
సోషల్ వర్కర్లు !

పుణ్యమూ, పురుషార్థమూ
తీర్థమూ, స్వార్థమూ
కలిసివచ్చే దొక్కటే -
అదే సోషల్ వర్క్ !

డబ్బు, కీర్తి, గౌరవం !
అంతేనా -
విధాన పరిషత్తు నుంచి రాజ్యసభ దాకా
నామినేషను సభ్యత్వాలు !
భారత ప్రజా స్వాములకు-జై !
భారత ప్రజాస్వామికం-జిందాబాద్ !

ఈ లోగా -
యమ ధర్మరాజు హెలికాప్ట రెక్కడం
ఆయన వాహన రాజ సంతానమూ, భటులూ
కరువు ప్రాంతాలపై పడి
అందిన మట్టుకు ఊడ్చుకు పోవడం
జరిగే పోతుంది !

ఆ తర్వాత రాగల వరదల కమిటీకి
క్షేత్రం సిద్ధం అవుతుంది !

* * *

42. రైల్లో సంత్రాలు

సంత్రాలు, సార్, సంత్రాలు
తియ్యటి సంత్రాలు !

ఎలా ఇస్తున్నా వోయ్ !
రూపాయికి నాలుగు, సార్, నాలుగు !
ఆ రివ్వు !
కిట్టదు, సార్ ! బేరం లేదు.
అయితే ఒక రూపాయి విప్పు,

సంత్రాలు, సార్, సంత్రాలు
పంచదార లాంటి సంత్రాలు !

ఎలా ఇస్తున్నా వేమిటి ?
రూపాయికి ఎనిమిది సార్, ఎనిమిది !
అరె ! సరే –
ఒక అర్ధరూపాయి విటు పడేయ్,

సంత్రాలు, సార్, సంత్రాలు
చెరకు రసం లాంటి సంత్రాలు !

వీ డెలా ఇస్తున్నాడో ?
రూపాయికి పదహారు సార్, పదహారు !
అరరె ! సరే -
ఒక పావలా విలా తే !

వీడు మొదటే వస్తే
ఎంత బాగుండును !

సంత్రాలు, సార్, సంత్రాలు
చందమామ ల్లాంటి సంత్రాలు !

అయితే–తొనలు
ఆ మామల కూతుళ్ళా ఏమిటి ?
అవును, సార్, తీసుకోండి సార్ !
రైలు కదిలి పోతున్నది, సార్, సార్,

ఏమిటి ధర ?
ఇరవై సార్, రూపాయికి ఇరవై !
అరరరరే–రెరెరెరే -

చివరి సంత్రాలు వాడు దూకేశాడు -
రైలు కదిలి పోయింది !

భ్రాంతిలో పడివున్న నా ఒడిలో
ఒయ్యారాలు పోతున్నై సంత్రాలు !
ఏ గంప నుంచి ఏ ఫలం వచ్చిందో
దేని కే వెల చెల్లించానో
నాకే గుర్తు లేదు !
ఒకే తోటలోని ఫలాలు అవన్నీ !

❋ ❋ ❋

43. విశ్వశాంతి

శాంతి, శాంతి, శాంతి అంటూ వినబడేది
వేద కాలం నుంచీ వస్తున్న నినాదమే !
కొంచెం కూడ నిజాయతీ లేని నినాదం అది !

యుద్ధానికి ముందున్నదీ శాంతే
యుద్ధం తర్వాతదీ శాంతే అయితే
మరి యుద్ధాలు ఎందుకు వస్తున్నట్టు ?

ఎలకలు పెట్టుకునే శాంతి దరఖాస్తుల్ని
మన్నిస్తా యంటావా పిల్లులు ?
మన్నిస్తే, మరి–మాపటి కేది భోజనం ?

కనుక –
శాంతి అనే దేం లేదు లోకంలో,
నీ బలం ఒక్కటే నీ శాంతి !

అస్త్ర ధరుడైన అర్జునుడిదే
పాంచాలీ ప్రణయ హస్తమూ,
పరమ శివుని పాశుపతమూ.

నౌకరు కున్న శాంతి యజమానికి లేదు,
గుండ్రాతి కున్న శాంతి గులాబీకి లేదు,
దాసుడి కున్న శాంతి దైవానికి లేదు,

శాంతి, శాంతి, శాంతి అంటూ అరవడం
అశాంతిని ఎలుగెత్తి పిలవడమే !
కర్ర లేనప్పుడు గొర్రైనా కరుస్తది !

మన దైవం చతుర్భుజు డెందు కైనట్టు ?
అభయ వరద హస్తా లుంటే చాలదు !
అశక్తుడు ఆర్థుల కిచ్చే దేం వుండదు.

షండుని బ్రహ్మచర్య వ్రతం వలెనే
బలహీనుని ధర్మప్రచారం అర్థరహితం !
లోకాన్ని సంస్కరించగలది లోకోత్తర శక్తే !

పెద్దపులులు రేగి పశుల మందను ముట్టడిస్తే ,
అస్త్రం పట్టక అంజలి ఘటిస్తావా ?
శాంతి ఇవ్వవలసింది, పుచ్చుకోవలసింది కాదు.

చక్రధారి కాకుండా సారథి కాలేడు,
చేత విల్లు లేకుండా గీతకు పనికిరాడు,
ఆగ్రహించలేని వాడు అనుగ్రహించనూ లేడు.

అందుకని –
ఇదం బ్రాహ్మ్యం, ఇదం క్షాత్రంగా
కచ్చ బిగించి ముందుకు పద !

కృణ్వంతో విశ్వమార్యం అన్న పేద జాతికి
వారసత్వం నా దంటున్న నీవు
ఆర్యత్వాన్నే నెట్టేస్తున్నా వెందుకు ?

విశ్వాన్నే ఆర్జించ వలసిన నీ పెత్తనం
ఉన్నది కాస్తా తగలేస్తున్న దేం కర్మ ?
నీ మడిలో నీవైనా మిగిలేవా ?

చెడిన పుట నెల్లా చించి పారవేస్తూ పోతే,
చివరకు అట్టైనా మిగులుద్దా ?
నీ పుస్తకానికి నీవే చెదపురుగువు కాకు !

ఇంట గెల్చి రచ్చ గెల్వడానికి బదులు,
ఇంట ఓడి రచ్చ కెక్కుతున్నాం మనం !
శాంతి ఉండ వలసింది లోపల, బైట కాదు !

శాంతి ప్రకృతి సిద్ధం కాదు,
అశాంతే జీవిత ధర్మం !
పూర్తిగా జీవించి, ప్రకృతిని అధిగమించు !

❋ ❋ ❋

44. పాతికేళ్ళ పెంపు

విప్లవం వర్ధిల్లాలి వద్ద నుంచి
దారిద్ర్యం నశించాలి దాకా
నినాదాలు పెరిగాయి !

ప్రాజెక్టులు పెరిగాయి
ప్రాఫిట్టులూ పెరిగాయి ,
ఆదాయాలు పెరిగాయి
పై ఆదాయాలూ పెరిగాయి !

జీతాలు పెరిగాయి
ధరలూ పెరిగాయి,
తిండి గింజలు పెరిగాయి
తినే నోళ్ళూ పెరిగాయి !

భక్తీ, భజనలూ పెరిగాయి
సెక్సూ, సినీమాలూ పెరిగాయి,
కుల తత్వాలు పెరిగాయి
కుమ్ములాటలు పెరిగాయి !

* * *

మేడలు పెరిగాయి
మురికి వాడలు పెరిగాయి ,
లంచాలు పెరిగాయి
చీకటి మంచాలూ పెరిగాయి !

ఇలా–ఎన్నని చెప్పను ?
ఈ పాతికేళ్ళ ప్రజా రాజ్యంలో
అన్నీ పెరిగాయి -
ఒక్క నీతి నిజాయితీలు తప్ప !

పాతి కేళ్ళే కాదు
పాతిక శతాబ్దా లైనా పర్వాలేదు -
లక్ష నినాదాల స్థానంలో
ఒక్క నిజాయితీ వర్ధిల్ల గలిగితే !

❋ ❋ ❋

45. గోల గోల

తాతయ్య తద్దినానికి
పనసకాయ దొరకలే దని అవ్వ గోల !

ముత్తాత దగ్గుతున్నాడు
చింతామణి తెమ్మని అత్త గోల !

జానపద కళ చచ్చిపోతున్నది
ఉద్ధరించ మని వేషగాడి గోల !

పాల సముద్రంలో భూకంపం వచ్చింది
చందా లివ్వమని సోషల్ వర్కరు గోల !

మంత్రుల పర్యటన రద్దీలో
మతి పోయిం దని మామయ్య గోల !
ఉప్పు సత్యాగ్రహం నాటి
పప్పుచారు కల్తీ కేసు దర్యాప్తు ఫైలు
కనబడడం లే దని నాన్న గోల !

రాళ్ళ నుంచి బియ్యం ఏరలేక
అమ్మ గోల !

అయితే-పిల్లలకు మాత్రం
ఈ గోల లేమీ పట్టినట్టు లేదు !
జీతాలు లేక గొంతులు పూడిపోయిన గురువులను
అల వైకుంఠపురం లోని
అమృత సరోవర తీరాలు చేర్చడం కోసం

కాగితం విమానాలు నిర్మిస్తూ
చెట్ల నీడల్లో ఆడుకొంటున్నారు !

వాళ్ళను చూస్తూ ముసురుకొంటున్నై
పండుటాకు పరదాల నుంచి విగళ్ళు !
వాళ్ళ మీద రెట్టలు వేస్తున్నై
కాలంతో కదల లేని కాకులు !

❋ ❋ ❋

46. రేసుకోర్సు

మానవ సమాజం ఒక మహారణ్యంలా
ఉండాలంటాడు కేపిటలిస్టు !
సింహానికి బర్రె, తోడేలుకు గొర్రె,
డేగకు పావురం, గోవుకు గడ్డి
స్వేచ్ఛగా దొరకా లంటా డతడు !

నిజమే అనిపిస్తున్నది కదూ !
అవును–నిజమే !
స్వేచ్ఛ లేక పోతే వికాసం లేదు !
గడ్డి ఏడుస్తుం దని
గోవును ఎండగడతామా ?

మానవ సమాజం ఒక మంచి "జూ" లా
ఉండా లంటా డొక కులతత్వ వాది !
గోవు, సింహం, నక్క, కుక్క, గాడిద –
అన్నిటికీ ప్రత్యేక ప్రత్యేకంగా
కటకటా లుండా లంటా డితడు !
కటకటా అంటాడు కులనిర్మూలన వాది !

కుల నిర్మూలన వాదిని పెండింగులో వుంచితే -
ఇదీ నిజమే అనిపిస్తున్నది కదూ ?

అవును–నిజమే
పోలీసులే లేక పోతే
పొద్దు పొడవదు సామాన్య ప్రజలకు !

బర్రె సింహంపై, గొర్రె తోడేలుపై
పావురం డేగపై, గడ్డి గోవుపై
ప్రభుత్వం చెయ్యా లంటా డొక
కొత్తగా కారు కొనుక్కున్న కార్మిక నాయకుడు !
న్యాయమే అనిపిస్తున్నది కదూ ?

బర్రె, సింహం, గొర్రె, గడ్డి
అన్నీ భగవ త్సంతానమే అయినప్పుడు
సంతానం అందరికీ
సంపదలో సమ వాటాలు వద్దా ?
కావాలి- న్యాయమే ?

అయితే -
గొర్రె సింహవాహన కావాలంటే !
గడ్డి గోపాలన చెయ్యాలంటే !

సృష్టి వ్యవస్థలోనే
విప్లవం రావాలి !

నిజానికి, ఈ మానవ సమాజం -
మహారణ్యమూ కాదు, మృగశాలా కాదు,
ఇదొక రేసు కోర్సు ,
కలిసి కాంబినేషన్లు కడితేనే కాని
కరుణించదు జోక పాత్ర లక్ష్మి !
కలిసి కాండిడేట్లను ఎంచుకొంటేనే కాని
కనీస అవసరాలు కూడ తీరవు ప్రజలకు.

మతం పిశాచంలా పట్టుకొన్నది
ఎదగనివ్వడం లేదది మానవ మేధను !
తానూ ఒక మహా పిశాచ మవుతున్నాడు
వర్ణ వర్గ కఠోర కుడ్యాలను కట్టుకొంటున్నాడు
ఎవడికి వాడు తన చుట్టూ !

మానవుడితో ఆగిపోరాదు జీవ వికాసం !
సంస్కృతి, సంప్రదాయం అనబడే సంకెళ్ళను
త్రెంచు కొంటేనే కాని లేదు స్వేచ్ఛాప్రగతి !

కులం, మతం, ప్రాంతం, ఏదైనా కానీ -
పరిమితి పరిచే దేదీ
ప్రగతికి మార్గదర్శకం కాదు,

సుం దోప సుందులు కాకండర్రా
మందమతి యువకుల్లారా !
మిమ్మల్ని భ్రమింపజేసే ఆ రంభ
వట్టి పయోముఖ విషకుంభ !

పోటీ తప్పకపోతే -
భీమాంజనేయులు కండి !
ఐశ్వర్య పరమార్థాన్ని
ఐకమత్యంతో అనుభవించండి !

❋ ❋ ❋

47. పాపం, ప్రజలు

ఈ రాజ్యాన్ని పాలిస్తున్న దెవరు ?
ప్రజలు !

ప్రజలా !
అదే-వాళ్ళు వోట్లిచ్చిన ప్రతినిధులు !

ప్రతినిధులా !
అదే-వాళ్ళు ఎన్నుకొన్న మంత్రులు,

మంత్రులా !
అదే- వాళ్ళ నాయకుడు !

నాయకుడా,
అదే-అతడి కార్యదర్శులు

కార్యదర్శులా !
అదే వాళ్ళ గుమాస్తాలు !

గుమాస్తాలా !
అదే - వాళ్ళకు కీ ఇచ్చే పైరవీ ప్రభువులు !

పైరవీ ప్రభువులా ?
అదే-వాళ్ళను ఎంచుకొన్న ప్రజలు !

మళ్ళీ ప్రజలా !
అవును-పాపం, ప్రజలు !

తమ ఒకొక్క వోటును
ఒకొక్క లక్ష రూపాయల నోటుగా
తమ ప్రతినిధులు మార్చుకొని
సౌభాగ్యపు కోటలు కట్టుకొంటుంటే
కళ్ళార చూస్తూ కూడ
కాసంతైనా కంటగించుకోని ప్రజలు !

ప్రారబ్ధం అనబడే కర్మసిద్ధాంతపు సారాతో
కళ్ళు మూసుకుపోయిన కల్లు కాంపౌండ్ ప్రజలు !

తమ ప్రతినిధుల చలువరాతి మేడల క్రీనీడలో
మురికి గుడిసెల్లో, దోమల పై
తొడలు చరిచి కుస్తీలు పడుతున్న ప్రజలు !

ఉద్యోగుల పెరిగే జీతాలతో పోటీపడి
పెరిగిపోయే ధరల మాయా బజార్ల
సందుల్లో, గొందుల్లో, పందుల్లా -

తమ ప్రతినిధులు తినిపారేసిన పులివిస్తళ్ళ కోసం
ఎగబడి కొట్టుకు చచ్చే ప్రజలు !

అవును-అదే ప్రజలు !
ఎన్నటికీ ఎదగని ప్రజలు !
నిన్నటికీ, రేపటికీ తేడా లేని ప్రజలు !

సత్యం, అహింస, ప్రేమ, త్యాగం
వీటితో తమను రక్షించ వచ్చిన
ఒక లింకనును, ఒక క్రైస్తును, ఒక గాంధీని
గడ్డి పరకల్లా మేసేసిన ప్రజలు !

బుచ్చెర్ల నాయకత్వంలో
భువనాలను జయిస్తా మంటూ
గొల్లల్ని పొడిచి చంపేసే ప్రజలు !

నరమాంస భక్షకుల వారసత్వం వదలక
నవనాగరికత అనే గొర్రెతోలు క్రింద
తోడి సోదరుల కంఠాలు కొరికేస్తూ,
నరకంలో సీటు కోసం పరస్పరం
నరుక్కొంటున్న ప్రజలు !
పాపం, ప్రజలు !

❋ ❋ ❋

48. హోం వర్కు

ఆవులింతలు మొదలైనై
నిద్ర వచ్చేస్తూ వుంది,
చెయ్యవలసిన హోం వర్కు
ఇంకా చాలా వుంది !

చమురు తరిగిపోతూ వుంది
కాంతి తగ్గుముఖం పట్టింది
ఇల్లింకా సర్దుకో లేదు !

తెలిసిన ఇల్లు సర్దుకోడానికి
దీపమే వుండక్కర లేదు కాని
టీ మీద టీ తాగైనా
హోం వర్కు పూర్తి చెయ్యక తప్పదు !

ఏమిటో –
కాలంతో కాలు కలిపి
కదల్లేక పోతున్నది బ్రతుకు !
మనస్సు బాణంలా పోక
బొంగరంలా తిరుగుతూ వుంది !

ఎంతో పని
ఎక్కడి దక్కడే పడి వుంది !

నేను నిద్రలో పడిపోతే
లోకం నాకు కనపడదు ,
నేను చీకట్లో పడిపోతే
లోకానికి నేను కనపడను !

నిద్రా చీకటీ లేకుండా
నిరంతరం పనిచెయ్యవలసి వుంది !
రెండూ ఒకటై ముంచకుండా
జాగ్రత్త పడవలసి వుంది !

ఇదంతా ఎలా జరుగుతుంది ?
బ్రతుకే ఒక బొంగరమై పోయింది !

జరగ వలసిన పని
జగతీ వలయ మంత ,
జరిగిన పని
బొంగరం ముల్లు మొనంత !

❋ ❋ ❋

మారని వాడు

49. మారని వాడు

వాడా ?
వాడు ?
చచ్చినా మారడు ?

మనిషి మారినా
సమాజం మారినా
లోకమే మారినా
వాడు మాత్రం మారడు ?

అంత మారని ఆత్మారాముడు
ఎవరు అంటున్నారా ?
వాడు ఆత్మారాముడు కాదండీ ?
హరి జనుడు !
పట్టి అంటరాని వాడు
అడుక్కు బ్రతికే వాడు !

వాణ్ని మీ రెప్పు డైనా చూశారా !
చూ సుండరు, వాడు చూడరాని వాడు,
వాడి ముూకుట్లో మీ రేదైనా వేశారా
వేసుండరు, వాడు చేరరాని వాడు !

వాడి చేతి లోది -
అదేమిటనుకొంటున్నారు ?
అది మట్టిమూకుడైనా కాదు
పుర్రె ! పుర్రె !
గొర్రెదో, బర్రెదో అయినా కాదు -
మనిషిది; అది మనిషి పుర్రె
అబ్బ ! ఎంత అసహ్యం !

ఎప్పుడైనా చూశారా, వాడి కాళ్ళు !
ఆ కాళ్ళ కింద ఎంత చండాలం !
అందుకే వాణ్ని చండాల డన్నా రేమో !
లోకంలోని సమస్త పంకిలాన్నీ
తొక్కేసు కొస్తున్న ట్టున్నాడు !

వాడు కట్టిన ఆ మురికి తోలు -
ఏ నాడు చచ్చిన ఏ జంతువుదో !
ఉండడానికే కాదు, కట్టడానికి కూడ ఏమీ లేని వాడు

కావా లంటే - మన కంపెనీ గోదాంలో
పన్నీట పిండి, అత్తరు అద్ది ఆరేసిన
తాజా తో ళ్ళెన్ని లేవు ?

ఒక తోలు వాడి ముఖాన పారేసి
హరిజన సేవ చేసినందుకు
అవార్డు పుచ్చుకోవచ్చు – కాని –
అందుకు, ఒక పదవి గల ప్రెసిడెంటు
ఒక స్వజను డైన విలేకరి
ఒక తెలిసిన ఫోటో గ్రాఫరు
సమయానికి దొరికి చావాలి కద !

లేకపోతే – ఎందుకూ దండగ ?
పబ్లిసిటీ లేని ప్రజాసేవ
పనిలేని మంగలితనం ?

బాబోయ్ ! పాములు, పాములు !
వాడికి శ్మశానం ఇల్లు కానూ –
వాటి నిక్కడికే తెచ్చా డేమిటి ?
ఎప్పు డొచ్చాడు వా డిక్కడికి
ఇదే తన ఇల్లన్నట్టు కూర్చున్నాడు !

అబ్బా ! వాడి పాములు కస్సు మన్నప్పు డెల్ల
నా వెన్ను పాము బుస్సు మంటున్నదే !

ఆ జడల్లో దేమిటో తెలుసా ?
గంగా తీర్థమా ? వాడి శ్రాద్ధం !
అది కల్లండీ, కల్లు !
ఆ పక్కది లేదూ -
అది ఏ శ్రీమంతుడి ఇంటి నుంచో
కొట్టుకొచ్చిన బాపతు
కాక - ఈ పాదరసం మగసిరి గాడికి
ఆ వెన్నెల వెండి చషకం ఎక్కడిదీ ?

బహుశా, అది నెలవంకలా వంచికట్టిన
కల్లు పాయ కావచ్చు !
మద్య నిషేధం రద్దుచేశారు కాని -
వాణ్ణి ఇప్పుడే అరెస్టుచేయించి వుందును !

చూడండి, ఆ ముడులు కట్టిన జడలు !
ఆ సుడులు చుట్టిన ఒడలు !
వాటి నిండా ఎక్కడెక్కడి ధూళిదూగరో !
ఎవ ళ్ళెవళ్ళ బుగ్గి బూడిదో !

ఈ ఒంటెద్దు వ్యవసాయం గాడు
మింగడానికి మెతు కైనా లేనివాడు
కడుపూ, కన్నూ నకనక మండుతున్నా

ఎదటి దుకాణం నుంచి ఒక్క కబళం
లాక్కుతినడ మైనా చేతకాని వాడు -
వీడికి వెంట నాలుగు కుక్కలు కూడానా ?

అరె-అటు వెళ్ళకండి ?
కరుస్తై !
వాడిలాగా అవి కూడ
ఎప్పుడూ మత్తెక్కి వుంటై !

వీడు చచ్చు హరిజనుడే కాదు -
పచ్చి గిరిజనుడు కూడ !

వీడు మారకపోతే - పోయె -
మారుతున్న సమాజాన్ని కూడ
తన కేసీ మార్చుకొంటున్న
పరమ ధూర్తుడు వీడు !

ఇప్పటికే మీరు గుర్తించి వుంటారు -
ఈనాటి నవ నాగరిక
అత్యాధునిక హిప్పీ కుంక లందరికీ
వీడే ఆది పురుషుడు కా దంటారా ?

ఇంతకూ –

ఈ దెస మాలిన దిసమొలవాడు
ఈ అంటరాని అవర్ణ భిక్షాందేహి గాడు
ఈ సంప త్కులీన సవర్ణ వీధి కెందు కొచ్చినట్టు ?

వీడి కెన్ని రిజర్వేషనులు కల్పించినా
ఎంత సానుభూతితో రాసుకు తిరిగినా
ఎన్ని చట్టాల రాజ్యాంగ రథాలపై వీణ్ని
కాస్త ముందుకు తోలుకుపోదా మనుకొన్నా
వీడు ఒక్క అడుగైనా
ముందుకు కదలడు !

వీడికి –
తన జీర్ణాంధ తమస్సే
పూర్ణేందు శ్రేయస్సు
వీడి గతి ఇంతే –
వీడు పట్టి మారని వాడు !

❋ ❋ ❋

50. మేం ఆధునికులం

ముందుకు పదం డంటూ వెనకనుంచి తరుముతాం
ముందుకు పోయేవాళ్ళను ద్రోహు లంటూ చంపుతాం
ఇందిరతో కలిసి సోషలిజం ప్రకటిస్తాం
హిరణ్యాక్షుడు ఒడిలో దూరి దాక్కుంటాం !
మేం ఆధునికులం !

ఎక్కడి కయ్యా ఆ పరు గంటే, ఏమో – ఎరగం !
వేగాన్ని సృష్టించాం, వెంటబడి ఒగురుస్తున్నాం !
యంత్రాన్ని నిర్మించాం, అందులో పడి నలుగుతున్నాం
అణువును పగలగొట్టాం, దానితో చస్తున్నాం ?
మేం ఆధునికులం !

"ఈశావాస్య మిదం జగ" త్తంటాం
చీకటి గుడుల్లో అతణ్ణి బంధించేస్తాం
మానవ సేవే మాధవ సే వంటాం
అందుకని మమ్మే సేవించం డంటాం !
మేం ఆధునికులం !

ఇంట్లో పని ముట్టుకోం, వంట జోలికే పోం
ఇంటి నౌకరూ, బైటి నౌకరూ అన్నీ భర్తే అంటాం
సిల్కులు సింగారిస్తాం, చివరికి పిల్లల్నయినా కనం
బుర్రకు తాళం వేస్తాం, నోటికి సెలవే ఇవ్వం !
మేం ఆధునికులం !

రోజుకు రెం డాటలు సినిమా చూస్తాం,
దేవుడి పటాలు చించి, ఆప్రేములు తారలకు పెడతాం
రేడియో వుంటే వింటాం, పేపరు దొరికితే చదువుతాం
రెడీగా వుంటాం, ఎక్కడికో చెప్పలేం
మేం ఆధునికులం !

బిచ్చగాడి క్కాని ఇవ్వం, కుబేరుడికి విందులు గుడుపుతాం
సంసారాలకు నిప్పెడతాం, చుట్టూ చేరి చలికాగుతాం
స్వచ్ఛమైన శీలంపై సిరాబుడ్లు దిమ్మరిస్తాం
ఒంటరిగా ఆడది పోతుంటే కోతులమై పోతాం
మేం ఆధునికులం !

తిండి లేదని అఘోరిస్తాం, కాళ్ళకు మొక్కుతాం
తిన్న ఇంటి వాసాలే లెక్కెడతాం
తెలియని దెల్లా వాగుతాం, తెలిసిన వాళ్ళ నోరు మూయిస్తాం
బాజా భజంత్రీలతో ఊరేగుతాం
మేం ఆధునికులం !

అన్నం సున్నం ఒకటే – పరబ్రహ్మ అంటాం
అన్నం మేం తిని, సున్నం ఇతర్లకు వొదిలి పెడతాం
పని చెయ్యం, చేసేవాళ్ళపై స్వారీ చేస్తాం
మెదడును డిస్మిస్‌చేసి, నోరెట్టుకు బ్రతుకుతాం
మేం ఆధునికులం !

ఇంట్లో కంపు కొడతాం, బైట గుబాళిస్తాం
హృదయాన్ని ఎండగడతాం, శరీరాన్ని మేపుతాం
బుద్ధిని బహిష్కరిస్తాం ! దురాశకు డిస్నర్లిస్తాం
స్వార్థాలకు పతాకలు కట్టి ఎగరేస్తాం
మేం ఆధునికులం !

పనికొచ్చే క్రొత్తవాడితో స్నేహం చేస్తాం
పని తీరిన పాత స్నేహితుణ్ణి తరిమి కొడతాం
ఎక్కడైనా మంచి జరిగితే అది మాదే నంటాం
అతణ్ణి ప్రెసిడెంటు చేసింది మావోటే నంటాం,
మేం ఆధునికులం !

వేదిక లెక్కుతాం, వాగ్దానాలు వర్షిస్తాం
కులతత్వాన్ని ఖండిస్తాం, సమత్వాన్ని ప్రకటిస్తాం
మీరు మేమూ అంతా ఒకటే నంటాం
మా గదిలో దూరి మేం మడిగట్టుకొంటాం !
మేం ఆధునికులం !

పిల్లల్ని కంటాం, వాళ్ళని వేలం వేసి అమ్ముకొంటాం
మానవుల్ని తినేస్తాం, మృగాల కోసం కంట నీ రెడతాం
నడివీధిలో చట్టాలు పుక్కిట పడతాం
సందుకు మళ్ళి ఉమ్మేసేస్తాం,
మేం ఆధునికులం !

పదిలక్షల పని వుందని లెక్క కడతాం
పాతిక లక్షల వరకూ టెండరు పెడతాం
ఐదు లక్షలే చివరికి ఖర్చుచేస్తాం
అబద్ధాలతో ప్రాజెక్టులు కట్టేస్తాం
మేం ఆధునికులం !

మా క్కనిపించవు పట్నాల్లో మురికి పేటలు
మాకు వినిపించవు పల్లెల్లో పేదల యేడ్పులు
మేం పైకే చూస్తుంటాం స్పుత్నిక్కుల్ని
రేడియోల్లో వింటుంటాం బుల్విక్కుల్ని
మేం ఆధునికులం !

కాకుల్ని కొడుతుంటాం, గెద్దలకి వేస్తుంటాం
మా కోడిపిల్లలు తన్నుకు పోబడుతుంటే ఏడుస్తుంటాం
గతం నుంచి నేర్చుకోం, భవిష్యత్తు ఆలోచించం
కళ్ళు మూసుక దూకుతాం, కంచెల్లో పడతాం
మేం ఆధునికులం !

ప్రచార సాధనాల్ని గుప్పిట్లో పెట్టుకొంటాం
మా డబ్బా మేమే కొట్టుకొంటాం
వీణాలు గీణాలు వేట్నీ వినిపించనివ్వం
మే మే దేవతలం, మీరే మా కవ్వం
మేం ఆధునికులం !

కుర్ర వాళ్ళ వీక్నెస్‌ని ఇట్టే పసిగడతాం
వాళ్ళ కేరక్టర్‌ని ఖూనీజేసి గోరి కడతాం
ఆ గోరీపై మా బాక్సాఫీసు పెడతాం
ఏడ్చే తల్లిదండ్రులికి విరాళాలు దయచేస్తాం
మేం ఆధునికులం !

జీతాలు పెంచా లంటాం, బళ్ళో చదువులు చెప్పం
ట్యూషన్లకు ఇంటికి రమ్మంటాం, వాళ్ళకే మార్కులు వేస్తాం
స్టాండర్డు తగ్గిం దంటూ మేమే గోలచేస్తాం
తప్పంతా రాజకీయ పార్టీలపై తోసేస్తాం
మేం ఆధునికులం !

వెన్నకాచిన నెయ్యంటాం, డాల్డా తూచేస్తాం
బియ్యంలో సన్నరాళ్ళు కలిపి అమ్మేస్తాం
కోట్లు గడిస్తాం కొబ్బరి కాయ కొట్టేస్తాం !
కోటి పాపా లొక కానీ ధర్మంతో చెల్లుపెట్టేస్తాం !
మేం ఆధునికులం !

మేం వెనక్కి నడిచినా అది పురోగమనమే,
ఇతర్లు ముందుకు దూకినా అది తిరోగమనమే,
ఉడికీ ఉడకని మెతుకులు వడ్డిస్తాం
అదేదో అధివాస్తవిక విందంటాం !
మేం ఆధునికులం !

నిరుద్యోగి, వీధి మనిషి, బిచ్చగాడు, తిరుగుబోతు
వీళ్ళనే స్టాండర్డుగా తీస్కొంటాం
తక్కిన వాళ్ళెవళ్ళూ ప్రజలే కాదంటాం
మొత్తం సమాజాన్నే వీళ్ళ స్థాయికి దింపేస్తాం
మేం ఆధునికులం !

నవ్వులో ఏడ్పును, ఏడ్పులో నవ్వును నటిస్తాం
మనసులోని రొచ్చుకు మచ్చుసెంట్లు పూస్తాం,
మా వంకలను కళ లంటాం, మీ కళ్లకు వంకలు పెడతాం
అధికార్లకు మా కార్లే సరస్వతులని నమ్మిస్తాం
మేం ఆధునికులం !

కాలేజీ విద్యార్థే మాకు నాయకుడు
చదువు పూర్తి చేసిన వాడెల్లా బడ్డు వినాయకుడు
ఉద్యోగం సంపాదించిన వాడొక బానిస కుక్క
ముప్పై దాటిన వాడు ముసలి నక్క
మేం ఆధునికులం !

ఎదురు పార్టీ వాళ్ళు ఆడే దంతా జూదం
మా పార్టీ ఆమోదిస్తేనే అది వేదం ,
మేం ఎలా చచ్చినా అది పెళ్ళే
ఇతర్లు ఎంత బ్రతికినా అది చావే !
మేం ఆధునికులం !

బ్రతిమాలి రైలెక్కుతాం, వెనకవాళ్ళని ఎక్కనివ్వం !
ఏడ్చి చోటు గుంజుకొంటాం, మరొకళ్ళకి చోటివ్వం !
లంచం పేరిట ఇతర్లని పట్టిస్తాం
అందుకు బహుమానాలు మేం పుచ్చు కొంటాం !
మేం ఆధునికులం !

❋ ❋ ❋

51. నరవిషం

నవ యువకుల నీతిని పూడ్చి కట్టిన సమాధులపై
బాక్సాఫీసులు పెట్టుకొంటున్న ప్రభూ !
సంపెంగ మొగ్గలపై కెగదోలి, తుమ్మెద నిసుగుల్ని
అకాలాగ్నికి బలిపెడుతున్న ప్రభూ !

ఎడమ చేత గుండెల్ని వేపుడు చేసి
కుడిచేత మెదడుకు తినిపిస్తున్న ప్రభూ !
చర్మాన్ని వొలిచి బుష్ కోట్లు కుట్టి
నెతుర్తు కళేబరాలకు అమ్ముతున్న ప్రభూ!

అమృతాన్ని నిషేధించి, హాలాహలం త్రాగించి
పెండ్లిపాడెపై దక్షిణ మూటగట్టుకొంటున్న ప్రభూ !
నాగరికతా కత్తితో నాడుల్ని నారతీసి
నమ్మించి గొంతు కురితాళ్ళు పేనుతున్న ప్రభూ !

నీ మెవరివో తెలియని ఓ ప్రభూ !
మానవుని ప్రగతి పథం ఇదేనా ? ప్రభూ !

అయ్యో –
ఎవర్ని నేను ప్రభు వంటున్నది ?

ఎవరితో నేను మొర పెట్టుకొంటున్నది ?
నా మనస్సులోని అభిలాషకు
నేనే ఒక రూపం కల్పించుకొని,
దానిని విగ్రహంగా చెక్కుకొని
వీధి మొగలో నిలుపుకొని
దానినేనా నేను ప్రభు వంటున్నది ?

అది నేనే కాదా ?
నాకు నేనే ప్రభువునా ?
అయ్యో - ఈ గోలంతా
నన్ను గురించి నేను
నాతో మొర పెట్టుకొంటున్న దేనా ?

అయ్యో -
మానవ ప్రగతి పథం నిండా
పచ్చి విషం కక్కుతున్న వాణ్ని
మానవు ణ్నాయిన నేనేనా ?

❋ ❋ ❋

52. సృష్టికర్తనే మార్చాలి

కర్మ సాక్షి నిద్రపోయాడు !
అతని కను రెప్పల దుప్పటి కింద
జీవజ్యోతి ముడుచుకు పడుకొన్నది !

నిదరలో మున్గి, కలలలో తేలే మానవులు
ఇక స్వర్గంగ తీరాలు చేరి, అమృత తీర్థాలలో
సరిగంగ స్నానాలు చెయ్యవలసి వుంది !

కాని– ఇంతవరకు ఎవరూ రాలేదు !
ఎందుకు రాలేదు ?
ఎవరూ నిద్ర పోవడం లేదా ?
నిద్ర పోయినా–కలలు కనడం లేదా ?
కలలు కనినా–అవి స్వర్గం దాకా లేవడం లేదా ?

ఆలోచనలు తారాస్థాయికి చేరినై
తారా పథం ముఖంలో మబ్బులు క్రమ్మినై ?

ఎలా వున్నారు మానవులు ?
ఏమై పోయినై వాళ్ళ కలలు ?

వంగి చూచింది నింగి
వాంతి చేసుకొన్నది వొళ్ళు కుంగి !
బాధతో తల నరాలు
భగ్గు భగ్గు మనసాగినై ,
ఉల్లంలోని ఆవేదనలు
ఉరుముడం మొద లిడినై !

పూరి గుడిసెల్లోని కూలీలు
అలసి పోయి పడివున్నారు !
వాళ్ళ కలలు -
దోమలతో దెబ్బలాడుతున్నై
కుక్కల్ని ఘెరావో చేస్తున్నై
బోర్లించి వున్న కూటి కుండలపై కూర్చుని
ఎలకలపై కర్ఫ్యూ వుత్తరువులు జారీచేస్తున్నై ?

మధ్య తరగతి సామాన్యుల కలలు -
గ్రామం పోలిమేర పుంతల్లో
ఉద్యోగాలు వెతుక్కొంటున్నై
అధికారుల బంగారు పాదుకలను

అశ్రు జలంతో అభిషేకిస్తున్నై
వయసొచ్చిన ఆడపిల్లల్ని భరించలేక
వరకట్నాల మొసళ్ళకు వదిలేస్తున్నై !

ప్రజానాయకుల పద్మవ్యూహాలలో చిక్కుకొని
ఎడాపెడా పోరాడుతున్నై,
ఆడంబరాల ముళ్ళకంచెలపై పడి
ఆత్మ వస్త్రాలను చింపుకొంటున్నై !

సమాజం నెత్తిమీద
కొలువు తీర్చిన నయా కోటీశ్వరుల కలలు -
క్రింద వున్న ఆల్సేషియన్ కుక్కల చెవుల్లో
విశ్వాస ధర్మం ఉపదేశిస్తున్నై !
ఆ కుక్కలు నిద్రపోతుంటే
తామే మేల్కొని వాటి స్థానంలో కూర్చున్నై !

కాకుల్ని కొట్టి గద్దలకు వేస్తూ
గద్దల్ని కొట్టి రాబందులకు వేస్తూ
రాబందుల్ని కొట్టగల ఒక బంధువు కోసం
ఎన్నికల ప్రచారపు రిహార్సల్సు వేసుకొంటున్నై !

ప్రజా నాయకుల కలలు
ప్రజల నుంచి పారిపోయి
ప్రధాన మంత్రి ప్రత్యేక ఫైళ్ళలో దూరి
ఊపిరాడక కొట్టుకొంటున్నై !

సాక్షాత్తు గురుదేవు లైన టీచర్ల కలలు
జీతం రాళ్ళు లెక్కచూచుకొంటున్నై ;
భావి పౌరులైన విద్యార్థుల కలలు
బస్సులపై రాళ్ళు విసురుతున్నై !
బుచ్చెమ్మ కాలేజీ చౌరస్తాలో
పిచ్చెక్కి తిరుగుతున్నై !

ఎందరో మహానుభావులు ,
అందరికీ కల లున్నై !
ఉన్న దురదృష్టం ఏమి టంటే
అందులో ఒక్కదానికీ రెక్కలు లేవు !

తమ ఆశలే తముకు సంకెళ్ళు కొందరికి,
ఆశలకు దురాశలు గుదిబండలు కొందరికి !
ఇం కెక్కడి స్వర్గంగ తీరాలు ?
ఇం కెక్కడి సరిగంగ స్నానాలు ?

భౌతిక శరీరం ఎలాగూ మట్టే !
ఆకాశాన్ని అంటే శక్తి ఆత్మకు లేకపోతే
స్వప్నాలకు కూడా స్వర్గసుఖం కరువైతే
ఇంకా ఎందుకు బ్రతుకుతున్నట్టు మానవుడు !

పూరి గుడిసెల్ని సృష్టించింది మేడ లైతే
మేడల్ని నిర్మించింది పూరి గుడిసెలే !
స్వార్థానికి అమాయకత్వం బలి
అమాయకత్వానికి స్వార్థం పులి !

గుడ్లురిమి చూచింది నాకం
కుంభ వృష్టిలో మునిగింది లోకం !

పూరి గుడిసెలు పడవల్లా లేచినై
కలలతో పాటు కడలి పాలైనై !
అమాయకత్వం అట్ట బొమ్మలా
పీసుగు పెంటల్లో కలిసిపోయింది.

పండిన స్వార్థం లాంటి మే డొకటి
పగిలి ప్రక్కకు కూలిపోయింది,
దాని కింద తల దాచుకొంటున్న ఒక పూరి

గుడిసెకు –
రెండో ఆట సినీమా బృందావనం నుంచి
అందాల పాపతో పందాలు వేసుకొంటున్న
ఒక పడుచు జంటను ఎక్కించుకొని
వాళ్ళ ఇంటి నందనంలో క్షేమంగా దింపేసి
తడిసి ముద్ద అయి, చలితో ఆకలితో వణుకుతూ వచ్చి
ఆ గుడిసెలో దూరి, తన పాపను హత్తుకొని,
తన ప్రేయసి కాసిన అంబలిని
అమృతంలా అందుకొంటున్న
ఆ రిక్షా వాలాకు –
అతడి ప్రాణ ప్రియకు–వాళ్ళ పాపకు
అదే జీవ సమాధి అయింది !

అలా చచ్చిపోయిన ఆ కుటుంబం సమష్టి ఆత్మ
అద్వైత సిద్ధిలా లేచి

వియద్గంగా తీరం చేరి నప్పుడు –
మానవుణ్ని మార్చగలిగా ననుకొన్న దివి
పగ ఉన్నచోట తాను కొట్టిన దెబ్బ
భక్తి వున్న చోట తగలడం చూచి
భోరున ఏడ్చింది ?

మేడ కూలినా
ప్రమాదం గుడిసె కేనా ?
తప్పు యజమాని దైనా
శిక్ష బానిస కేనా ?
మార్చ వలసింది సృష్టిని కాదా ?
అసలు సృష్టి కర్తనే మార్చవలసి వున్నదా ?

దివి ఏడ్చే కొలదీ
భువి విలయంలో కొట్టుకు పోసాగింది ?
కర్మ సాక్షి మళ్ళీ నిద్ర లేచే సరికి
జీవ జ్యోతి ఇంకా పండుకొనే వుంది ?

❋ ❋ ❋

53. వాల్మీకి వనిత అయివుంటే

వాల్మీకి వనిత అయి వుంటే
వనితకు ఆత్మ ఘనతే వుంటే -

శతరథిక అనే మహారాణికి
ముచ్చటగా ముగ్గురు భర్తలు !

ఆ ముగ్గురు భర్తలూ మహారథులు
మూడు లోకాలకూ మొనగాళ్ళు !

అయినా -
మహారాణికి సంతానం లేదు !

సామాన్య మానవ సంతానం చచ్చు గొర్రెలు,
రాజవంశపు బిడ్డ వాటిని పాలించే తోడేలు !
తోడేలు పుట్టలే దని గొర్రెల మందకు బెంగ !

శతరథిక చేసింది పుత్రి కామేష్టి,
పంచింది భర్తలకు రసాయన పుష్టి,
పుట్టారు సీత, ఊర్మిళ, మాండవి, శ్రుతకీర్తి !

శ్రీరామ స్వయంవరం, సీత శివధనుస్సును విరవడం
వంటి ఆ తర్వాత దంతా మామూలు కథే !
సీత పట్టాభిషేకం వనవాసం అయింది
శ్రీరాముణ్ని మండోదరి ఎత్తుక పోయింది.
సీత లంకకు వెళ్ళింది, మండోదరిని ఓడించింది !

అయితే–శ్రీరాము డెక్కడ ?
అశోక వనిలో కూర్చుని వున్నాడా ? లేడు !

అరణ్యా వాసం, అన్వేషణ క్లేశం
యుద్ధ విన్యాసంతో సహా అంతా
మగిసిం దయ్యా ! ప్రియతమా ! రామా,
మండోదరిని చంపా నని కోపమా ?
అలాంటి పదారువేలమంది నిస్తా, ఇటు రమ్మా ?

ఒక్క సీతే కాదు, స్త్రీజాతే అంత ,
ప్రతి వనితా పతివ్రతే, మినీ జగన్మాతే !
పుష్పం స్థిత ప్రజ్ఞ, తుమ్మెదే తిరుగుబోతు,
చంచలముల్ మగవాండ్ర చిత్తముల్ !

శ్రీరాముడు వచ్చాడు సిగ్గు నటిస్తూ ,
ప్రణ మిల్లాడు శ్రీసీత పాదపద్మాలకు !

అగ్ని పరీక్ష లక్కర్లేదు, ఆత్మకు పరమాత్మే సాక్ష్యం,
లేవయ్యా, రామా ! నీవే నా పరమ లక్ష్యం !

పునస్సమాగమం, సీతా పట్టాభిషేకం,
అంతటితో రామాయణం సమాప్తం !
ఉత్తర కాండ లేదు, రాముణ్ని సీత అనుమానించదు,
లోకం అనుమానించినా, ఆమె లెక్కచెయ్యదు.

* * *

54. రసాద్వైతం

కర్మకాండే సమస్తమూ అయిన కర్మిష్ఠికి
కర్మాద్వైతం ఉంది
చిత్తం దైవాయత్తమైన భక్తుడికి
విశిష్టాద్వైతం ఉంది.

శుభస్నేహ పరమధర్మియైన భావుకుడికి
శుద్ధా ద్వైతం ఉంది
అప్రతిహత యోగస్థిరుడైన జ్ఞానికి
అద్వైతమే ఉంది.

జీవేశ్వర పరమైక్యం కోసం ప్రతి జీవికీ
త్రోవేదో ఒక టుంది ?
శ్రీ కైవల్యం చెందే మార్గం – మరి
నీకూ, నాకూ ఏముంది ?

ఆత్మ ప్రియా ! ఎందుకు నీ కా జిజ్ఞాస ?
ఆనం దావధినే పై కొన్నది నీ ధ్యాస !
పారవశ్యమే నీ పద మంజీర స్పందనమో ?

పారమ్యం ఒక రంగప్రూజ మాత్రమేనో నీ కేళికి ?
నా ఇచ్చా స్పందన సౌందర్య పథం నీవు
నీ ఐశ్వర్య కళా ప్రదర్శన రథం నేను !
రసానంద బ్రాహ్మీ బ్రహ్మలమే మనం
బ్రహ్మానంద విహార వనీ సబ్రహ్మచారులం !

మనకే ఏదీ లేకపోతే –
మహిలోనే ఎవరికి ఏముంది ?
నిజానికి – మనమే లేకపోతే
జగాలకు స్థితే ఉంటుందా ?

నీవూ, నేనూ – అంటే ?
నీవూ, నేనూ మాత్రమేనా ?
అసితా, అస్మితా మాత్రమేనా ?
అవధీభూత ప్రాణతరంగం మాత్రమేనా ?

ఈ పరమ ప్రకృతి కంతకూ ప్రతినిధివి నీవు,
నీ పమిటె కొంగుకు వేసుకున్న ముడిని నేను ?
ముడిలో ఏముంది వట్టి శూన్యం అంటావో ?
ముడినే కల జీవన మధు
పర్యంకం కనుగోవో ?

ముడిని త్రెంచి, భువినే విలయంలో
ముంచే యత్నం తత్త్వ జ్ఞానిది !
ముడిపై నీవూ, ముడిపడి నేనూ
మురియడమే రస నైరంతర్యం !

అదిగో, వసంత పూర్ణానందం – పై శాఖి !
ఇదిగో, శరన్నవోజో జీవన ధార – శారద !
నయ నానందంగా నర్తిస్తున్నది రసవ చ్ఛిత్ర,
నవరసాలు వర్షిస్తున్నది అభిజి ద్వీణ!

ఆ నృత్యానికి ఈ గానం !
ఈ గానానికి ఆ నృత్యం !

చారుకేశి రాగంలో రస రమ
స్వర్ణ రాశుల్ని పండిస్తున్నది ?
తెలుగు పొలాల్లో కామధేనువై
దివ్య దుగ్ధాలు చేపుతున్నది !
ఆనందానికి చన్ను కుడుపుతూ
అపరాజిత వెన్నెల కాస్తున్నది !

రస కేదారం ఇటు, ఆనందోద్యానం అటు !
రస పరిపుష్టి ఇది, రాగ సంతుష్టి అది !

అటు ఆరూ, ఇటు ఆరూ కల పూర్ణిమలే
రథాంగాలై సాగే నిత్యాభ్యుదయ రథంలో
సర్వ విశ్వచైతన్య బిందువే తానై, తానే
సహస్రారమై వికసించే, ముకుళించే మూర్తికి
ఇటు నాదం – అటు కళ !
ఇటు నీవు – అటు నేను ?

రెండు కొసలలో రెండు గుండెలం మనం,
గుండెలు రెండూ ఒకే గుండె కాగలం !
ఏక హృదయ సంసిద్ధే రసాద్వైతం !
లోక హృదయ సంబుద్ధే దాని తత్త్వం !

అర్థం కావడం లేదా నీకు ?
అర్థం కావడానికి – అసలు వింటున్నావా నీవు ?
నా దంతా ఒక వ్యర్థ వేదాంత ఘోషేనా ?
నాదానికి రొదలూ, నా దానికి వ్యథలూ నా ?

ఓహో , ఎవరీ అపూర్వానంద రస్సైందవి ?
ఉమా రమా పరమైశ్వర్య కళాదేవి ?
నా కౌగిట్లో, నా దేహంలో, నా హృదయంలో
నా రసాద్వైత రమ్యతకే ఒక ప్రమాణమై
పరవశించి ఉన్నావా నీవు ?
పరమ రసాద్వైతానివే నా నీవు !
అయితే –
అమృత యోగమై నాలో పొంగి
ఆనంద ధారవై విహరించు !

* * *

55. మళ్ళీ ఒక ఉగాది

అంధకారం అగాధంలో ఏదో ఒరపు
ఆకాశం మస్తిష్కంలో ఏదో మెరుపు !
రోదసీ మనో మేఖలపై ఏదో జలజల
నిశా మూర్తి ఆశారేఖలపై ఏదో గలగల !

పురుష సమాధి చెదిరింది
ప్రకృతి స్వప్నం కరిగింది,
రిరం సా చిదంబరం
దిగంబరం అయింది !

చీకటి చిక్కం చించుకొని
బైటపడా లన్న ఏదో గిజగిజ !
లింగోద్భవ పుణ్యా క్షణం
బాణంలా దూసుకు పోయిన అజ !

ఉద్యమం వెల్లి విరిసింది
విప్లవం ముంచెత్తింది,
స్వాతంత్ర్య మహా సమరాంగణంలో
స్వప్రయోజన కామ దహనం జరిగింది !

ధనుర్భంగంలా శిశిర భంగం
సీతారామంలా చిత్రా సుధాకరం ,
ఆకులు రాలుతున్నె జిలజిల
చీకట్లు కొట్టుకుంటున్నై గిలగిల

అంతలో మేఘం ఉరిమింది
మళ్ళీ చీకటి కమ్మింది !
సర్వజన శ్రేయ స్సర్వోదయ నిమిషంలో
స్వార్థం వడగళ్ళతో మొత్తింది !

రాజ్యాలు పోయిన పగటి దర్జాలు
చీకటి కన్నాలలోనే కిరీటాలు పెట్టుకొన్నై !
కనకపు సింహాసనాలపై చేరిన శునకాలతో
సృగాలాలకు సహకారాలు కుదిరినై !

భూదేవి గగ్గో లెత్తింది,
జీవధర్మం తిరగ బడింది,
ఊళ్ళు పంచుకొన్న చీకటి బజార్ల
దొంగాటకం గంగలో కలిసింది !

అహోబిలం గుండెల గుబురుల్లో
కుహూ కూహూ ప్రణయ కూజితం !

దివి భువుల ఒడళ్ళ నిండా
అరుణోదయ శ్రీ వసంతం !

ఫాల్గున అమావస్య గర్భం ఫలించింది
చైత్ర శుద్ధ పాడ్యమీ బాల ఉదయించింది !
మహానంది కామధేనువు పొదుగులో
మధు మహార్ణవం పొంగింది !

సనాతను డైన మహాదేవుడి చుట్టూ
ఆధునాతన అయిన వసంతరమ నృత్యం !
ఉషస్సు నుంచి మళ్ళీ ఉషస్సుకు వస్తూ
ఎంతో తమస్సును ఉత్తరించిన ఔద్ధత్యం

మృత్యువు నుంచి జీవం కురిసింది
అమావశ్య నుంచి నెలవంక మొలిచింది,
షడ్వర్గ యాతన నుంచి షడ్రసోపేతంగా
మళ్ళీ ఒక ఉగాది విరిసింది !

* * *

56. నా పురోగమనం

సరస్వతి సేవలో పడి
పువ్వులూ, పళ్ళూ ఏరుకొంటూ
కొండల్లో, కోనల్లో
అడవుల్లో , పడవల్లో
అలా-అలా-
సాగిపోతున్న వాణ్ని నేను !

ఎక్కడికి, ఎంతదూరం, ఎందుకు
అ నేం లేదు !
నా క వేం లేవు !

ఎక్కడ ఏ పిన్న పువ్వు వికసించినా
తుంచి సరస్వతి పాదాలపై వుంచుతాను,
ఎక్కడ ఏ చిన్న పండు ఫలించినా
అందుకొని శివుడి కంచంలో పెడతాను !

కొండల్లో గుండెలు అవిసి నప్పుడు
కోనల్లో ఎలనీరు దొరుకు తుంది ,
అడవుల్లో ఆ పత్తులు తరిమి నప్పుడు
పడవల్లో పై తీరం అందుతుంది.

నా సుఖాలూ, సంతోషాలూ, గౌరవాలూ,
సమస్తమూ సరస్వతీ ప్రీత్యర్థం !
నా కష్టాలూ, నష్టాలూ, దురదృష్టాలూ
అన్నీ శివార్పణం !

ఇంతకూ -
శివు డంటే నేనే, నా లోని లీల !
సరస్వతీ నేనే, నా లోని కీల !

నన్ను నేనే ఆరాధించుకొంటూ
ఎక్కడికి పోతున్నాను ?
ఎక్కడికి ? ఎక్కడి నుంచి ?
మేం విడిపోయిన దగ్గర నుంచి,
మేం తిరిగి కలుసుకునే దాకా !

❋ ❋ ❋

57. టుమ్రీలు

బలం కలవాడు పులి,
తెలివి కలవాడు నక్క,
ఈ ఇరు వర్గాలకూ ఆహారంగా
బ్రతుకుతున్న మూర్ఖులు గొర్రెలు !

2

నాలుగు వర్ణా లన్నది హిందూయిజం,
రెండు వర్గా లన్నది కమ్యూనిజం,
ఈ వర్ణ విభజనా, వర్గ విభజనా చేసింది
పులీ నక్కా యిజం !

3

కర్మ సూత్రంపై విశ్వాసం ,
చచ్చిన అవతారాల పట్ల భక్తి,
పులికి పాదసేవ, నక్కకు దాసోహం -
గొర్రెల కివే మోక్ష మార్గాలు !

4

వేదయుగం మనిషికీ, నేటి మనిషికీ
స్వభావంలో తేడా ఏ ముంది ?
నా డెంతో, నేడూ అంతే -
అదే పులి ! అదే నక్క ! అవే గొర్రెలు !

5

మనిషి గుణం మారడం లేదు
కారణం మతం !
మనిషి మెదడు పెరగడం లేదు
కారణం భక్తి !

6

ప్రార్థనలు, భజనలు అన్నీ
వట్టి శవ జాగరాలు !
మతమూ, భక్తీ నశించకుండా
ప్రగతి లేదు మనిషికి !

7

మతం–అది ఏ మత మైనా సరే -
పులీ, నక్కా కలిసి పన్నిన వల !
భక్తి–ఇది ఏ దేవుడి మీది దైనా సరే -
గొర్రెల కోసం పెట్టిన ఎర !

8

లోకంలో నే డున్న దుస్థితి కంతకూ
గొర్రెల బుద్ధి హీనతే కారణం !
అందుకే, హెచ్చరిస్తున్నాను, వినండి !
ఓ, గొర్రె సోదరుల్లారా ! కళ్ళు తెరవండి !

9

వద్దు మతం, వద్దు మతబోధలు
వద్దు భక్తి, వద్దు భజనలు !
ఏది పులో, ఏది నక్కో కనిపెట్టండి ?
మనశ్శక్తిని పెంచుకొని మనుషులుగా బ్రతకండి !

10

రావణాసురుడు చచ్చా డన్నారు ;
దుర్మార్గుడు అన్నారు ప్రజలు !
రావణాసురుడు బ్రతికా డన్నారు,
ధర్మ ప్రభువు అన్నారు అదే ప్రజలు !

11

సత్యం, అహింస, త్యాగం–వీటితో
గొర్రెల్ని ఉద్ధరిస్తా నన్నాడు క్రైస్తు !
నేనూ ఉద్ధరిస్తా నన్నాడు గాంధీ !
గొర్రెలు మాత్రం బుచ్చెర్లను ఉద్ధరిస్తున్నై !

12

ఇంటి గుట్టు పొక్కే రావణుడు చచ్చాడు,
అబద్ధాన్ని నమ్మే ద్రోణుడు చచ్చాడు,
రాజకీయ రంగంలో ఎవణ్నీ నమ్మకు –
అతడు తమ్ముడైనా సరే, శిష్యుడైనా సరే !

13

బలహీనులూ, మూర్ఖులూ, పిరికివాళ్లూ –
నాడూ, నేడూ, ఏ నాడూ గొర్రెలే !
గొర్రెల్ని నమ్ముకొని ఏ పనీ చెయ్యకు
అవి డబ్బుకు అమ్ముడు పోయే సరుకు !

14

దైవం, దెయ్యం, అదృష్టం, కర్మ ,
అదేదైనా–నీలోదే, బైటిది కాదు !
నీ మెదడు జబ్బుకు గల కాంతి నైశిత్యమే
నీ జీవిత సాఫల్యంలోని శాంతి వైశిష్ట్యం !

15

ఏది అందం ? ఏది ఆనందం ?
నీ కన్నును ఆకర్షించింది అందం,
నీ మనస్సును ఆకట్టుకొన్నది ఆనందం !
ఆ రెండూ కలిసింది జీవిత రస పారమ్యం !

16

నా పుస్తకాల గది నిండా ఎలకలు !
నా ఒకొక్క పుస్తకమే ఎలకల పాలవుతూ వుంటే
చెమ్మగిల్లిన కళ్ళతో నే ననుకొంటుంటాను -
మనుషుల కంటె ఎలకలే రసగ్రహణ పారీణు లని !

17

మనిషి ఆలోచిస్తే జిత్తులమారి నక్క
ఉద్రేకపడితే ఆకలిగొన్న పులి
నిరాశకు లోనైతే పట్టి గొర్రె !
మరి-అతడు మనిషిగా వుండే దెప్పుడు ?

18

సామాన్య మానవుడికి పరమ శత్రువు ఎవరు ?
పదవుల వెంటబడే రాజకీయ నాయకుడు !
పాదసేవలు కోరే ఉన్నత మఠాధిపతి !
ఈ ఇద్దరినీ మించి-తనను తాను మరచిన తానే !

19

మానవ సమాజం ఒక రెండెడ్ల బండి
అందులో ఒకటి సంప్రదాయం ముసలెద్దు !
రెండోది అభ్యుదయం-పడుచు గిత్త,
ఫలితం-జీవచ్ఛవాలు, నక్కలు, రాబందులు !

20

జనరేషన్ గేప్ అంటే –
ముసలి గుర్రాల కునికిపాట్లు ,
పడుచు రౌతుల మిడిసిపాట్లు !
ఈ మధ్యలో పంటర్ల పాట్లు !

21

నీ మెదడు శక్తి ఎంత ఎక్కువ దైతే
అంత ఎక్కువ లోతుకు చూడ గలవు నీవు !
తపస్సుతో కాంతిని పెంచుకోనూ వచ్చు,
తమస్సులో శాంతిని ముంచుకోనూ వచ్చు !

22

ప్రతి మెదడూ ఒకో ట్రాన్సిస్టరు !
తలపును ఏ అల కొలికికి పెడితే
ఆ స్థాయిలో లభిస్తుంది భావమూ, ఆనందమూ !
ఆనందాన్ని బ్రహ్మాస్థాయిలో పట్టుకోనేది కళ !

23

గుడి – అది ఏ మతం వాళ్ళ గుడి అయినా
మేలుకొన్న మానవాత్మకు నిద్ర మాత్ర !
యుగాలుగా మనిషి పెరగక పోవడానికి కారణం
ఈ గుడ్డి గుడి మాత్రలే !

24

ఆనందం కోసం ఎప్పుడైనా ఒక పెగ్గు పుచ్చుకుంటే
ఆ తర్వాత ఒకటే తలనొప్పి అన్నాడొక మిత్రుడు !
ఆనందం కోసం మనిషి చేసే ప్రతి పనీ
ఆ తర్వాత తలనొప్పి కలిగించేదే !

25

ఒకో మనిషికి ఒకో కోరిక ఆత్మ అయివుంటుంది
దాన్ని తీర్చుకోవడంలోనే అతడికి ఆనందం వుంది !
కోరికను చంపుకొన్నవాడు మహాత్ముడే కావచ్చు
కోరికను తీర్చుకొన్నవాడే మహాశివుడు !

26

కోరికను చంపుకో మంటుంది ప్రతి మతమూ,
చంపుకోలేక చస్తున్నాడు ప్రతి మనిషీ !
అంతరాత్మకే గొంతెత్తి చెప్పే శక్తి వుంటే -
మధూ వధూ సేవకులే మహితాత్ములని చాటే దది !

27

మొన్న ఒక మహానాయకుడు మరణించాడు !
బ్రతికుండగా అతడి వీపున దూసిన కత్తులే
అతడి శవం మీద పెద్ద పెద్ద పూలగుత్తులైనై !
కపాల మోక్షం దాకా కనిపెట్టుకొని వున్నై !

28

ఆశలు చంపుకో అనే వాడు
ఆశ లుడిగిన వృద్ధుడు మాత్రమే -
అతడు హఠయోగ సిద్ధు డైనా సరే,
సోషలిస్టు బుద్ధు డైనా సరే !

29

శివు డుండేది శ్మశానంలో,
ప్రతి శ్మశానమూ ఒక శివాలయం !
ఒకో శ్మశానం ఒకో సోషలిస్టు రాజ్యం !
సర్వభూత సమతా వాద ప్రయోగ శాల !

30

గ్రీష్మంలో గొడుగులై, శీతంలో తొడుగులై
జోకొట్టే పూలచెట్ల నీడల్లో నిద్రించే
ఆ సమాధులు మా గుడిసెల కంటె సుభద్రం !
శివుడి రాజ్యరథం భారత రాజ్యాంగ రధితం !

31

అది మర్రో, మామిడో, పొన్నో, పొగడో -
ఏ చెట్టైనా ఒకటే–ముఖ్యం అది ఇచ్చే నీడ !
ముందు ఈ మండుటెండల నుంచి బ్రతికితే -
ఆ పైది పుష్ప ఫల మధు రసాస్వాద ప్రసక్తి !

32

ఆరిపోతున్న ఆ పాత కాష్ఠం పక్కనే
అగ్గి ముట్టించ బడుతోంది ఏదో కొత్తకాష్ఠం !
అదికదా అఖండ శివారాధన !
అదికదా అకాండ తాండవ ప్రదర్శన !

33

కల్లు కాంపౌండ్లు, పడుపు గృహాలు, సినీమాలు
అధికార పదవులకు ఎన్నికలు – ఇవీ
మానవ మూషికాలకు ఉప్పు చేప బోనులు !
ఋషి వాటికల్ని మురికి పేటలు చేస్తున్న అచ్చర వాసలు !

34

కమ్మని కంఠాలకు కన్నెవలపుల్ని ఎరగా గుచ్చి,
మగ సిరుల్ని బైటికి లాగి, గంపల కెత్తి,
సొమ్ము చేసుకొంటున్న చిత్రపరిశ్రమ –
కళా కేంద్రమా ? పచ్చి చేపల బజారు !

35

ఉత్తమ కళ, స్కాచ్ విస్కీ, భగవంతుడు
ఇవి మూడూ చాల ఖరీదైన భోగ వస్తువులు!
విలాస పురుషులకో, వీతరాగులకో తప్ప
సామాన్య ప్రజల కివి సర్పభోగాలు !

36

సుఖం, సౌందర్యం, ధనం, భోగం
అన్నీ కావాలి నాకు సమగ్రంగా !
తనువు క్షణ భంగుర మని తెలియక కాదు ,
ఆ క్షణ మైనా సార్ధకం కావా లనే కాంక్ష !

37

జీవితానికి పరమార్థం ఏమిటి ?
సుఖంగా జీవించడం,
సుఖం ఎక్కడ లభిస్తుంది ?
అది నీ వాంఛాసిద్ధిలో వుంది !

38

పువ్వులు, ముళ్ళు, గొర్రెలు, సింహాలు,
ఆకలి, అన్నం, ప్రేమ, విరోధం -
ప్రకృతిలోని అన్నీ బ్రతుకులోనూ వుంటై !
మందులు కోసం మతి పోగొట్టుకోకు !

39

ధనికుడు వోటర్లను కొంటాడు,
ప్రభుత్వం విద్యాధికుల్ని కొంటుంది
నిర్మాత కళాభిజ్ఞుల్ని కొంటాడు
ప్రజలు మాత్రం ఎప్పుడూ పరమ సన్యాసులే !

40

సెక్సుపాట లెందుకు పాడుతున్నా వంటే
శ్రోతలు కోరుతున్నా రంది అశరీర వాణి !
సెక్సే కోరతారు ఇస్తావా అంటే
నా కంతటి అదృష్టమా అంది మూగ గొంతుతో !

41

యువ వాణి – ఫిలిం రికార్డులు
భక్తి రంజని – ఫిలిం రికార్డులు
వివిధ భారతి – ఫిలిం రికార్డులు
పండగ ప్రత్యేకత – ఫిలిం రికార్డులు !

42

రామాయణాన్ని మరో భాషలో చెప్పేవాడు
అనుకర్తో, కథకుడో అవుతాడు,
వాల్మీకికి మెరగులు దిద్దడం
గొప్ప మేకప్ మన్ కావడం !

43

రాముడికి సూటూ, బూటూ తొడగవచ్చు,
కోతులికి కొమ్ములు పెట్టవచ్చు,
అవన్నీ తమాషాలు – రామాయణం కావు !
రామాయణం ఒక్కటే, వాల్మీకిది !

44

కాడపై పుష్పం వున్నంత వరకే
పోటీపడి మూగుతై తుమ్మెదలు,
అది వాడినాక – అవి ఎందుకు వస్తై ?
విసర్జిత నన్న ఏడ్పు కాడకు దేనికి ?

45

మానవ మన శ్శిఖరాలకు
ఎన్నో మెరుపు తీగలు ఒరుసుకు పోతుంటై,
అందులో మనం పట్టుకొనే వెన్ని !
నాటి పెంచుకొనే వెన్ని ?

46

ఎప్పుడు కలిగిన భావాన్ని
అప్పుడే అక్షరగతం చేసుకో !
ఎప్పుడు దొరిగిన అందాన్ని
అప్పుడే ఆనందంగా మార్చుకో !

47

ప్రేమంటే ఏమిటి ?
అది జీవిలోని ఈశ్వ రాంశ !
హృదయగత మైనప్పు డది ఆనందం,
ఆత్మగత మైనప్పుడు మోక్షం !

48

ఊపిరి సలపడానికి విక్సు,
ఉద్రేకం సడలడానికి సెక్సు !
భార్యాభర్తల సంసారం
ఈ రెంటి మధ్యా సివిక్సు !

49

ఎంత హోరుగా డ్రైవరు లారీ హారన్ను నొక్కినా
వినిపించుకోవు హద్దులేని బర్రెలు,
ఎంత జోరుగా నాయకుడు రక్త మాంసాలు మెక్కినా
కనిపెట్టలేవు బుద్ధిలేని గొర్రెలు !

50

పై కెక్కేసి నిచ్చెనను తోసెయ్యడం
ఏరు దాటి తెప్ప తగలెయ్యడం
దివాలాతీసి శ్రీమంతుడై పోవడం
కొత్తేం కాదు లోకానికి.

51

రాముడో, కృష్ణుడో, బుద్ధుడో, క్రైస్తో
మార్క్సో, మహాత్ముడో, అంబేద్కరో
ఒక్కొక్క మహాపురుషుడి జీవితం
ఒక్కొక్క కురుక్షేత్రం !

52

యశః పటహ భేరీ ఢక్కాదులు
లయజ్ఞానం కల ఎవరు కొట్టినా మోగుతై !
లలిత మనోజ్ఞ భావ స్పర్శకు తప్పు
కచ్ఛపి కాదు – కళావతి కూడ పలకదు.

53

పూల దండల పీఠాలపైకి
కాయగూరల గుదలాలు ఎగబడుతున్నై !
కమలాన్ని గద్దె దించి, కాలీఫ్లవరు
గౌరవ పదవులలో నెలకొంటున్నది ?

54

ఉపకారాన్ని జ్ఞాపకం పెట్టుకోడం కష్టం,
అపకారాన్ని సహించడమూ కష్టమే !
మానవుడి అహంకారం
నరకం కంటె భయంకరం !

55

ఆ తా డంత ఎత్తు మీద
ఆ గరిగమ్మల ముళ్ళ మీద
ఆ తపస్వి ! హఠ యోగా ?
మనలో మాట – అది రాబందు !

56

తెలుగు రాబందుకు సంస్కృతం ఏమిట్రా ?
రామ బంధు వండి, మాష్టారు !
అయితే - మాష్టారూ ! అది పీక్కొని
చచ్చిన గొడ్లను తింటుం దేమి టండీ ?

57

రాం బంధువుకి స్నేహితు డెవర్రా ?
నక్కండి ! నక్క !
రాజ బంధువుకి ?
కుక్కండి ? కుక్క !

58

భోజనం ముందు కూర్చున్నట్లు
పుస్తకం ముందు కూర్చుంటే కాదు !
ఎక్కడ ఎప్పుడు ఏ పేజీ తెరిచినా
అక్కడి అప్పటి దాహం తీర్చేది కవిత !

59

ప్రవరుడు కూడ వరూధినిని తోసెయ్యడానికి
చెయ్యి ఎక్కడ వేశాడో చూశావా ?
కాని - అతడే ఒక దొంగ అయివుంటే ?
చెయ్యి మెడలో గొలుసుపై పడేది ?

60

దొంగకు కనిపించేది మెడ కాదు
మెడలో గొలుసు !
విరసుడికి కనిపించేది రచన కాదు ,
రచనలోని రాజకీయం !

61

యువకు డైనా విరసుడు వృద్ధుడే !
వృద్ధు డైనా సరసుడు యువకుడే !
జీవ నైజం తెలిసి మసలని వాడు
తన శవాన్ని తానే మోసుకు తిరిగే వాడు !

62

నేను కవిని కాదు, కాని
కవి సమ్మేళనాలలో పాల్గొంటాను !
నాకే సభ్యతా తెలీదు, కాని
అన్ని సభలకూ అధ్యక్షత వహిస్తాను !

63

నాకు రూపం లేదు, గుణం లేదు,
శిక్షణ లేదు, లక్ష్యం లేదు !
మంచి లేదు, చెడ్డ లేదు !
అందుకే నేను సర్వాధినేతను!

64

పోకిరీ అవుతాడేమో అని
పాలివ్వడం మానుతుందా తల్లీ ?
ఏ గయ్యాళి తుంచుకు పోతుందో అని
పూయడం మానుతుందా మల్లి ?

65

ప్రతి కుటుంబ చరిత్రా ఒక నవల
ప్రతి వ్యక్తి బ్రతుకూ ఒక నాటకం,
దేన్నీ సీరియస్‌గా తీసుకోకు
నీ పాత్రను నీవు ఔచితితో నిర్వహించుకో !

66

ఏనుగు బ్రతికినా వెయ్యే, చచ్చినా వెయ్యే !
ఏనుగును మించింది ఆఫీసులో ఫైలు !
ఫైలు పుట్టక ముందు కూడ వెయ్యే !
ఒకో గండం గడవడానికి ఒకో వెయ్యి !

67

దేవు ళ్ళవతరించారు, ప్రవక్త లుద్భవించారు,
నెత్తురు చిందించారు, నీతులు బోధించారు !
మానవ నైజం మాత్రం గొంగళిలా
ఎక్కడి దక్కడే పడివుంది !

68

నేను వైరుధ్యాల చౌరస్తాను !
వైశిష్ట్య చాతుర్విద్యాన్ని !
నా నుంచి పోవడం సంసారం,
నా కేసి రావడం సన్యాసం !

69

నే నేమి చేస్తే అది కళాఖండం,
నే నేమి చెపితే అది వేదం !
ఓ, వచ్చే పోయే యాత్రికుల్లారా !
ఇవిగో మీకు నా శుభాశీస్సులు !

❋ ❋ ❋